

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	3
YLEISPERUSTELUT	5
1. Nykytila	5
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	5
Vakuutusopimuslaki	5
Yhtiöoikeudellinen lainsäädäntö	7
Liikennevakuutus, potilasvakuutus ja ympäristövahinkovakuutus	7
Vakuutusedustajat	8
Kuluttajansuojalaki	8
Laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta	9
Vakuutustoiminnan valvonta	9
Oikeuskäytäntö	9
1.2. Ruotsi ja EU:n lainsäädäntö	10
Ruotsi	10
Euroopan yhteisöt	10
1.3. Nykytilan arviointi	11
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	12
2.1. Soveltamisala ja yleiset käsitteet	12
2.2. Pakottavuussäätely	13
2.3. Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuus	13
2.4. Vakuutuksen epääminen ja irtisanominen	13
2.5. Korvausvaatimuksen vanhentuminen ja kanneaika	14
2.6. Muita ehdotuksia	15
Edunsaajamääräys	15
Henkivakuutusmaksujen ja ehtojen muuttaminen	15
2.7. Eräitä valmistelussa esillä olleita kysymyksiä, joiden johdosta muutoksia ei ehdoteta	16
Samastaminen	16
Eläkevakuutussäästöjen siirrettävyys	16
3. Esityksen vaikutukset	17
3.1. Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan	17
3.2. Vaikutukset sopimusosapuolten asemaan	17
4. Asian valmistelu	18

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	19
1. Lakiehdotusten perustelut	19
1.1. Vakuutusopimuslaki	19
1 luku. Yleisiä säännöksiä	19
2 luku. Vakuutuksesta annettavat tiedot	21
3 luku. Vakuutuksen voimassaolo ja sopimuksen muuttaminen	25
4 luku. Eräät vakuutuksenottajan ja vakuutetun velvollisuudet ja vakuutuksenantajan vastuun rajoitukset	30
5 luku. Vakuutusmaksu	33
6 luku. Edunsaajamääräys henkilövakuutuksessa sekä henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus	34
7 luku. Ulosmittaus sekä takaisinsaanti konkurssipesään	35
9 luku. Kolmannen henkilön oikeus vahinkovakuutuksessa	37
10 luku. Korvausmenettely	37
1.2. Avioliittolaki	40
II Osa. Puolisoiden oikeussuhteet	40
2 luku. Puolisoiden omaisuus	40
1.3. Laki velan vanhentumisesta	41
Vanhentumisen katkaiseminen	41
Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	41
1.4. Vakuutusyhtiölaki	42
13 luku. Henkivakuutus	42
2. Voimaantulo	42
3. Säättämisjärjestys	42
LAKIEHDOTUKSET	45
LIITE	56
RINNAKKAISTEKSTIT	56
LAGFÖRSLAGEN	79
BILAGA	90
PARALLELLTEXTER	90

Ehdotus Hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laeiksi vakuutus-sopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisäyksiä ja muutoksia vakuutus-sopimuslakiin sekä eräitä tarkistuksia avioliittolakiin, velan vanhentumisesta annettuun lakiin ja vakuutus-yhtiölakiin. Esityksen tavoitteena on poistaa epäselvyyksiä ja ongelmia, joita vakuutus-sopimuslain käytännön soveltamisessa on tullut ilmi.

Vakuutus-sopimuslain yleistä soveltamisalaa muutettaisiin niin, että lain säännökset koskevat lähtökohtaisesti kaikkia vakuutuslajejä. Lain soveltamisalasta olisi edelleen suljettu pois jälleenvakuutus sekä lakisääteiset vakuutukset lukuun ottamatta liikennevakuutuksia, potilasvakuutuksia ja ympäristövahinkovakuutuksia, joihin sovelletaan vakuutus-sopimuslain säännöksiä siltä osin kuin niitä koskevissa laeissa ei toisin säädetä.

Vakuutus-sopimuslain pakottavuutta vakuutuksenottajan hyväksi laajennettaisiin. Nykyisin laki on vakuutuksenottajan hyväksi pakottava vain, jos vakuutuksenottaja on kuluttaja tai kuluttajaan rinnastettavissa oleva elinkeinonharjoittaja. Ehdotuksen mukaan laki olisi pakottava kaikkien sellaisten luonnollisten henkilöiden ja oikeus-henkilöiden hyväksi, jotka ovat vakuutuksenantajan sopimusosapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Muutos toisi pakottavuussuojan piiriin muun muassa useimmat asunto-osakeyhtiöt ja aatteelliset yhdistykset. Vakuutuksenantajan takautumisoikeutta selvennettäisiin tapauksissa, joissa vahingon aiheuttanut kolmas henkilö on muu kuin luonnollinen henkilö.

Esityksen mukaan vakuutuksenantajalle asetettaisiin velvollisuus perustella päätöksensä, jos se hylkää vakuutushakemuksen tai irtisanoo vakuutuksen. Perusteen olisi oltava lain ja hyvän vakuutustavan mukainen.

Lakiin lisättäisiin erityissäännöksiä vakuutuksenantajan velvollisuudesta antaa vakuutuksen hakijalle tietoja sijoitussidonnaisista vakuutuksista. Tietoja annettaessa tulisi kiinnittää huomiota sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin, ottaen huomioon erityisesti vakuutuksen hakijan aiempi kokemus sijoittamisesta sekä sijoittamisen tavoitteet. Vakuutuksenottajan ja vakuutetun tiedonantovelvollisuutta koskevaa sääntelyä selvennettäisiin säätämällä erikseen tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin vaikutuksesta vakuutuskorvaukseen silloin, kun vakuutusmaksua on väärin tietojen johdosta peritty selvästi vähemmän kuin jos tiedot olisivat olleet oikeita.

Lakiin lisättäisiin myös säännös vakuutuksenantajan oikeudesta muuttaa henkivakuutuksen vakuutusmaksuja tai muita sopimusehtoja tapauksissa, joissa henkivakuutukseen vaikuttavaa lainsäädäntöä muutetaan. Lisäyksen johdosta vakuutusyhtiölain 13 luvun 4 § ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana ja osittain ristiriitaisena vakuutusopimuslain kanssa.

Lisäksi tarkistettaisiin säännöksiä niin sanotuista ryhmätuvakuutuksista, edunsaajamääräyksestä, korvausvaatimuksen vanhentumisesta ja kanneajasta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Vakuutusopimuslaki

Heinäkuun 1 päivänä 1995 voimaan tullessa vakuutusopimuslaissa (543/1994) säädetään henkilövakuutuksesta ja vahinkovakuutuksesta. Laki ei koske lakisääteistä vakuutusta eikä jälleenvakuutusta. Sitä sovelletaan kuitenkin liikennevakuutuslain (279/1956), potilasvahinkolain (585/1986) ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain (81/1998) mukaisiin vakuutuksiin, jollei näissä laeissa toisin säädetä. Vakuutusopimuslakiin on sen voimaantulon jälkeen tehty vain eräitä muun lainsäädännön muuttumisesta johtuneita tarkistuksia. Lain säännökset ovat pakottavia muun vakuutetun tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kuin vakuutuksenottajan hyväksi. Laki on vakuutuksenottajan hyväksi pakottava, jos vakuutuksenottaja on kuluttaja tai kuluttajaan rinnastettavissa oleva elinkeinonharjoittaja.

Lain 2 luvussa ovat säännökset vakuutuksenantajan laajasta velvollisuudesta antaa tietoja vakuutuksesta. Tiedonantovelvollisuudella pyritään muun muassa varmistamaan se, että vakuutuksenottaja saa hänelle soveltuvan vakuutuksen valitsemiseksi tietoja tarjolla olevista vakuutuksista ennen vakuutuksesta päättämistä. Tiedonantovelvollisuus jatkuu myös vakuutuksen voimassaoloaikana. Annettujen tietojen virheellisyys tai puutteellisuus vaikuttaa sopimuksen sisältöön. Vakuutusta koskevista päätöksistä on käytävä ilmi käytettävissä olevat oikeusturvakeinot.

Vakuutuksen myöntämistä ja irtisanomista sekä sopimusehtojen muuttamista koskevat säännökset sisältyvät lain 3 lukuun. Henkilövakuutusta koskevaa hakemusta ei saa hylätä sen takia, että vakuutustapahtuma on sattunut tai vakuutetuksi tarkoitetun terveydentila on huonontunut sen jälkeen, kun hakemus on annettu tai lähetetty vakuutuksenantajalle. Näillä säännöksillä on pyritty turvaamaan se, ettei vakuutuksen hakija joudu epäedulliseen asemaan vakuutuksenantajan toiminnan tai laiminlyönnin johdosta. Vakuutuksenottajalla on oikeus koska tahansa kirjallisesti irtisanoa vakuutus, paitsi jos vakuutusopimuksen sovittu voimassaoloaika on alle 30 päivää. Säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen vakuutuksenottajalla on oikeus määrääjassa peruuttaa vakuutus. Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa vakuutus on rajattu laissa erikseen mainittuihin tilanteisiin. Henkilövakuutuksen ottajalla on oikeus keskeyttää vakuutusmaksujen suoritus ja saada vakuutusehtojen mukainen vakuutuksen säästöosuutta vastaava maksuton vakuutus (*vapaakirja*), jos suoritetuista vakuutusmaksuista on kertynyt säästöä. Vaihtoehtoisesti hänellä on oikeus saada vakuutusehtojen

mukaan laskettu vakuutuksen säästöosuus (*takaisinostoarvo*). Eläkevakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan kuitenkin rajoittaa oikeutta takaisinostoarvoon.

Lain 4 luvun säännökset vakuutuksenottajan ja vakuutetun velvollisuuksista sekä vakuutuksenantajan vastuun rajoituksista muodostavat lain keskeisen osan. Vakuutuksenottajan päävelvoite on maksaa vakuutusmaksu, jonka suorittamisesta ja laiminlyönnin seuraamuksista säädetään tarkemmin lain 5 luvussa. Sivovelvoitteita ovat muun muassa vakuutuksenottajan ja vakuutetun tiedonantovelvollisuus sekä velvollisuus ilmoittaa vahingonvaaraa lisäävistä muuttuneista olosuhteista vakuutuksenantajalle. Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti saattaa henkilövakuutuksessa johtaa siihen, ettei vakuutus sido vakuutuksenantajaa tai että vakuutuksenantaja vapautuu vastuusta taikka vastuuta rajoitetaan. Vahinkovakuutuksessa seuraamuksina voivat vastaavasti olla sopimuksen sitomattomuus taikka korvauksen alentaminen tai epäminen.

Vakuutetun tahallisesti aiheuttamasta vahingosta ei yleensä makseta vakuutuskorvausta ja sitä voidaan alentaa tai se evätä, jos vahinko on aiheutettu törkeästä huolimattomuudesta. Lisäksi vakuutuksenantajan vastuuta vahinkovakuutuksessa voi alentaa vakuutetun tai häneen samastettavan henkilön laiminlyönti noudattaa suojeluohjeita tai pelastamisvelvollisuutta.

Vakuutusmaksusta on säännöksiä lain 5 luvussa. Vakuutuksenottajan laiminlyödessä vakuutusmaksun on vakuutuksenantajalla oikeus irtisanoa vakuutus päättymään tietyn ajan kuluttua. Jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusmaksu on tietyin edellytyksin suoraan ulosottokelpoinen.

Edunsaajamääräyksiä koskevat säännökset sekä henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovuttamista ja panttausta koskevat säännökset panttioikeuden haltijan oikeuksia koskevina säännöksineen sisältyvät lain 6 lukuun. Edunsaajamääräys, sen muuttaminen tai peruuttaminen on mitätön, jollei siitä ole kirjallisesti ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Vakuutuksenottaja voi luovuttaa ja pantata henkivakuutukseen perustuvan oikeuden.

Lain 7 luvussa säädetään henkivakuutukseen perustuvan oikeuden ja eräiden henkilövahinkokorvausten ulosmittaussuojasta sekä kohtuuttomien henkilövakuutusmaksujen takaisinsaannista konkurssipesään.

Lain 8 luvun säännökset koskevat vakuutuskorvausta vahinkovakuutuksissa. Säännökset koskevat muun muassa vakuutuksenantajan korvausvelvollisuutta ali- tai ylivakuutettujen kohteiden osalta sekä vakuutuksenantajien keskinäisen vastuun jakautumista monivakuutustilanteissa.

Kolmannen henkilön oikeuksia vahinkovakuutuksessa koskevat säännökset on kirjattu lain 9 lukuun.

Lain 10 luvussa säädetään korvausmenettelystä. Korvauksen hakijan on annettava vakuutuksenantajalle tiedot, jotka ovat tarpeen vakuutuksenantajan vastuun selvittämiseksi ja jotka häneltä voidaan kohtuudella vaatia. Korvausvaatimus on esitettävä pääsääntöisesti vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija saa tietää mahdollisuudesta saada korvausta, ja joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa vakuutus-tapahtumasta. Vakuutuksenantajan tulee suorittaa vakuutuksesta maksettava korvaus tai ilmoittaa korvauksen epäämisestä joutuisasti ja viimeistään kuukauden kuluttua saatuaan vastuun selvittämiseksi tarvittavat tiedot.

Ryhmävakuutusta koskevat erityissäännökset ovat lain 11 luvussa. Vakuutuksenantajan on annettava vakuutetuille kohtuullisin väliajoin tiedot ryhmävakuutuksen sisällöstä. Jos annetut tiedot poikkeavat siitä, mitä ryhmävakuutuksesta on sovittu, vakuutus on voimassa sen sisältöisenä kuin mitä vakuutetulla oli saamiensa tietojen nojalla aihetta käsittää. Myös ryhmävakuutuksen päättymisestä on ilmoitettava vakuutetuille, ja näillä on tietyin edellytyksin oikeus saada samansisältöinen vakuutus yksilöllisen vakuutuksen maksulla.

Yhtiöoikeudellinen lainsäädäntö

Keskinäisiin vakuutusyhtiöihin ja vakuutusosakeyhtiöihin sovelletaan vakuutusyhtiölain (1062/1979) säännöksiä ja lisäksi osakeyhtiölakia (734/1978) siten kuin vakuutusyhtiölaissa säädetään. Vakuutustoiminnan harjoittamiseksi tulee vakuutusyhtiöllä olla sosiaali- ja terveysministeriön myöntämä toimilupa, jonka nojalla se saa harjoittaa vakuutusliikettä sekä erikseen määriteltyä siihen liitännäistä toimintaa. Vakuutusyhtiölain muuttamista valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön johdolla. Tavoitteena on vakuutusyhtiölainsäädännön uudistaminen siten, että huomioidaan osakeyhtiölain muutokset sekä selkiytetään ja ajanmukaistetaan lainsäädäntöä. Lisäksi tavoitteena on tehdä tarvittavat ehdotukset muutoksiksi, jotka johtuvat nykyisen lain voimassaoloaikana ilmenneistä muutostarpeista.

Ulkomaisella vakuutusyhtiöllä on oikeus harjoittaa Suomessa vakuutusliikettä siten kuin ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) säädetään.

Vakuutusyhdistysten toimintaa sääntelee vakuutusyhdistyslaki (1250/1987). Vakuutusyhdistys on osakkaiden keskinäiseen vastuuseen perustuva vakuutuslaitos, jonka toiminta-alue käsittää enintään 40 kuntaa yhtenäisellä alueella tai joka harjoittaa ainoastaan kalastusvälineiden vakuutusta. Vakuutusyhdistykset saavat harjoittaa vapaaehtoista vahinkovakuutusta.

Liikennevakuutus, potilasvakuutus ja ympäristövahinkovakuutus

Liikennevakuutusta koskevat keskeiset säännökset ovat liikennevakuutuslaissa ja liikennevakuutusasetuksessa (324/1959). Potilasvakuutuksesta säädetään puolestaan potilasvahinkolaissa ja ympäristövahinkovakuutuksesta siitä annetussa laissa. Näihin kaikkiin vakuutuksiin sovelletaan myös vakuutus sopimuslakia siltä osin kuin erityislaissa ei toisin säädetä. Sovellettaviksi tulevat muun muassa tiedonantovelvoitteita

koskevat säännökset, vakuutusmaksun suorittamista koskevat säännökset, vakuutusmaksusaatavan vanhentumista koskevat säännökset sekä säännökset, jotka koskevat korvauksen hakijan velvollisuutta antaa selvityksiä sekä väärin tietojen antamista vakuutustapahtuman jälkeen.

Vakuutusedustajat

Vuoden 2005 syyskuussa voimaan astunut laki vakuutusedustuksesta (570/2005) koskee vakuutusedustajia, jotka myyvät tai välittävät vakuutuksia tai jotka muutoin liiketoimintanaan valmistelevat tai tekevät vakuutussopimuksia tai avustavat niiden hoidossa ja täyttämässä. Vakuutusedustajia ovat sekä sellaiset luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka harjoittavat vakuutusedustusta vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla (*asiamies*), että sellaiset, jotka harjoittavat tätä toimintaa asiakkaan toimeksiannosta (*vakuutusmeklari*). Laissa säädetään muun muassa vakuutusedustajien tiedonantovelvollisuudesta sekä vakuutusedustuspalvelujen markkinoinnista. Vakuutusmeklarin on tehtävä kirjallinen toimeksiantosopimus, johon on muun ohella merkittävä asiakkaan maksaman palkkion määräytymisperusteet ja, jos mahdollista, palkkion määrä. Kiellolle ottaa palkkio vastaan muulta kuin toimeksiantajalta on säädetty kolmen vuoden siirtymäaika lain voimaantulosta lukien.

Kuluttajansuojalaki

Kuluttajansuojalaissa (38/1978) säädetään kulutushyödykkeiden tarjonnasta, myynnistä ja muusta markkinoinnista elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. Myös vakuutukset ovat kuluttajansuojalaissa tarkoitettuja kulutushyödykkeitä. Laki ei kuitenkaan koske lakisääteisiä vakuutuksia eikä työntekijän ryhmähenkivakuutusta tai sitä vastaavaa kunnallisen eläkelaitoksen myöntämää etuutta. Vakuutuksiin sovellettavia säännöksiä on lain 2 luvussa (Markkinoinnin sääntely), 3 luvussa (Sopimusehtojen sääntely), 4 luvussa (Sopimuksen sovittelu ja tulkinta), 6 a luvussa (Rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyynti), 11 luvussa (Rangaistussäännökset) ja 12 luvussa (Erinäisiä säännöksiä). Markkinointia ja sopimusehtoja koskevat säännökset ovat osittain päällekkäisiä vakuutusyhtiölain 14 a luvun säännösten kanssa.

Kuluttajansuojalain 2 luvun 1 §:n perusteella markkinoinnissa ei saa käyttää hyvän tavan vastaista tai muutoin kuluttajien kannalta sopimatonta menettelyä. Sopimattomana pidetään aina sellaista markkinointia, joka ei sisällä kuluttajien terveyden tai taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja. Markkinoinnista on lisäksi käytävä selkeästi ilmi sen kaupallinen tarkoitus sekä se, kenen lukuun markkinointi toteutetaan. Lain 3 luvun 1 §:n nojalla elinkeinonharjoittaja ei saa käyttää kulutushyödykkeitä tarjotessaan sellaista sopimusehtoa, jota on pidettävä kuluttajien kannalta kohtuuttomana. Lain 4 luvun säännösten nojalla kuluttajalle kohtuutonta ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta.

Myös lain 6 a luvun etämyyntisäännöksiä sovelletaan vakuutuksiin ja niiden välitykseen. Etämyyntiin sovelletaan muun muassa yksityiskohtaisia säännöksiä ennako-

tietojen antamisesta elinkeinonharjoittajasta, tarjottavasta rahoituspalvelusta, etäso-
pimuksesta ja käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista. Luvun säännökset peruut-
tamisoikeudesta eivät sen sijaan koske vakuutuksia, vaan vakuutus sopimuksen pe-
ruuttamisesta säädetään erikseen vakuutus sopimus laissa.

Laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetulla lailla (458/2002) säännellään
muun muassa sähköistä markkinointia sekä sopimusten tekemistä sähköisesti. Laki
koskee myös vakuutusten sähköistä tarjontaa. Lain 12 §:n mukaan sopimukselle
muualla lainsäädännössä säädetyn kirjallisen muodon vaatimuksen täyttää myös sel-
lainen sähköinen sopimus, jonka sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja joka säi-
lyy osapuolten saatavilla. Sama koskee sopimussuhteeseen liittyviä osapuolten il-
moituksia ja muita toimenpiteitä, jotka on lain mukaan tehtävä kirjallisesti. Siten
esimerkiksi vakuutuksen irtisanominen tai edunsaajamääräys voidaan tehdä sähköi-
sesti, jos sähköisen irtisanomisilmoituksen tai edunsaajamääräyksen muuttumatto-
muus ja saatavuus on varmistettu.

Vakuutustoiminnan valvonta

Vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten valvonnasta vastaa Vakuutusvalvontavi-
rasto. Se valvoo ja tarkastaa, että vakuutuslaitokset noudattavat lakia ja hyvää vakuu-
tustapaa ja että ne käyttävät toiminnassaan asianmukaisia menettelytapoja. Vakuu-
tusvalvontavirasto pitää rekisteriä vakuutusedustajista ja valvoo myös niiden toimin-
taa.

Kuluttaja-asiamies valvoo kulutushyödykkeiden, myös vakuutusten, markkinointia ja
sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta. Kuluttaja-asiamiehellä ja Vakuu-
tusvalvontavirastolla on tältä osin rinnakkainen toimivalta, ja viranomaisten on toi-
mittava tarkoituksenmukaisella tavalla yhteistyössä keskenään.

Oikeuskäytäntö

Korkein oikeus on toistaiseksi ratkaissut kuusi nykyisen vakuutus sopimus lain sovel-
tamiseen liittyvää tapausta. Vakuutuksista syntyneitä riita-asioita on tuomioistuimis-
sa käsitelty muutenkin varsin vähän. Tuomioistuimen ulkopuoliset vakuutusriitoja
käsittelevät toimielimet, kuluttajavalituslautakunta ja Vakuutuslautakunta, ovat va-
kuutusasioissa muodostuneet keskeisiksi oikeussuojaelimiksi, ja niiden ratkaisuilla
on huomattava vaikutus vakuutus sopimus lain tulkinta- ja soveltamiskäytäntöön.

Kuluttajavalituslautakunta on lakisääteinen toimielin. Sen päätehtävänä on kuluttaja-
valituslautakunnasta annetun lain (42/1978) 1 §:n mukaan antaa kuluttajan hakemuk-
sesta ratkaisusuosituksia elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin erimielisyyk-
siin yksittäisissä kulutushyödykesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödyk-
keen hankintaan liittyvissä asioissa. Vakuutusasioita on lautakunnassa käsitelty vuo-

sittain noin 300. Kuluttajavalituslautakunta ei käsittele sijoitussidonnaisia vakuutuksia koskevia erimielisyyksiä.

Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja Kuluttajaviraston väliseen sopimukseen perustuva Kuluttajien vakuutustoimisto neuvoa ja auttaa kuluttajia vakuutusasioissa. Toimistolle tehdään vuosittain 7000 – 9000 valitusta tai tiedustelua. Toimiston yhteydessä toimiva Vakuutuslautakunta käsittelee vakuutussuhteeseen perustuvia erimielisyyksiä, jotka koskevat lain tai vakuutusehtojen tulkintaa ja soveltamista. Ratkaisusuosituksen sisältävää lausuntoa voivat pyytää niin vakuutuksenottaja, vakuutettu, vahinkoa kärsinyt, edunsaaja kuin asianomainen vakuutusyhtiökin. Vakuutuslautakunta on vuosittain antanut 800–900 lausuntoa.

Kuluttajavalituslautakunnan ja Vakuutuslautakunnan päätökset ovat luonteeltaan suosituksia eikä niitä voi panna täytäntöön pakkotoimin. Käytännössä suosituksia noudatetaan hyvin.

1.2. Ruotsi ja EU:n lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa tuli vuoden 2006 alusta voimaan uusi vakuutus sopimuslaki (*Försäkringsavtalslag, SFS 2005:104*), joka korvaa vuoden 1927 lain vakuutus sopimuksista sekä vuoden 1980 kuluttajavakuutuslain. Uudistuksen pääasiallinen tavoite on saattaa kuluttajien suoja riittävälle tasolle kaikkien vakuutus tyyppien osalta. Tarkoitus on toisaalta modernisoida vakuutus sopimuslainsäädäntö siten, että vakuutus yhtiöille turvataan mahdollisuudet harjoittaa vakuutus toimintaa nykypäivän taloudellisten ja kilpailullisten vaatimusten mukaisesti. Lain säännökset ovat pääasiassa pakottavia kuluttajan hyväksi.

Uudessa laissa säännellään vakuutus sopimusten alaa varsin kattavasti. Uutta lakia sovelletaan kuluttajavakuutuksiin (esimerkiksi koti- ja matkavakuutukset), yritys vakuutuksiin ja henkilövakuutuksiin (esimerkiksi henki- ja sairaus vakuutukset). Sen piiriin kuuluvat myös ryhmä vakuutukset ja työehtosopimuksiin perustuvat vakuutukset, jotka ovat aiemmin olleet lailla säätelemättömiä mutta kuitenkin käytännössä merkittävä turva suurelle joukolle kansalaisia kuolemantapausten, tapaturmien sekä sairauksien varalta. Laissa on säännöksiä muun muassa vakuutuksen antajan tiedonantovelvollisuudesta ennen ja jälkeen vakuutus sopimuksen syntymisen, vakuutus korvauksen maksamisesta ja vakuutuksen antajan vastuun rajoituksista.

Euroopan yhteisöt

Euroopan yhteisöissä on annettu lukuisia vakuutus toimintaa säänteleviä direktiivejä, joista suurin osa koskee vakuutus yritysten toimintaa. Vakuutus sopimussuhteeseen liittyvää sääntelyä on vähän. Henkivakuutusta koskevan direktiivin 2002/83/EY 4 lukuun sisältyy säännöksiä henkivakuutus sopimuksiin sovellettavasta laista, vakuutuksen ottajan yleisen edun suojasta sekä eräitä vakuutusehtoja, maksuperusteita ja

henkivakuutuksen peruuttamista koskevia säännöksiä. Direktiivin liitteessä on yksityiskohtainen luettelo vakuutuksenottajalle annettavista tiedoista. Muuhun vakuutukseen sovelletaan direktiivejä 73/239/ETY, 88/357/ETY ja 92/49/ETY (ns. ensimmäinen, toinen ja kolmas vahinkovakuutusdirektiivi). Myös näissä direktiiveissä on säännöksiä vakuutussopimukseen sovellettavasta laista sekä vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuudesta. Tiedonantovelvoitteiden sääntely on tosin olennaisesti suppeampaa kuin henkivakuutusdirektiivissä.

EU:n vakuutusdirektiiveissä on säännöksiä vakuutusten jakamisesta vakuutusluokkiin. Säännökset on pantu täytäntöön sosiaali- ja terveysministeriön antamalla päätöksellä suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista (858/1995, *vakuutusluokkapäätös*), joka muutti jossain määrin Suomessa aiemmin sovellettua vakuutusluokittelua.

Euroopan yhteisössä pyrittiin osittain harmonisoimaan vakuutussopimuslainsäädäntöä vuonna 1979 valmistuneella ja vuonna 1980 muutetulla ehdotuksella vakuutussopimuksia koskevaksi direktiiviksi. Tämä harmonisointipyrkimys ei kuitenkaan johtanut tuloksiin, koska jäsenvaltioiden näkemykset vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajapuolen etujen tasapainottamisesta erosivat suuresti toisistaan. Komissio luopuikin ehdotuksestaan vuonna 1993. Tällä hetkellä vakuutussopimuslain harmonisointiin pyritään siten, että akateemisen, eri maiden vakuutus oikeuden asiantuntijoiden muodostaman työryhmän (*Project Group "Restatement of European Insurance Contract Law"*) vuonna 1999 aloittama työ eurooppalaisen vakuutussopimuslain laatimiseksi on otettu osaksi EU:n kuudennen puiteohjelman piirissä perustettua Euroopan yksityisoikeuden verkostoa (*Joined Network on European Private Law*). Työryhmän tarkoituksena on laatia vakuutussopimuslakia koskeva ns. yhteinen viitekehys (*Common Frame of Reference, CFR*).

1.3. Nykytilan arviointi

Vakuutussopimuslain oltua voimassa runsaat viisi vuotta oikeusministeriö lähetti tällä 2000 intressitahoille tiedustelun säännösten toimivuuden selvittämiseksi. Saatujen vastausten perusteella laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta lain uudistustarpeista järjestettiin kuulemistilaisuus oikeusministeriössä alkuvuodesta 2002. Vakuutussopimuslain arvioitiin toimivan varsin hyvin. Eräiden säännösten katsottiin kuitenkin olevan epäselviä ja tulkinnanvaraisia. Epäselvyydet liittyivät erityisesti lain yleiseen soveltamisalaan ja sen keskeisiin käsitteisiin sekä lain pakottavuutta tai tahdonvaltaisuutta koskevaan sääntelyyn.

Vakuutussopimuslaki koskee henkilövakuutuksia ja vahinkovakuutuksia. Soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ne vakuutukset, jotka eivät kuulu kumpaankaan mainittuun ryhmään. Tällaisia vakuutuksia ovat niin sanotut kapitalisaatiosopimukset, joita ei lakia valmisteltaessa ollut Suomessa saatavilla. Kapitalisaatiosopimukset ovat sijoittamiseen tarkoitettuja vakuutuksia, joissa vakuutusyhtiö ottaa vastatakseen tietyn

ajan kestäviä ja tietyn määräisiä sitoumuksia ja joille on tyypillistä, että niissä ei ole ollenkaan vakuutettua.

Vakuutusopimuslain mukainen jako henkilövakuutuksiin ja vahinkovakuutuksiin eroaa Euroopan yhteisöjen lainsäädännöstä, jossa on omaksuttu jaottelu henkivakuutuksiin ja muihin kuin henkivakuutuksiin. Yhteisölainsäädäntöön perustuvaa jaottelea sovelletaan myös kansallisessa vakuutusyhtiölainsäädännössä. Jaottelujen keskeinen ero koskee sairausvakuutuksia ja tapaturmavakuutuksia. Ne kuuluvat vakuutusopimuslaissa henkilövakuutuksiin, kun taas yhteisösääntelyssä ne ovat vahinkovakuutuksia.

Pakottavuussääntelyssä on ilmennyt tarkistustarvetta. Erityisen epäselvää on ollut se, ovatko vakuutuksenantajan takautumisoikeudelle säädetyt rajoitukset pakottavia vai tahdonvaltaisia. Tästä kysymyksestä on esitetty eriäviä näkemyksiä sekä tuomioistuintratkaissa että oikeustieteellisessä kirjallisuudessa.

Seurannassa on tullut ilmi eräitä muitakin tarkistus- ja selvennystarpeita. Ne johtuvat osittain siitä, että markkinoille on tullut uudentyyppisiä vakuutuksia, kuten sijoitussidonnaiset henkivakuutukset, niin sanotut vakavan sairauden vakuutukset sekä yritysten asiakasetuina tarjoamat ryhmäetuvakuutukset. Voimassa olevan lain säännökset eivät joka suhteessa ole hyvin sovellettavissa tällaisiin vakuutuksiin.

Vaikka nykyisen lain toimivuuden seurannassa ei ole tullut ilmi merkittäviä ongelmia tai puutteita, vähäisempiä korjaustarpeita on kuitenkin siinä määrin, että lain uudistaminen on aiheellista.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Soveltamisala ja yleiset käsitteet

Voimassa olevaa lakia sovelletaan lain 1 §:n sanamuodon mukaan henkilövakuutukseen ja vahinkovakuutukseen. Soveltamisalan rajaaminen ainoastaan näihin vakuutuslajeihin on sittemmin osoittautunut ongelmalliseksi. Sellaiset vakuutukset, jotka eivät lain mukaan ole henkilö- tai vahinkovakuutuksia, jäävät soveltamisalan ulkopuolelle. Nykyisin tällaisia ovat sijoittamiseen tarkoitettut niin sanotut kapitalisaatio-sopimukset. Näitä vakuutuksia ei kuitenkaan ole perusteltua jättää sääntelyn ulkopuolelle. On myös mahdollista, että vakuutuslalla kehitetään muitakin tuotteita, jotka eivät ole luonteeltaan henkilö- tai vahinkovakuutuksia. Näistä syistä esityksessä ehdotetaan, että lain soveltamisala muutetaan yleisluontoisemmaksi siten, että se kattaa lähtökohtaisesti kaikki vakuutukset lukuun ottamatta lakisääteistä vakuutusta ja jälleenvakuutusta.

Esitystä valmisteltaessa pohdittiin myös sitä, onko nykyinen jaottelu henkilövakuutuksiin ja vahinkovakuutuksiin syytä muuttaa EU:n lainsäädännössä ja kansallisessa vakuutusyhteisölainsäädännössä käytetyn henkivakuutus ja vahinkovakuutus -

jaottelun mukaiseksi. Muutosta puoltaisi vakuutuslainsäädännön keskeisen terminologian saattaminen yhdenmukaiseksi. Jaottelujen ero on käytännössä aiheuttanut jonkin verran sekaannusta. Ongelmat eivät kuitenkaan ole olleet merkittäviä. Muutos vaikuttaisi vakuutusopimuslain systematiikkaan niin, että laki pitäisi kirjoittaa kokonaan uudelleen. Lain kokonaisuudistusta ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi terminologisten ongelmien takia, eikä muutosta siksi ehdoteta.

2.2. Pakottavuussäätely

Voimassa oleva laki on vakuutuksenottajan hyväksi pakottava, jos vakuutuksenottaja on kuluttaja tai kuluttajaan rinnastettavissa oleva elinkeinonharjoittaja. Säätelyä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että kaikki ne luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, jotka ovat vakuutuksenantajan sopijapuolina rinnastettavissa kuluttajaan, saisivat lain pakottavuuden tuoman suojan. Pakottavuussuojan piiriin tulisivat esimerkiksi useimmat asunto-osakeyhtiöt ja aatteelliset yhdistykset. Ehdotettu muutos selkeyttää oikeustilaa, mutta sen käytännön merkitys ei ole kovin suuri. Asunto-osakeyhtiöiden ja yhdistysten ottamissa vakuutuksissa käytetään nykyisinkin yleensä kuluttajavakuutuksille laadittuja vakuutusehtoja, joissa lain pakottavat säännökset on otettu huomioon.

Suurempi merkitys on sitä vastoin vakuutuksenantajan takautumisoikeutta koskevan sääntelyn pakottavuuden tai tahdonvaltaisuuden selventämisellä. Laista ei nykyisin käy ilmi, ovatko takautumisoikeudelle säädettyt rajoitukset pakottavia vai voidaanko niistä poiketa vakuutusehdoissa. Esityksessä ehdotetaan selvennystä, jonka mukaan rajoitukset ovat pakottavia vain, jos vahingon aiheuttanut kolmas henkilö on luonnollinen henkilö. Muissa tapauksissa vakuutuksenantaja saisi vakuutusehdoissa varata itselleen laissa säädettyä laajemman takautumisoikeuden.

2.3. Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuus

Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuutta koskevaa säännöstöä ehdotetaan täydennettäväksi. Muutostarve johtuu nykyisen lain säätämisen jälkeen markkinoille tulleista sijoitussidonnaisista vakuutuksista. Näiden vakuutusten erityispiirteiden ja riskien takia on pidetty tarpeellisena korostaa suoraan laissa vakuutuksenantajan velvollisuutta kiinnittää vakuutuksen hakijan huomiota sijoituskohdeiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin. Antaessaan tietoja sijoituskohdeista vakuutuksenantajan olisi otettava huomioon vakuutuksenottajan aiempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet.

2.4. Vakuutuksen epääminen ja irtisanominen

Kuluttajavakuutuksista etenkin kotivakuutuksella on kuluttajien taloudellisen turvallisuuden kannalta huomattava merkitys. Asunto-omaisuus muodostaa usein kuluttajien pääasiallisen varallisuuden ja sen tuhoutuminen voi johtaa kohtuuttomiin taloudellisiin vaikeuksiin. Kotivakuutuksen ottaminen on usein ehtona myös vuokra-

asunnon saamiselle. Ajoneuvojen osamaksukaupassa vaaditaan puolestaan kaskovakuutuksen ottamista ostetulle ajoneuvolle.

Vakuutusyhtiöillä ei ole velvollisuutta myöntää kuluttajille vapaaehtoisia vakuutuksia, ja käytännössä on tullut ilmi tapauksia, joissa vakuutus on evätty esimerkiksi pelkän maksuhäiriömerkinnän perusteella. Näistä syistä on esitystä valmisteltaessa harkittu sopimuspakon käyttöönottamista keskeisten kuluttajavakuutusten osalta. Sopimuspakko ei kuitenkaan olisi voinut olla ehdoton, vaan vakuutuksenantajilla olisi silti oltava oikeus evätä vakuutus silloin, kun epäämiselle on asianmukainen, hyväksyttävä peruste. Hyväksyttävät perusteet voivat olla hyvinkin moninaisia. Ne voivat liittyä paitsi kunkin yhtiön yleisiin vastuunvalintaperiaatteisiin myös yksittäistapauksissa vakuutuskohteeseen taikka vakuutuksenottajan tai vakuutetun henkilöön. Tyhjentävän luettelon laatiminen hyväksyttävistä perusteista ei olisi ollut mahdollista. Tämän takia valmistelussa päädyttiin siihen, että vakuutuksen hakijan asema voidaan riittävästi turvata asettamalla vakuutuksenantajalle velvollisuus perustella vakuutushakemuksen hylkäävä päätöksensä. Hylkäysperusteen olisi oltava hyvän vakuutustavan mukainen.

Vastaava vakuutuksenantajan perusteluvelvollisuus ja hyvän vakuutustavan noudattamisen vaatimus koskisi ehdotuksen mukaan myös vakuutuksen irtisanomista.

2.5. Korvausvaatimuksen vanhentuminen ja kanneaika

Voimassa olevan lain mukaan korvausvaatimus on esitettävä vakuutuksenantajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää mahdollisuudestaan saada korvausta ja joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa vakuutustapahtuman sattumisesta. Määräajat ovat käytännössä osoittautuneet eräissä tilanteissa liian lyhyiksi. Vuoden määräaika voi olla riittämätön muun muassa silloin, kun henkilövahingon kärsinyt jää odottamaan korvauspäätöstä tietystä korvausjärjestelmästä, ja tekee vahinkoilmoituksen toiselle vakuutuksenantajalle vasta kun on selvinnyt jääkö toisesta vakuutuksesta vielä jotain korvattavaa. Vanhentumisaikoihin ehdotetaan esityksessä tarkistuksia, joilla tarpeettoman nopea vanhentuminen pyritään ehkäisemään.

Korvauspäätöstä koskevan kanteen nostamiselle on säädetty kolmen vuoden määräaika. Velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) nojalla vanhentuminen katkeaa muun ohella silloin, kun saatavaa koskeva vaatimus pannaan vireille kuluttajavalituslautakunnassa tai vastaavassa muussa lakisääteisessä menettelyssä. Koska Vakuutuslautakunta ei ole lakisääteinen elin, asian käsittely Vakuutuslautakunnassa ei katkaise kanneajan kulumista. On kuitenkin epätarkoituksenmukaista, että Vakuutuslautakunta joutuu vanhentumisuhan takia siirtämään sen käsiteltäväksi saatettuja asioita kuluttajavalituslautakunnalle. Tämän takia esityksessä ehdotetaan, että korvauspäätöstä koskeva kanneaika ei kuluisi myöskään silloin, kun asia on saatettu vireille Vakuutuslautakunnassa tai muussa sellaisessa toimielimessä, joka on merkitty Euroopan unionin komission pitämään tietokantaa kuluttajariitoja ratkaisevista elimistä.

Kolmen vuoden kanneaika koskee nimenomaisesti vain korvauspäätöstä. Käytännössä on ollut epätietoisuutta siitä, voiko vakuutuksenantaja vakuutusehdoissa rajoittaa kanneaikaa muiden vakuutuksenottajan tai vakuutetun asemaan vaikuttavien päätösten osalta. Nämä päätökset voivat koskea esimerkiksi vakuutusmaksujen tai ehtojen muuttamista vakuutuksenottajan tai vakuutetun vahingoksi. Oikeustilan selventämiseksi ehdotetaan, että kolmen vuoden kanneaika laajennettaisiin koskemaan kaikkia vakuutuksenantajan päätöksiä, jotka vaikuttavat vakuutuksenottajan tai vakuutetun asemaan.

2.6. Muita ehdotuksia

Edunsaajamääräys

Edunsaajaa koskeviin säännöksiin ehdotetaan eräitä vähäisiä selvennyksiä. Valmistelussa harkittiin myös mahdollisuutta voida määrätä edunsaajasta testamentilla sekä mahdollisuutta selventää yleistestamentin saajan asemaa suhteessa vakuutusopimuksessa mahdollisesti olevaan omaisia yleisesti koskevaan edunsaajamääräykseen. Pohdinnan taustalla oli korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 2004:40. Valmistelussa päädyttiin kuitenkin siihen, että nykyiset edunsaajamääräyksen tulkintasäännöt riittävät. Nimenomaiset säännökset testamenttiin perustuvista edunsaajamääräyksistä saattavat pikemminkin lisätä epäselvyyksiä kuin selventää oikeustilaa. Harkittavana oli myös edunsaajamääräyksen tulkintaa koskevan sääntelyn tarkistaminen niin, että vakuutusopimuslain erityiset tulkintasäännöt olisivat ensisijaisia eikä testamentin tulkintaperiaatteita enää noudatettaisi. Lisäksi oli esillä muotomääräysten ehdottomuuden selventäminen. Näiltäkään osin muutoksia ei katsottu tarkoituksenmukaisiksi.

Henkivakuutusmaksujen ja ehtojen muuttaminen

Henkivakuutusopimusten voimassaoloaika on usein jopa kymmeniä vuosia. Vakuutuksenantaja ei saa irtisanoa henkivakuutusta kesken sopimuskauden muissa kuin laissa säädetyissä varsin poikkeuksellisissa tilanteissa. Sama koskee yksipuolisia vakuutusmaksujen ja ehtojen muutoksia. Vakuutuksenantajan on sopimusta tehdessään määriteltävä ja kannettava riski niistä maksuihin ja muihin sopimusehtoihin vaikuttavista tekijöistä, joihin se voi itse vaikuttaa kuten liikekuluistaan, mahdollisesta hinnoitteluvirheestään tai oman sijoitustoimintansa huonoista tuloksista. Vakuutuksenantajalle on katsottu kuuluvan myös ne riskit, joiden kantaminen on olennainen osa vakuutustoiminnan harjoittamista, kuten ennakoitavissa olevat muutokset kuolleisuudessa ja koroissa.

Jos vakuutuksenantajan olisi kannettava riski kaikista yhteiskunnassa ja taloudellisissa olosuhteissa tulevaisuudessa tapahtuvista yllättävistä muutoksista, joihin sopimusta tehtäessä ei ole voitu varautua, se saattaa johtaa vakuutusmaksutason määrittämiseen jo sopimusta tehtäessä tarpeettoman korkeaksi ja vaikuttaa ainakin pidemmällä aikavälillä yhtiöiden tuotekehitykseen kuluttajien kannalta kielteisesti.

Näistä syistä esityksessä ehdotetaan vakuutuksenantajan oikeutta muuttaa henkivakuutuksen vakuutusmaksuja tai muita ehtoja täydennettäväksi niin, että muutos voi perustua myös henkivakuutukseen vaikuttavan lainsäädännön muuttumiseen. Nykyisin tällainen muutosoikeus koskee vain vapaamuotoista työeläkettä. Vakuutusyhtiölain 13 luvun 4 §:ssä säädetään lisäksi lainsäädännön muutosten vaikutuksesta vakuutusten vapaakirja-arvoihin. Ehdotetun täydennyksen johdosta vakuutusyhtiölain säännös ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana ja vakuutussopimuslain kanssa osittain ristiriitaisena.

2.7. Eräitä valmistelussa esillä olleita kysymyksiä, joiden johdosta muutoksia ei ehdoteta

Samastaminen

Valmistelussa käsiteltiin myös samastamissääntelyn selventämistarvetta moottoriajoneuvovakuutusten osalta. Tällaisia vakuutuksia koskee erityissäännös eli vakuutussopimuslain 33 §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaan samastamisen edellytyksenä on, että ajoneuvoa käyttävä on saanut ajoneuvon käyttöönsä vakuutetun luvalla. Jossakin määrin epäselvyyttä on ollut siitä, voiko samastaminen tulla kyseeseen silloinkin, kun edes konkludentista lupaa ei ole, vaan ajoneuvo on otettu käyttöön ilman vakuutetun lupaa tai jopa tämän kiellosta huolimatta. Sekä Vakuutuslautakunnan käytännössä että sittemmin myös korkeimman oikeuden ratkaisuihin (KKO 2002:89, KKO 2005:100) on otettu se kanta, ettei samastamista moottoriajoneuvovakuutuksissa ole tyhjentävästi säännelty 33 §:n 1 momentin 1 kohdassa vaan että myös momentin 3 kohta (asuminen yhteisessä taloudessa ja vakuutetun omaisuuden yhteiskäyttö) voi tulla sovellettavaksi moottoriajoneuvovakuutuksiin. Epäselvyys on ratkaisukäytännössä siinä määrin selkiintynyt, ettei tarvetta samastamissäännöksen sanamuodon täsmentämiseen ole.

Eläkevakuutussäästöjen siirrettävyys

Hyväksyessään eläkevakuutusten verotuksen uudistamista koskevat lainmuutokset kesällä 2004 eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vakuutus- ja verolainsäädännön kehittämiseksi niin, että vakuutuksenottajalla olisi yleinen oikeus irtisanoa ottamansa eläkevakuutus tai siirtää eläkevakuutussäästöt vakuutusyhtiöstä toiseen ilman kohtuuttomia vakuutus- tai vero-oikeudellisia seuraamuksia.

Esitystä valmisteltaessa siirrettävyysskysymyksiä on selvitetty. Eläkevakuutuksen ottajan oikeus siirtää vakuutussäästönsä yhtiöstä toiseen olisi perusteltua erityisesti kilpailuoikeudellisista syistä. Vakuutussopimuslain säännökset eivät ole esteenä siirroille, vaan käytännössä esteen muodostavat eläkevakuutusmaksujen verovähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevat tuloverolaissa (1532/1992) säädetyt eläkevakuutuksen takaisinostorajoitukset.

Siirrettävyyden toteuttaminen on osoittautunut verotuksen kannalta ongelmalliseksi, jos eläkevakuutussäästöt siirretään kotimaisesta vakuutusyhtiöstä ulkomaiseen yhtiö-

öön. Suomessa eläkevakuutuksiin sisältyy niiden maksuaikana verotuksellisia helpotuksia, ja veroa peritään vasta siinä vaiheessa kun eläke maksetaan. Toisissa valtioissa on käytössä tästä poikkeavia järjestelmiä, esimerkiksi sellaisia, joissa eläkevakuutuksista ei makseta lainkaan veroja niitä vakuutuksenottajalle maksettaessa mutta joissa niihin ei myöskään sisälly veroetuja vakuutusmaksujen yhteydessä. Jos eläkevakuutusäästöjen siirrettävyys toteutettaisiin Suomessa ilman erittäin tarkkaa vero-oikeudellisten seuraamusten tarkastelua, vaarana on, että mahdollistettaisiin verotuksen kiertäminen kokonaisuudessaan eri maiden järjestelmiä hyväksikäyttämällä. Siirto-oikeuden rajoittaminen pelkästään kotimaisiin vakuutusyhtiöihin katsottaneen yhteisöoikeudessa kielletyksi syrjinnäksi eikä se siksi ole ratkaisu siirrettävyyssongelmaan.

Vaikka siirrettävyyteen sinänsä on eduskunnan lausumankin takia syytä pyrkiä, siirto-oikeutta ei tässä esityksessä esitetä vielä ratkaisemattomien verotukseen liittyvien ongelmien takia.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen mukaan Vakuutusvalvontavirastolle tulisi oikeus antaa tarvittaessa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen laskemis- ja ilmoittamistavasta. Esitys lisää viraston norminantovaltaa, mutta sillä ei ole valtiontalouteen liittyviä vaikutuksia.

Vakuutuksenantajien on nykyisin ilmoitettava holhousviranomaisille kaikista vajaa-valtaisille suoritettavista ja vajaavaltaisen varallisuutta lisäävistä vakuutuskorvauksista. Esityksen mukaan ilmoitus on tehtävä vain 1 000 euroa suuremmista korvauksista. Muutoksen arvioidaan vähentävän holhousviranomaisille tehtävien ilmoitusten määrää noin 15 prosentilla.

3.2. Vaikutukset sopimusosapuolten asemaan

Esitys sisältää pääasiassa selvennyksiä ja täsmennyksiä voimassaolevaan lainsäädäntöön. Merkittäviä muutoksia vakuutus sopimuksen osapuolten asemaan ei esitetä.

Vakuutuksen hakijoiden samoin kuin vakuutuksenottajien ja vakuutettujen asema paranisi kuluttajavakuutuksissa sen johdosta, että vakuutuksenantajien olisi vastaisuudessa nimenomaisesti perusteltava vakuutuksen epääminen tai sen irtisanominen. Nykyisin alan itsesääntelyohjeissa omaksutut periaatteet tulevat lakisääteiksi velvoitteiksi.

Vakuutuksenottajan ja vakuutetun asemaa parantavat myös vakuutuksenantajan tehostuvat tiedonantovelvoitteet sekä vanhentumissäännöksiin ehdotetut muutokset.

Toisaalta henkivakuutukseen perustuvan oikeuden ulosmittaussuojan supistaminen heikentää jonkin verran henkivakuutuksen ottajan asemaa.

Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuuteen ehdotetut täydennykset aiheuttavat vakuutuksenantajille tarpeen kouluttaa henkilökuntaa, tarkistaa esitteitä ja muuttaa verkkokaupassa käytettäviä tietojärjestelmiä. Tiedonantovelvoitteiden tehostaminen saattaa myös lisätä velvoitteiden laiminlyönnin riskiä ja laiminlyönnin seuraamuksia. Lisäkustannukset saattavat heijastua korotuksina vakuutusmaksuihin.

4. Asian valmistelu

Oikeusministeriö lähetti 1 päivänä joulukuuta 2000 yhteensä 31:lle intressitaholle tiedustelun, jossa näitä pyydettiin esittämään käsityksensä vakuutus sopimuslain tavoitteiden toteutumisesta, sekä erityisesti sen käytännön soveltamisessa esiin tulleista puutteista, epäselvyyksistä tai muista ongelmista. Saatujen 18 lausunnon perusteella laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta järjestettiin oikeusministeriössä kuulemis-tilaisuus 25 päivänä tammikuuta 2002.

Oikeustieteen tohtori, vakuutus oikeuden dosentti Jaana Norio-Timonen laati annettujen lausuntojen pohjalta arviomuistion lain uudistamistarpeesta. Oikeusministeriö asetti 16 päivänä helmikuuta 2005 työryhmän valmistelemaan vakuutus sopimuslain muuttamista. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, kuluttajavalituslautakunta, Kuluttajavirasto, Vakuutusvalvontavirasto, Kuluttajien vakuutustoimisto, Suomen Kuluttajaliitto sekä Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto. Työryhmän pysyväna asiantuntijana toimi Jaana Norio-Timonen. Työryhmän tavoitteena oli vakuutus sopimuslain tarkistaminen siten, että sen toimivuuden seurannassa ilmi tulleet epäselvyydet ja muut ongelmat voidaan poistaa. Työryhmän mietintö valmistui 30 päivänä elokuuta 2006, ja siitä pyydettiin lausunto....

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Vakuutusopimuslaki

1 luku. Yleisiä säännöksiä

1 §. Soveltamisala. Lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi. Voimassa olevan 1 momentin mukaan laki koskee henkilövakuutuksia ja vahinkovakuutuksia. Kuten yleisperustelujen 2.1. jaksossa todetaan, lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät niin sanotut kapitalisaatiosopimukset, jotka eivät ole henkilövakuutuksia eivätkä vahinkovakuutuksia. Jotta myös tämän tyyppiset vakuutukset tulisivat lain soveltamisalaan, ehdotetaan 1 momentin muuttamista siten, että laki koskisi muita vakuutuksia kuin lakisääteisiä vakuutuksia. Ehdotetun lain 4 a §:ssä säädetään siitä, mitä kapitalisaatiosopimuksilla tarkoitetaan ja mitä vakuutusopimuslain säännöksiä niihin sovelletaan.

Vastaisuudessa voidaan kehittää myös muita sellaisia vakuutuksia, jotka eivät ole henkilövakuutuksia tai vahinkovakuutuksia. Uusi soveltamisalasäännös on tällöin joustava turvaten sen, että lain säännöksiä sovelletaan vakuutuksenottajien suojaksi myös, kun nämä ottavat mahdollisesti kehitettäviä uudentyyppisiä vakuutuksia.

Lakisääteisten vakuutusten ja jälleenvakuutusten osalta tilanne jää ennalleen. Vakuutusopimuslakia ei sovelleta jälleenvakuutukseen eikä lähtökohtaisesti myöskään lakisääteisiin vakuutuksiin. Poikkeuksen muodostavat liikennevakuutukset, potilasvakuutukset ja ympäristövahinkovakuutukset, joihin sovelletaan vakuutusopimuslain säännöksiä, ellei mainittuja vakuutuksia koskevissa laeissa muuta säädetä. Tilanne jäisi ennalleen myös sellaisten vakuutusten osalta, jotka ovat pakollisia, mutta eivät lakisääteisiä: vakuutusopimuslain säännöksiä sovellettaisiin niihin.

2 §. Määritelmät. Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan ryhmävakuutuksena ei pidetä ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on maksettava vakuutusmaksu tai sen osa. Tällaista vakuutusta kutsutaan yleensä ryhmäetuvakuutukseksi. Voimassa olevassa laissa on ainoastaan yksi ryhmäetuvakuutuksia koskeva erityissäännös. Koska lakiin ehdotetaan nyt lisättäväksi uusi, ryhmäetuvakuutuksen päättymistä koskeva säännös, pidetään tarpeellisena lisätä käsiteltävään momenttiin tämä aikaisemmin vain perusteluissa käytetty nimitys. Lisäksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sii nä todetaan tällaisten vakuutusten olevan vakuutusopimuslain säännöksiä sovellettaessa yksilöllisiä vakuutuksia. Kysymys on vain sanamuodon muuttamisesta, sisällöltään oikeustila säilyy ennallaan.

3 §. Säännösten pakottavuus. Pykälässä säädetään lain säännösten pakottavuudesta. Voimassa olevan 2 momentin mukaan säännökset ovat pakottavia vakuutuksenottajan hyväksi, jos vakuutuksenottaja on kuluttaja taikka sellainen elinkeinonharjoitta-

ja, joka on olosuhteidensa puolesta rinnastettavissa kuluttajaan solmiessaan sopimuksen vakuutuksenantajan kanssa. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännökset olisivat pakottavia myös silloin, kun vakuutuksenottajana on muu sellainen luonnollinen henkilö taikka oikeushenkilö, joka on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Ehdotuksen syitä selvitetään yleisperustelujen 2.2. jaksossa.

Ehdotetun säännöksen myötä pakottavuuden piiriin tulisivat esimerkiksi asunto-osakeyhtiöt ja useat aatteelliset yhdistykset. Kuten nykyisin, säännökset olisivat useimmiten pakottavia myös ammatinharjoittajina toimivien luonnollisten henkilöiden hyväksi. Poikkeuksen muodostaisivat lähinnä vakuutusalan ammattilaiset, kuten vakuutusedustajat.

Kuolinpesiä pidettäisiin momenttia sovellettaessa oikeushenkilöinä. Myös kuolinpesien osalta pakottavuus määräytyisi siis sen mukaan, ovatko ne kuluttajiin rinnastettavia vakuutuksenantajan sopijapuolena. Valtaosaa kuolinpesistä suojeltaisiin pakottavasti; suojan ulkopuolelle jäisivät lähinnä sellaiset kuolinpesät, jotka harjoittavat laajamittaista yritystoimintaa.

Pykälän 3 momentissa säädetään niistä vakuutuksista, joita tarjottaessa lain säännökset ovat tahdonvaltaisia sekä suhteessa vakuutuksenottajaan että vakuutettuun ja muuhun vakuutuskorvaukseen oikeutettuun. Voimassa olevan momentin mukaan tällaisia vakuutuksia ovat muun muassa luottovakuutukset. Lakia säädettäessä luottovakuutuksina pidettiin myös takausvakuutuksia. Sittemmin tilanne on muuttunut: EU:n vakuutusdirektiiveihin pohjautuvassa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista (858/1995; jäljempänä *vakuutusluokkapäätös*) takausvakuutukset eivät enää kuulu luottovakuutuksiin, vaan muodostavat oman erillisen vakuutusluokan. Tämän vuoksi myös takausvakuutukset on tarpeen erikseen mainita 3 momentissa.

Viime aikoina ovat lisääntyneet asuntoluottoihin liittyvät takausvakuutukset, joissa vakuutettuna ja vakuutuksenottajana on asuntoluoton myöntänyt pankki, mutta joissa luoton ottanut kuluttaja viime kädessä maksaa vakuutusmaksun. Esitystä valmistaessa on harkittu, pitäisikö vakuutussopimuslain säännösten olla tällaisissa tapauksissa pakottavia takausvakuutuksen osana asuntoluottoa ottaneen kuluttajan hyväksi. Tällaiseen ratkaisuun ei ole kuitenkaan päädytty, koska takausvakuutukset ovat ominaispiirteiltään takauksia siitä huolimatta, että ne ovat juridisesti vakuutuksia. Valtaosa vakuutussopimuslain säännöksistä on sisällöltään sellaisia, että niillä ei ole takausvakuutuksissa merkitystä.

4 a §. *Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset.* Pykälä on uusi, ja siinä säädetään kapitalisaatiosopimuksista. Nämä vakuutukset ovat erityislaatuista, sijoittamiseen tarkoitettuja vakuutuksia, joille on tyypillistä, että niissä ei ole ollenkaan

vakuutettua. Kapitalisaatiosopimukset kuuluvat vakuutusluokkapäätöksessä säädettyyn henkivakuutusluokkaan 6.

Käytännössä vakuutussopimuslain säännöksiä on jo nykyisin sovellettu analogisesti kapitalisaatiosopimukseen silloin, kun niitä on tarjottu kuluttajille. Ehdotetussa pykälässä täsmennetään, mitkä vakuutussopimuslain säännökset tulevat sovellettaviksi. Kapitalisaatiosopimukseen sovellettaisiin 1 luvun yleisiä säännöksiä, 2 luvun tiedonantovelvollisuussäännöksiä, 12 §:n säännöksiä vakuutuksenottajan oikeudesta irtisanoa vakuutus, 13 §:n säännöksiä vakuutuksenottajan oikeudesta saada vakuutusehtojen mukaisesti laskettu vakuutuksen takaisinostoarvo, 13 a §:n säännöksiä vakuutuksenottajan oikeudesta peruuttaa vakuutus sekä 51 ja 52 §:n säännöksiä henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutuksesta ja panttauksesta sekä panttioikeuden haltijan oikeudesta. Kapitalisaatiosopimuksissa merkitystä ei olisi kuitenkaan 13 §:n säännöksillä vakuutuksenottajan oikeudesta saada vapaakirja. Myöskään 51 §:n säännöksillä peruuttamattomasta edunsaajamääräyksestä ei olisi merkitystä kapitalisaatiosopimuksissa, koska kapitalisaatiosopimukseen ei sovelleta edunsaajamääräystä koskevia säännöksiä.

Lain muut säännökset eivät ole kapitalisaatiosopimusten kannalta relevantteja. Niitä ei sen vuoksi ehdotetun pykälän mukaan sovellettaisi kapitalisaatiosopimukseen.

2 luku. Vakuutuksesta annettavat tiedot

5 §. Tiedot ennen sopimuksen päättämistä. Pykälässä säädetään tiedonantovelvollisuudesta ennen vakuutussopimuksen päättämistä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka koskee tiedonantovelvollisuutta silloin, kun vakuutukseen voidaan liittää sijoitusrahastoja tai muita sijoituskohteita vakuutuksenottajan valinnan mukaan. Vakuutuslautakunnan ratkaisukäytännössä on jo voimassa olevan pykälän nojalla katsottu, että vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuus koskee myös vakuutuksen liitettävissä olevia sijoitusrahastoja.

Vakuutuksenantajan on ennen sopimuksen päättämistä annettava vakuutuksen hakijalle tietoa valittavissa olevien sijoitusrahastojen tai muiden sijoituskohteiden ominaisuuksista ja keskeisistä eroista ottaen erityisesti huomioon näiden seikkojen vaikutus vakuutuksen mahdolliseen tuottoon ja sitä koskeviin riskeihin. Valittavissa olevista sijoituskohteista annettavien tietojen on oltava sellaiset, että vakuutuksen hakijalla on niiden perusteella mahdollisuus valita sijoituskohteista omiin sijoitustavoitteisiinsa sopivat kohteet. Tietoa on annettava myös sijoitusrahastoihin liittyvistä maksuista ja kuluista sekä vakuutuksenottajan mahdollisuudesta vakuutuksen voimassa ollessa vaihtaa sijoituskohteita ja vaihtamisesta mahdollisesti aiheutuvista kuluista.

Vakuutuksen hakijalle on ilmoitettava myös sijoituskohteisiin liittyvistä riskeistä. On mainittava selkeästi, että sijoitusrahastoihin tai muihin sijoituskohteisiin ohja-

tuille varoille ei ehkä kerrykään tuottoa ja että sijoitetut varat voivat vähentyä tai ne voi jopa kokonaan menettää.

Sijoituskohteista tietoa annettaessa on otettava huomioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoituskokemus. Tiedonantovelvollisuus korostuu, jos vakuutuksen hakijalla ei ole aikaisempaa kokemusta sijoitussidonnaisista vakuutuksista tai sen tyyppisistä sijoitusrahastoista, joita tarjottavaan vakuutukseen voidaan liittää, taikka jos vakuutuksen hakijan kyky ymmärtää sijoitussidonnaisen vakuutussäästämisen olennaisia piirteitä jonkun muun syyn, kuten iän tai sairauden, vuoksi on selvästi heikentynyt. Vakuutuksenantajan on annettava tällaisille vakuutuksen hakijoille lisäinformaatiota.

Samoin tietoja annettaessa on otettava huomioon vakuutuksen hakijan sijoittamisen tavoitteet. Sijoituskohteiden valinnan kannalta merkitystä on esimerkiksi sillä, onko vakuutuksen hakijan tavoitteena pitkäaikainen vai lyhyemmän aikavälin sijoittaminen sekä se, minkälaista riskiä vakuutuksen hakija on valmis sietämään. Kummallakin seikalla – sekä vakuutuksenhakijan sijoituskokemuksella että tämän sijoittamisen tavoitteilla – on siis merkitystä sen arvioinnissa, minkälaista tietoa vakuutuksen hakijalle annetaan hänen päätöksentekonsa ja sijoitussidonnaiseen vakuutukseen liitettävän sijoituskohteen valitsemiseksi.

Kuten aikaisemminkin tiedonantovelvollisuuden täyttämistapa ja tietojen sisältö yksittäistapauksessa ovat riippuvaisia vakuutuksen ottamiseen liittyvistä olosuhteista. Vakuutuksen hakijan yksilöllisiin ominaisuuksiin voidaan parhaiten kiinnittää huomiota silloin, kun vakuutuksen ottaminen perustuu vakuutuksen hakijan ja vakuutuksenantajan edustajan välisiin keskusteluihin.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi valtuussäännös, jonka mukaan Vakuutusvalvontavirasto voi antaa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen laskemis- ja ilmoittamistavasta. Erityisesti eläkevakuutusten kulujen vertailu on osoittautunut käytännössä vaikeaksi, koska kulut muodostuvat monista eristä tekijöistä. Kuluja peritään niin vakuutusmaksuista, vakuutussäästöstä kuin eläkkeestäkin. Myös kulujen laskemistapa vaihtelee: kulut voivat olla prosentuaalisia, euromääräisiä tai molempia. Jotta vakuutuksen hakijat voisivat paremmin vertailla eläkevakuutusten kuluja, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto antoi kesällä 2005 suosituksen eläkevakuutusten kulujen ilmoittamiseksi. Suosituksen mukaan vakuutusyhtiöiden on otettava käyttöön vakuutuksen kulutasoa kuvaava tunnusluku kahden vuoden kuluessa suosituksen antamisesta. Käyttöön otettava tunnusluku kuvaa kulujen suhteellista osuutta vakuutuksen tuotosta.

Tarkoituksena on, että Vakuutusvalvontavirasto seuraa, saadaanko eläkevakuutusten kulujen ilmoittaminen selkeämmäksi suosituksen avulla. Jos suositeltu kulujen ilmoittamistapa ei osoittaudu tarkoituksenmukaiseksi taikka jos vapaaehtoinen järjestelmä muutoin ei osoittaudu riittäväksi, Vakuutusvalvontavirastolla olisi ehdotetun momentin mukaan oikeus antaa määräyksiä kulujen laskemis- ja ilmoittamistavasta.

Voimassa olevaan momenttiin sisältyvä asetuksenantovaltuus säädettiin siltä varalta, että henkivakuutusdirektiivin ja kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin yksityiskohdaiset säännökset tiedonantovelvollisuudesta on tarpeen antaa asetuksella. Jos tällaisten yksityiskohtaisten säännösten antaminen tiedonantovelvollisuudesta osoittautuu tarpeelliseksi, pidetään perustuslain asettamat vaatimukset huomioon ottaen parempana, että säännökset annetaan lain tasolla. Tämän vuoksi asetuksenantovaltuus ehdotetaan poistettavaksi.

6 a §. *Tieto hylkäysperusteesta.* Pykälässä säädetään tapauksista, joissa vakuutuksenantaja hylkää vakuutushakemuksen. Pykälä on uusi. Syitä uusiin säännöksiin selvitetään yleisperustelujen 2.4. jaksossa.

Ehdotettu pykälä koskee vain sellaisia tapauksia, joissa vakuutusta on hakenut kuluttaja tai kuluttajaan 3 §:n 2 momentin mukaisesti rinnastettava luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Jos vakuutuksenantaja ei myönnä vakuutusta, tällaiselle vakuutuksen hakijalle on ilmoitettava hylkäysperuste. Poikkeuksen perusteluvelvollisuudesta muodostavat tapaukset, joissa vakuutushakemuksen hylkääminen perustuu rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (68/1998) 11 §:ään. Jos laissa tarkoitettulla ilmoitusvelvollisella, esimerkiksi vakuutusyhtiöllä, on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka sitä, että liiketoimet liittyvät terrorismin rahoittamiseen, sen on lain 10 §:n mukaan ilmoitettava asiasta rahanpesun selvittelykeskukselle. Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu. Lain 11 §:n mukaan ilmoitusvelvollisen on puolestaan keskeytettävä liiketoimi tai kieltäydyttävä siitä. Myöskään ehdotetun pykälän mukainen perusteluvelvollisuus ei koskisi tapauksia, joissa vakuutushakemuksen hylkääminen perustuu rahanpesuepäilyyn, koska perusteen ilmoittaminen saattaisi vaarantaa rahanpesun selvittämistä.

Jos vakuutusta hakenut sitä pyytää, hylkäysperuste on ilmoitettava ehdotetun pykälän mukaan kirjallisesti. Paitsi paperilla ilmoitus voidaan tehdä myös tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain (458/2002) 12 §:ssä säädetyllä tavalla sähköisesti.

Hylkäysperusteen on oltava lain ja hyvän vakuutustavan mukainen. Lain 10 §:ssä on säännöksiä perusteista, joiden nojalla henkilövakuutusta koskevaa hakemusta ei saa hylätä. Muita erityissäännöksiä hylkäysperusteista ei lakeihin sisälly. Lakeihin sisältyvistä muista säännöksistä tärkeä on perustuslain 6 §:ään sisältyvä yhdenvertaisuuden periaate. Periaatteen mukaan ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Myös yhdenvertaisuuden periaatetta on noudatettava vakuutushakemuksista päätettäessä. Vakuutuksen hakijan etnisen alkuperän osalta on merkityksellinen lisäksi yhdenvertaisuuslakiin (21/2004) sisältyvä syrjinnän kieltö.

Hyvän vakuutustavan noudattamista koskeva yleissäännös sisältyy jo nykyisin vakuutusyhtiölain (1062/1979) 14 luvun 5 §:ään, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) 59 §:ään ja vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 12 luvun 6 §:ään. Lisäksi Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto on hyväksynyt vuonna 2002 yhteiset periaatteet siitä, miten vakuutusyhtiöt toteuttavat hyvän vakuutustavan asettamia vaatimuksia vakuutussopimuksia tehdessään ja irtisanoessaan. Periaatteet koskevat kuluttajavakuutuksia.

Jokaisella vakuutuksenantajalla on vastuunvalintaperiaatteet, joissa määritellään, minkälaisia riskejä ja millä ehdoilla vakuutuksenantaja vakuuttaa. Lähtökohtana on, että vakuutushakemuksen hylkäämisen on perustuttava näihin vakuutuksenantajan määrittelemiin periaatteisiin. Vakuutettavaan riskiin liittyvien syiden lisäksi vakuutuksenantajalla saattaa olla myös erityisiä, vakuutuksen hakijan henkilöön liittyviä syitä, joiden vuoksi on hyväksyttävää hylätä vakuutushakemus. Hyväksyttävä syy vakuutushakemuksen hylkäämiseen voi olla esimerkiksi se, että vakuutuksen hakija on aikaisemmin syyllistynyt petokseen vakuutusasioissa tai että on perusteltua epäillä vakuutuksen hakijan toimivan sellaisen henkilön lukuun, jonka kanssa vakuutuksenantaja ei tee sopimuksia. Hyväksyttävä syy vakuutushakemuksen hylkäämisen voi olla myös se, että vakuutusta hakenut on käyttäytynyt uhkaavasti vakuutuksenantajan edustajaa kohtaan.

Kuten edellä mainittiin, vakuutusyhtiöllä on velvollisuus rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain mukaan kieltäytyä liiketoimesta, jos sillä on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka siitä, että liiketoimet liittyvät terrorismin rahoittamiseen. Hyväksyttävä syy hylätä vakuutushakemus on tietysti myös tällainen epäily.

Hyväksyttävää ei ole, kuten eräissä tapauksissa on käytännössä tehty, hylätä vakuutushakemus pelkästään luottotietorekisterissä olevan maksuhäiriömerkinnän vuoksi. Vakuutuksenantajalla on tällaisissa tapauksissa oikeus 13 §:n 3 momentin mukaisesti edellyttää käteismaksuehtoa. Maksuhäiriömerkintä voi olla kuitenkin hyväksyttävä syy kieltäytyä vakuutuksen myöntämisestä, jos sen perusteella voidaan objektiivisesti arvioida, että asiakas tulee vastaisuudessaakin laiminlyömään vakuutusmaksun suorittamisen.

7 §. Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana. Pykälän 1 momentissa säädetään tiedoista, jotka vakuutuksenantajan on vuosittain lähetettävä vakuutuksenottajalle. Informaatiosyistä momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus ehdotettuihin 26 ja 27 §:ään, joiden mukaan vuositiedotteessa on myös muistutettava vakuutuksenottajaa eräistä tämän velvollisuuksista.

Asetuksenantovaltuuden sisältävä pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi vastaavista syistä kuin asetuksenantovaltuus 5 §:n 4 momentissa.

3 luku. Vakuutuksen voimassaolo ja sopimuksen muuttaminen

11 §. Vastuun alkaminen. Pykälän 1 momentin sanamuotoa täsmennetään sen selventämiseksi, että yleisiin vakuutusehtoihin otetulla määräyksellä ei ole mahdollista poiketa momentissa säädetystä vastuun alkamisajankohdasta. Näin on todettu jo voimassa olevan momentin perusteluissa (HE 114/1993, s. 32), mutta käytännössä kysymyksen suhteen on kuitenkin esiintynyt epäselvyyttä. Uuden sanamuodon mukaan vastuuajankohdasta voidaan poiketa vain sopimalla muusta alkamisajankohdasta yksilöllisesti vakuutuksenottajan kanssa. Yksilöllinen vastuun alkamispäivämäärä voi sisältyä esimerkiksi vakuutushakemukseen tai vakuutuskirjaan. Momentin säännöksestä poikkeava vastuun alkaminen ei voi perustua yleisiin vakuutusehtoihin sisältyvään määräykseen, jonka mukaan vakuutuksenantajan vastuu alkaa esimerkiksi kuuden kuukauden kuluttua vakuutuksen ottamisesta. Mahdollista on kuitenkin yksilöllisesti sopia myöhemmästä vastuun alkamisajasta kaikkien vakuutuksenottajien kanssa. Jos vakuutuksenantajan vastuu sovitaan alkavaksi myöhemmin, on huomattava, että vakuutuksenantaja ei 38 §:n 1 momentin mukaan yleensä saa vaatia vakuutusmaksun suorittamista ennen vakuutuksenantajan vastuun alkamista. Vakuutusmaksun suorittamista koskevaan säännökseen ehdotettavaa täsmennystä selvitetään jäljempänä mainitun momentin yhteydessä.

Vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytykseksi voidaan pykälän 3 momentissa säädettyissä tapauksissa asettaa vakuutusmaksun suorittaminen. Jotta tällaiseen vakuutusehdoissa olevaan määräykseen voidaan vedota, on siitä momentin mukaan mainittava vakuutusmaksua koskevassa kirjallisessa vaatimuksessa eli maksulipussa. Maksulipun käsitettä ei käytännössä käytetä, minkä vuoksi ehdotetaan käsitteen korvaamista yleiskielen mukaisella käsitteellä "lasku".

15 §. Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa vahinkovakuutus vakuutuskauden aikana. Irtisanomismenettelyä koskevaan pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus siitä, että irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Syytä uuteen vaatimukseen selvitetään yleisperustelujen 2.4. jaksossa. Jos irtisanomisperustetta ei mainita tai jos irtisanomista ei muutoin suoriteta momentissa säädetyllä tavalla, vakuutuksenantaja pääsääntöisesti menettää irtisanomisoikeutensa.

16 §. Jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanominen. Kuten 15 §:n 2 momenttiin, pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus mainita irtisanomisperuste irtisanomista koskevassa ilmoituksessa. Poikkeuksen muodostavat ne tapaukset, joissa irtisanominen perustuu rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 11 §:ään, koska perusteen ilmoittaminen saattaisi vaarantaa rahanpesun selvittämistä. Syytä lisäykseen selvitetään yleisperustelujen 2.4. jaksossa.

Irtisanomisperusteen on ehdotetun momentin mukaan oltava hyvän vakuutustavan mukainen. Kuten vakuutuksia myönnettäessä niin myös vakuutuksia irtisanottaessa syyn kieltäytyä sopimussuhteesta on pääsääntöisesti perustuttava vakuutettavaan riskiin liittyviin syihin. Esimerkiksi vakuutuksenottajan tavanomaisesta poikkeavan vahinkokehityksen perusteella vakuutuksenantaja voi arvioida vakuutettavan riskin liian suureksi ja irtisanoa vakuutuksen.

Vakuutuksenantajalla saattaa kuitenkin joskus olla erityisiä, vakuutuksenottajan henkilöön liittyviä hyväksyttäviä syitä olla jatkamatta vakuutusta. Näiden syiden osalta viitataan vakuutushakemuksen hylkäysperusteita koskevan 6 a §:n perusteluihin: vakuutuksen irtisanominen on hyväksyttävää samoilla perusteluilla kuin vakuutushakemuksen hylkääminen.

Vakuutuksen irtisanominen voi kohdistua myös kaikkiin tietyn vakuutuslajin asiakkaisiin. Hyvän vakuutustavan mukainen hyväksyttävä syy irtisanoa vakuutus voi olla esimerkiksi se, että vakuutus on muuttunut tappiolliseksi ja vakuutuksenantaja haluaa sen vuoksi poistaa sen tuotevalikoimastaan. Käytännössä koko vakuutuskannan irtisanominen on kuitenkin vasta viimekätinen toimenpide. Yleensä vakuutuksenantaja pyrkii parantamaan vakuutuksen kannattavuutta vakuutusmaksua korottamalla tai vakuutusehtoja muutoin muuttamalla. Hyväksyttävä syy irtisanoa koko vakuutuskanta voi olla myös se, että vakuutuksenantaja haluaa tehdä sellaisia muutoksia sopimusehtoihin, jotka vaikuttavat keskeisesti vakuutusturvan sisältöön, tai olla enää myöntämättä vakuutusta markkinoitaessa luvattua keskeistä etua.

Vaikka irtisanominen kohdistuisi tietyn vakuutuslajin kaikkiin asiakkaisiin, irtisanominen on kuitenkin suoritettava yksilöllisesti suhteessa kuhunkin vakuutuksenottajaan, mikä merkitsee, että vakuutuskauden pituudesta riippuen koko vakuutuskannan irtisanominen saattaa kestää vuodenkin.

Ehdotetun momentin mukaan irtisanominen on mitätön, jos irtisanomista ei suoriteta momentissa säädetyllä tavalla.

17 §. *Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa henkilövakuutus.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi sekä rakenteellisia että sisällöllisiä muutoksia. Ehdotettuun 1 ja 2 momenttiin on koottu maksun viivästymistä lukuun ottamatta ne perusteet, joiden nojalla vakuutuksenantaja voi irtisanoa henkilövakuutuksen. Voimassa olevan pykälän 2 ja 3 momenttiin sisältyvät erityissäännökset tapaturma- ja sairausvakuutuksista ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 17 a §:ään.

Momentin 1 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutuksenottaja tai vakuutettu on ennen vakuutuksen myöntämistä laiminlyönyt tiedonantovelvollisuutensa tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä. Kohta vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 25 §:n 1 momenttia.

Momentin 2 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutuksenottaja tai vakuutettu on täyttäessään tiedonantovelvollisuuttaan menetellyt vilpillisesti, mutta vakuutussopimus tästä huolimatta sitoo vakuutuksenantajaa. Kohta vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 25 §:n 2 momenttia.

Momentin 3 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutettuun liittyvällä, vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta merkityksellisessä seikassa on tapahtunut vahingonvaaraa olennaisesti lisäävä muutos. Kohta vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 27 §:n 3 momenttia.

Voimassa olevan lain 35 §:ssä rajoitetaan vakuutuksenantajan oikeutta vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin tai vaaran lisääntymiseen. Kuten nykyisin, näitä rajoituksia sovellettaisiin 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutettu on tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman. Irtisanomisperuste on uusi. Voimassa olevan lain mukaan vakuutustapahtuman tahallinen aiheuttaminen oikeuttaa irtisanomaan vain vahinkovakuutuksen. On kuitenkin perusteltua, että irtisanomisoikeus on tällaisissa tapauksissa myös henkilövakuutuksissa. Irtisanomisoikeus olisi kuitenkin henkilövakuutuksissa rajoitetumpi kuin vahinkovakuutuksissa, sillä vakuutustapahtuman aiheuttaminen törkeästä huolimattomuudesta ei oikeuttaisi henkilövakuutuksen irtisanomiseen. Samoin kuin vahinkovakuutuksissa, irtisanomisoikeutta ei olisi, jos sellainen vakuutuksenottaja, joka ei ole vakuutettu, on tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman.

Momentin 2 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutettu on vakuutustapahtuman jälkeen antanut vakuutuksenantajalle vilpillisesti vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun kannalta. Irtisanomisperuste on uusi. Voimassa olevan lain mukaan tämä irtisanomisperuste koskee vain vahinkovakuutuksia. On kuitenkin perusteltua soveltaa sitä myös henkilövakuutuksissa. Samoin kuin momentin 1 kohdassa, irtisanomisoikeutta ei olisi, jos sellainen vakuutuksenottaja, joka ei ole vakuutettu, on antanut vääriä tai puutteellisia tietoja vakuutuksenantajalle.

Pykälän 3 momentin mukaan irtisanominen on suoritettava ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun irtisanomisperuste on tullut vakuutuksenantajan tietoon. Kuten vahinkovakuutuksia koskevaan 15 §:n 2 momenttiin, momenttiin ehdotetaan liittäväksi säännös, jonka mukaan irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei suoriteta säädetyssä ajassa tai jos irtisanomista koskevassa ilmoituksessa ei mainita irtisanomisperustetta, vakuutuksenantaja menettää irtisanomisoikeutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua irtisanomisilmoituksen lähettämisestä.

Pykälän 4 momentti sisältää informaatioesitystä viittauksen 39 §:ään, jossa säädetään vakuutuksenantajan irtisanomisoikeudesta vakuutusmaksun viivästymisen vuoksi.

17 a §. *Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa tapaturmavakuutus ja sairausvakuutus vakuutusehtojen nojalla.* Pykälässä säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa tapaturma- ja sairausvakuutus vakuutusehtoihin sisältyvän määräyksen nojalla. Pykälän säännökset vastaavat pääosin voimassa olevan lain 17 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä.

Uutta on, että vakuutuksenantajan irtisanomisoikeutta rajoitetaan sellaisissa tapauksissa, joissa vakuutusmaksukausi on lyhyempi kuin yksi vuosi. Kun vakuutus sopimuslakia valmisteltiin, tyypillistä oli, että vakuutusmaksukausi oli yksi vuosi. Sittemmin markkinoille on tullut sellaisia tapaturma- ja sairausvakuutuksia, joissa vakuutusmaksukausi voi olla jopa vain yhden kuukauden pituinen. Vakuutetun kannalta ei voida pitää kohtuullisena, että tapaturma- ja sairausvakuutuksen kaltainen vakuutus olisi käytännössä jatkuvasti vakuutuksenantajan irtisanottavissa. Tämän vuoksi 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos vakuutusmaksukausi on lyhyempi kuin yksi vuosi, vakuutuksenantajalla ei ole oikeutta irtisanoa vakuutusta päättymään vakuutusmaksukauden päättyessä, vaan ainoastaan kalenterivuoden päättyessä.

Voimassa olevan lain mukaan tapaturma- ja sairausvakuutusta ei saa irtisanoa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan tämän lisäksi säädettäväksi, että irtisanomisperusteen on muutoinkin oltava hyvän vakuutustavan mukainen. Hyväksyttävien, hyvän vakuutustavan mukaisten irtisanomisperusteiden osalta viitataan 16 §:n 2 momentin perusteluihin. Toisin kuin vahinkovakuutuksessa, tapaturmavakuutuksessa ja sairausvakuutuksessa irtisanomisperuste ei voi kuitenkaan olla se, että vakuutustapahtuma – tai jopa useita vakuutustapahtumia – on sattunut.

Pykälän 3 momentin säännöstä irtisanomisen ajankohdasta ehdotetaan tarkistettavaksi 1 momenttiin ehdotetun muutoksen johdosta. Ehdotetun momentin mukaan irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutuksen 1 momentin mukaista voimassaolon päättymistä. Tavallisesti siis irtisanomisilmoitus on lähetettävä viimeistään kuukautta ennen vakuutusmaksukauden päättymistä tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu tai jos se on lyhyempi kuin yksi vuosi, kuukautta ennen kalenterivuoden päättymistä.

Uutta olisi myös 3 momentin vaatimus siitä, että irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Samoin ehdotetaan säädettäväksi, että irtisanominen on mitätön, jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin pykälässä säädetään.

17 b §. *Ryhmäetuvakuutuksen päättymisen.* Käytännössä on esiintynyt tapauksia, joissa ryhmäetuvakuutus on saattanut päättyä ilman, että vakuutuksenottaja on saa-

nut siitä erikseen tiedon. Vakuutuksenottajan kannalta on tärkeää tietää vakuutuksen päättymisestä, jotta hän voi järjestää korvaavan vakuutusturvan. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutuksenantajan on ilmoitettava vakuutuksenottajalle kirjallisesti vakuutuksen päättymisajankohta, jos päättymisen johtuu siitä, että ryhmäetuvakuutus päättyy kokonaan tai vakuutuksenottajan osalta ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi. Jotta vakuutuksenottajalla olisi riittävä aika järjestää korvaava vakuutusturva, vakuutus saa ehdotetun pykälän mukaan päättyä aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä. Lisäksi vakuutuksenottajalle on kirjallisesti ilmoitettava vakuutuksen päättymisperuste.

19 §. *Jatkuvan vahinkovakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen vakuutuskauden vaihtuessa.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi kahdessa suhteessa. Ensinnäkin, kuten 11 §:n 3 momentissa, maksulipun käsite ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä ”vakuutusmaksua koskeva lasku”. Toiseksi momentin sanamuotoa täsmennetään sen selventämiseksi, että sopimusehtojen muutos tulee voimaan vain, jos siitä on ilmoitettu vakuutuksenottajalle momentissa säädetyllä tavalla.

20 §. *Henkilövakuutuksen jatkuminen muutetuin ehdoin.* Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttamista koskevia säännöksiä on voimassa olevassa laissa kolmessa pykälässä, käsiteltävässä pykälässä, 25 ja 27 §:ssä. Lain luettavuuden parantamiseksi säännökset ehdotetaan koottavaksi kahteen peräkkäiseen pykälään.

Käsiteltävään pykälään on koottu ne vakuutuksenottajan tai vakuutetun menettelyyn taikka vaaran lisääntymiseen perustuvat syyt, joiden perusteella vakuutuksenottajalla on oikeus muuttaa sopimusehtoja. Kysymys on vain teknisestä muutoksesta; sisällöltään säännökset vastaavat voimassa olevan lain 25 ja 27 §:n säännöksiä.

20 a §. *Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen.* Pykälään on koottu muut kuin 20 §:ssä säädetyt perusteet muuttaa vakuutusehtoja. Pykälä vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevan lain 20 §:n 2–6 momenttia. Uuden pykälän johdosta vakuutusyhtiölain 13 luvun 4 § tulisi tarpeettomaksi.

Pykälän 2 momentti sisältäisi henkivakuutuksen ehtojen muuttamista koskevat säännökset. Henkivakuutuksen ehtojen muuttaminen on voimassa olevan lain mukaan mahdollista, jos muutokseen on erityistä syytä yleisen vahinkokehityksen tai korkotason muutoksen vuoksi eikä vakuutussopimuksen sisältö olennaisesti muutu alkuperäiseen sopimukseen verrattuna.

Ehtoja voi olla tarpeen muuttaa myös lainsäädännön muuttumisen vuoksi. Jos ehdot ovat uuden pakottavan lainsäädännön vastaisia, ne muuttuvat suoraan tällaisen uuden lainsäädännön nojalla. Ehtoja saattaa kuitenkin olla molempien sopimusosapuolten kannalta tarkoituksenmukaista ja kohtuullista muuttaa uuden lainsäädännön johdosta myös sellaisissa tapauksissa, joissa ehdot eivät ole lainvastaisia. Tällaisia tapauksia varten momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös. Vakuutusehtoja on ollut tarpeen muuttaa viime vuosina esimerkiksi sen vuoksi, että vero-

lainsäädännön mukaista eläkevakuutusten alinta eläkeikää on muutettu. Tällaisissa tapauksissa on myös asiakkaan edun mukaista, että vakuutuksenantaja voi muuttaa vakuutusehdot sellaisiksi, että ne ovat verotuksen kannalta tarkoituksenmukaiset.

Säännöksessä tarkoitettu lainsäädännön muutos voi olla myös esimerkiksi se, että vakuutusyhtiölain 10 luvun 2 §:n 5 momentin nojalla annettavassa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa alennetaan vastuuvälkalaskelmissa käytettävää korkokantaa. Tällaisen muutoksen johdosta vakuutuksenantajalla olisi oikeus alentaa vakuutussäästöille vastaisuudessa maksettavaa kiinteää laskuperustekorkoa. Laskuperustekoron muutos voisi koskea sekä jo kertyneitä vakuutussäästöjä että tulevaisuudessa suoritettavia vakuutusmaksuja, jos asetuksessa niin säädetään. Ennen muutosta vakuutussäästöille kertyneeseen tuottoon muutoksella ei luonnollisesti olisi vaikutusta, vaan ainoastaan vastaisuudessa kertyviin tuottoihin.

Säännöksessä tarkoitettu lainsäädännön muutos voi olla myös työeläkelainsäädännön muutos, minkä vuoksi työeläkelainsäädännön muuttamista koskeva erityissäännös voimassa olevan lain 20 §:n 5 momentissa ei ole enää tarpeellinen. Oikeustila säilyisi ennallaan. Kuten nykyisin, vakuutuksenantaja voisi tehdä työeläkelainsäädännön muutosta vastaavan muutoksen lakisääteistä eläketurvaa täydentävään vapaamuotoiseen työeläkevakuutukseen. Vapaamuotoinen työeläkevakuutus on määritelty 2 §:n 4 momentissa.

Ehdotettua uutta säännöstä on tarkoitettu tulkittavaksi suppeasti. Vakuutuksenantajan yksipuolisin toimin ehtoja voitaisiin muuttaa vain vastaamaan lainsäädännön muutosta. Vakuutuksenantajalla olisi esimerkiksi oikeus alentaa vakuutussäästöille maksettavaa kiinteää laskuperustekorkoa vain saman verran kuin vastuuvälän laskennassa käytettävän koron enimmäismäärää on alennettu.

Lisäksi 4 momentin sanamuotoa täsmennetään sen selventämiseksi, että sopimusehtojen muutos tulee voimaan vain, jos siitä on ilmoitettu vakuutuksenottajalle momentissa säädetyllä tavalla.

4 luku. Eräät vakuutuksenottajan ja vakuutetun velvollisuudet ja vakuutuksenantajan vastuun rajoitukset

24 §. *Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti henkilövakuutuksessa.* Pykälässä säädetään tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin seurauksista henkilövakuutuksissa. Pykälän 3 momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi sen selventämiseksi, että 1 ja 2 momentin mukaisia seurauksia voidaan sovitella, jos ne yksittäistapauksessa johtaisivat vakuutuksenottajan tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kannalta ilmeiseen kohtuuttomuuteen. Käytännössä on esiintynyt tarvetta kohtuullistaa seurauksia esimerkiksi, kun vakuutuksesta on maksettu korvauksia tapaturman tai sairauden perusteella pidemmän ajan kuluessa tai useasta vakuutustapahtumasta ennen kuin pykälän 2 momentissa tarkoitettu tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti on tullut ilmi. Voimassa olevan säännöksen on kuitenkin tulkittu tarkoittavan, että vaihto-

ehtoina olisivat vain joko 1 tai 2 momentin mukaisten seurausten täysimääräinen soveltaminen taikka soveltamatta jättäminen, mutta seurausten kohtuullistaminen ei olisi mahdollista. Momentin sanamuotoa ehdotetaan tämän vuoksi tarkistettavaksi.

26 §. Vaaran lisääntyminen vahinkovakuutuksessa. Voimassa olevan 1 momentin mukaan vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tämän velvollisuudesta ilmoittaa momentissa tarkoitettusta vahingonvaaraa olennaisesti lisäävästä muutoksesta maksulipun eli vakuutusmaksua koskevan laskun yhteydessä ja vakuutuksenottajan on puolestaan ilmoitettava vakuutuksenantajalle tällaisesta muutoksesta viimeistään muutosta seuraavan vakuutusmaksun suorittamisen yhteydessä. Maksukäytännöt ovat muuttuneet vakuutusopimuslain säätämisen jälkeen. Vakuutusopimuslakia säädettäessä oli tavanomaista, että vakuutusmaksu suoritetaan vuosittain yhdessä erässä, kun nykyisin on tullut yleisemmäksi, että vakuutusmaksu suoritetaan pienemmissä erissä, jopa kerran kuukaudessa. Ei ole tarkoituksenmukaista, että vakuutuksenottajaa muistutettaisiin jopa kerran kuukaudessa momentissa tarkoitettusta ilmoitusvelvollisuudesta ja että vakuutuksenottajan olisi kuukausittain ilmoitettava mahdollisesta vaaran lisääntymisestä.

Tämän vuoksi 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tämän velvollisuudesta ilmoittaa momentissa tarkoitettusta vahingonvaaraa olennaisesti lisäävästä muutoksesta 7 §:ssä tarkoitettussa vuositiedotteessa. Vuositiedotteessa olisi siis oltava sekä 7 §:n mukaiset tiedot eli tieto vakuutusmäärästä ja muista sellaisista vakuutusta koskevista seikoista, joilla on vakuutuksenantajalle ilmeistä merkitystä, että ehdotetussa momentissa tarkoitettu muistutus.

Samoin vakuutuksenottajan ilmoitusvelvollisuutta muutettaisiin. Ehdotetun 2 momentin mukaan vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettusta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Voimassa olevan 2 momentin säännös korvauksen alentamisesta tai epäämisestä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta siirrettäisiin uuteen 3 momenttiin.

27 §. Vaaran lisääntyminen henkilövakuutuksessa. Pykälän 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavalla kuin 26 §:ää. Ehdotetun 1 momentin mukaan vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tämän ilmoitusvelvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitettussa vuositiedotteessa ja vakuutuksenottajan on puolestaan ehdotetun 2 momentin mukaan ilmoitettava vakuutusehtoihin merkityssä seikassa tapahtuneesta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluessa muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Voimassa olevan 2 momentin säännös korvauksen alentamisesta tai epäämisestä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta siirrettäisiin uuteen 3 momenttiin.

Voimassa olevan 3 momentin säännös kumotaan tarpeettomana 17 ja 20 §:ään tehtyjen muutosten vuoksi.

30 §. *Vakuutustapahtuman aiheuttaminen vahinkovakuutuksessa.* Pykälän 3 momenttia, joka koskee vahinkovakuutuksen vakuutuskorvauksen alentamista tai epäämistä alkoholin tai huumausaineen käytön johdosta, ehdotetaan muutettavaksi. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös muun huumaavan aineen kuin alkoholin tai huumausaineen käyttö voisi johtaa vakuutuskorvauksen alentamiseen tai epäämiseen moottoriajoneuvovakuutuksessa, jos vakuutusehdoissa on tätä koskeva määräys.

Huumaavalla aineella tarkoitetaan samaa kuin rikoslaissa eli alkoholia, huumausaineita, huumausaineita sisältäviä lääkevalmisteita ja muita suorituskykyä heikentäviä lääkkeitä, teknisiä liuottimia, huumaavia kaasuja sekä muita aineita, joilla henkilö voi itsensä huumata. Epäkohtana on nykyisin se, että muun huumaavan aineen kuin huumausaineen tai alkoholin käyttö ei ole voinut johtaa moottoriajoneuvovakuutuksesta suoritettavan vakuutuskorvauksen alentamiseen tai epäämiseen, ellei menettely ole ollut törkeän huolimaton, vaikka auton kuljettaminen huumaavan aineen vaikutuksen alaisena voi olla rattijuopumuksena rangaistavaa ja se voi johtaa myös liikennevakuutuksesta suoritettavan korvauksen epäämiseen tai alentamiseen. Momenttiin ehdotetaan tämän vuoksi lisättäväksi moottoriajoneuvovakuutuksia koskeva erityissäännös, jonka mukaan näiden vakuutusten ehdoissa voitaisiin määrätä paitsi alkoholin ja huumausaineen myös muun huumaavan aineen käytön vaikutuksista vakuutuskorvaukseen siten kuin liikennevakuutuslain 7 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.

Liikennevakuutuslain 7 §:n 4 momentin mukaan ajoneuvon liikennevakuutuksesta suoritetaan korvausta vain erityisestä syystä, jos joku on kärsinyt henkilövahingon kuljettaessaan ajoneuvoa sellaisessa tilassa, että hänen verensä alkoholipitoisuus oli ajon aikana tai sen jälkeen vähintään 1,2 promillea tai että hänellä oli vähintään 0,53 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa, taikka hän on aiheuttanut vahingon kuljettaessaan ajoneuvoa muuten alkoholin tai muun huumaavan aineen kuin alkoholin vaikutuksen alaisena taikka alkoholin ja muun huumaavan aineen yhteisvaikutuksen alaisena niin, että hänen kykynsä virheettömiin suorituksiin oli tuntuvasti huonontunut. Pykälän 5 momentin mukaan suoritettavaa korvausta voidaan puolestaan alentaa sen mukaan, mikä henkilön osuus oli vahinkoon, jos henkilö on kärsinyt henkilövahingon kuljettaessaan ajoneuvoa alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena taikka alkoholin ja muun huumaavan aineen yhteisvaikutuksen alaisena muutoin kuin 4 momentissa mainituissa tapauksissa. Ehdotetun momentin mukaan moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehtoihin voidaan siis ottaa näiden momenttien säännöksiä vastaavat määräykset.

34 §. *Korvauksen alentaminen tai epääminen vahinkovakuutuksessa.* Pykälässä säädetään seikoista, jotka on otettava huomioon harkittaessa korvauksen alentamista muun muassa sen johdosta, että vakuutuksenottaja tai vakuutettu on antanut vääriä

tai puutteellisia tietoja. Informaatiosyistä pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus-säännös 58 §:ään, jossa ehdotetaan myös säädettäväksi tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin vaikutuksesta vakuutuskorvaukseen eräissä tapauksissa.

35 §. *Virheellisten tietojen tai vaaran lisääntymisen merkityksettömyys.* Pykälän 3 momentissa säädetään niin sanotusta koskemattomuusperiaatteesta. Momentin mukaan henkivakuutuksen vakuutuksenantaja saa vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin vain, jos kuolema on sattunut ennen kuin viisi vuotta on kulunut vastuun alkamisesta tai jos vakuutuksenantaja on saman ajan kuluessa lähettänyt 25 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vakuutuksen irtisanomisesta tai maksun taikka muiden vakuutusehtojen muuttumisesta. Koska 25 § ehdotetaan kumottavaksi ja edellä mainittua ilmoitusta koskevat säännökset siirrettäviksi 17 §:n 3 momenttiin ja 20 §:n 3 momenttiin, muutetaan viittaus koskemaan viimeksi mainittuja lainkohtia.

5 luku. Vakuutusmaksu

38 §. *Vakuutusmaksun suorittaminen.* Kuten 11 §:n 3 momentissa, 19 §:n 2 momentissa, 26 §:n 1 momentissa ja 27 §:n 1 momentissa, maksulipun käsite pykälän 1 momentissa ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä ”vakuutusmaksua koskeva lasku”.

Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siltä varalta, että vakuutuksenantajan vastuu alkaa yhdistelmävakuutuksessa joltakin osin myöhemmin. Tällaisesta myöhemmästä vastuuajasta voidaan 11 §:n 1 momentissa säädetyin edellytyksin sopia vakuutuksenottajan kanssa, mutta vakuutuksenantaja ei ehdotetun uuden säännöksen mukaan saa vaatia vakuutusmaksun suorittamista tältä osin ennen vastuun alkamista. Säännös merkitsee sitä, että vakuutuksenantaja ei saa jakaa vakuutusmaksua tasasuuruisiin eriin koko vakuutuksen voimassaoloajalle, vaan vakuutusmaksun on oltava aluksi alempi sen johdosta, että vakuutuksenantajan vastuu ei ole vielä kaikilta osin alkanut.

40 §. *Vastuun jatkuminen ja vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus jatkuvassa vahinkovakuutuksessa.* Pykälän 1 momenttiin tehdään vastaava tarkistus kuin 38 §:n 1 momenttiin.

41 §. *Ryhmätuvakuutuksen jatkuminen.* Voimassa olevassa pykälässä ei käytetä nimitystä ”ryhmätuvakuutus”, vaan viitataan sen sijaan 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin vakuutuksiin. Samoin kuin ehdotetussa 2 §:n 3 momentissa ja 17 b §:ssä, pykälän otsikossa ja säännöstekstissä otetaan käyttöön tämä nimitys.

Pykälä säilyy sisällöltään entisellään. Jos vakuutuksenantaja ottaa vakuutusmaksun vastaan vakuutuksenottajalta, vakuutuksen katsotaan olevan voimassa siitä huolimatta, että vakuutus on ehdotetun 17 b §:n mukaisesti päättynyt.

42 §. *Viivästyneen vahinkovakuutusmaksun suorittaminen.* Pykälässä säädetään tapauksista, joissa vakuutuksenottaja suorittaa vahinkovakuutuksen vakuutusmaksun viivästyneenä 11 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa eli silloin, kun vakuutuksessa on käteismaksuehto, tai sen jälkeen, kun vakuutuksenantaja on jo 39 §:n mukaisesti irtisanonut vakuutuksen. Pääsääntönä on tällöin pykälän 1 momentin mukaan, että vakuutuksenantajan vastuu alkaa maksun suorittamista seuraavasta päivästä, ellei vakuutuksenantaja 2 momentin mukaisesti ilmoita vakuutuksenottajalle 14 päivän kuluessa, että se kieltäytyy maksun vastaanottamisesta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vakuutuksenantaja ei saa kieltäytyä vastaanottamasta maksua yksinomaan sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut maksun suorittamisen jälkeen. Jos vakuutuksenantajalla on muu, hyvän vakuutustavan mukainen syy kieltäytyä maksun vastaanottamisesta, se voi niin tehdä, vaikka vakuutustapahtuma olisi sattunutkin maksun vastaanottamisen jälkeen. Uusi säännös on periaatteeltaan samanlainen kuin 11 §:n 2 momentti, jonka mukaan vakuutuksenantaja vastaa vakuutushakemuksen antamisen tai lähettämisen jälkeisestä vakuutustapahtumasta, jos on ilmeistä, että vakuutuksenantaja olisi hyväksynyt vastauksen.

6 luku. Edunsaajamääräys henkilövakuutuksessa sekä henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus

47 §. *Edunsaaja.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan eläkevakuutuksen ehdoissa voidaan rajoittaa vakuutuksenottajan momentin mukaista oikeutta määrätä edunsaaja taikka peruuttaa tai muuttaa edunsaajamääräystä. Lisäys johtuu eläkevakuutuksiin liittyvistä verosäännöksistä, joiden vuoksi on tarpeen voida rajoittaa vakuutuksenottajan oikeutta määrätä edunsaaja näissä vakuutuksissa.

Voimassa olevan 2 momentin viimeisessä virkkeessä säädetään, että vakuutusehdoissa voidaan rajoittaa vakuutuksenottajan oikeutta muuttaa yksipuolisesti edunsaajamääräystä sellaisessa vakuutuksessa, jossa korvaus maksetaan toistuvina erinä eikä vakuutusmäärää ole vakuutussopimuksessa etukäteen määrätty. Säännöksessä tarkoitettut vakuutukset ovat eläkevakuutuksia. Pykälän 1 momenttiin tehdyn lisäyksen johdosta säännös kumotaan tarpeettomana.

Käytännössä on esiintynyt epäselvyyttä sen suhteen, kuuluuko vakuutuskorvaus vakuutetun kuolinpesään vai vakuutuksenottajalle sellaisissa tapauksissa, joissa edunsaajamääräystä ei ole esimerkiksi sen vuoksi, että edunsaajamääräys on rauennut ainoan edunsaajan kuoleman vuoksi. Kysymyksen selventämiseksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vakuutuskorvaus kuuluu vakuutetun kuolinpesään, jos edunsaajamääräystä ei ole. Säännös on tahdonvaltainen. Vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että korvaus suoritetaan vakuutuksenottajalle.

49 §. *Edunsaajamääräyksen raukeaminen.* Edunsaajamääräys, joka ei ole peruuttamaton, raukeaa voimassa olevan lain 3 momentin mukaan, kun vakuutuksenottaja luovuttaa vakuutus sopimukseen perustuvan oikeuden, jollei toisin ole sovittu. Säännös on johtanut käytännössä edunsaajamääräyksen raukeamiseen tilanteissa, joissa osapuolet eivät ole sitä halunneet, esimerkiksi kun työnantaja on siirtänyt eläkevakuutuksen työntekijälle, jolla on tosiasiallisesti jo alun perin ollut oikeus määrätä kuolintapauskorvauksen edunsaaja. Pykälän 3 momentti ehdotetaan tämän vuoksi kumottavaksi. Vakuutus sopimukseen perustuvan oikeuden luovutus ei siis vastaisuudessa suoraan lain nojalla vaikuttaisi edunsaajamääräysten voimassaoloon.

51 §. *Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan eläkevakuutukseen perustuvan oikeuden luovuttamista ja panttaamista voidaan rajoittaa vakuutusehdoissa. Kuten lisäys 47 §:n 1 momenttiin, myös tämä lisäys johtuu eläkevakuutuksiin liittyvistä verosäännöksistä.

53 §. *Ilmoitukset panttioikeuden haltijalle ja edunsaajamääräystä koskevan sitoumuksen saajalle.* Pykälän 1 momentin mukaan vakuutuksenantajan on ilmoitettava henkivakuutuksen lakkaamisesta tai vastuun alenemisesta paitsi vakuutuksenottajalle myös pantin haltijalle ja sille edunsaajalle tai vakuutetulle, jolle edunsaajamääräystä koskevan sitoumus on annettu. Tällainen ilmoitus on annettava muun muassa, kun kysymys on 25 §:n mukaisesta vakuutuksen irtisanomisesta tai ehtojen muutoksesta tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi taikka 27 §:n mukaisesta vakuutuksen irtisanomisesta tai ehtojen muutoksesta vaaran lisääntymisen vuoksi. Koska kyseessä olevat säännökset ehdotetaan siirrettäviksi 17 ja 20 §:ään, muutetaan viittaukset koskemaan viimeksi mainittuja pykäläiä.

7 luku. Ulosmittaus sekä takaisinsaanti konkurssipesään

54 §. *Ulosmittaus henkivakuutuksessa.* Pykälässä säädetään edellytyksistä, joiden täyttyessä henkivakuutukseen perustuvaa oikeutta ei saa ulosmitata. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että ulosmittaussuojan saamisen edellytykset tiukkenevat. Säästöhenkivakuutusten luonne on muuttunut vakuutus sopimuslain säätämisen jälkeen: säästöhenkivakuutuksia käytetään nykyisin yhä useammin paitsi läheisten taloudellisen aseman turvaamiseen kuolemantapauksessa myös sijoittamisen välineenä. Tämän vuoksi on perusteltua tarkistaa ulosmittaussuojan saamisen edellytyksiä.

Ehdotetun 1 kohdan mukaan ulosmittaussuoja tulee kysymykseen, jos vakuutuksen ottamisesta on ulosmittausta toimitettaessa kulunut vähintään viisi vuotta, vakuutusmaksuja on sovittu suoritettavaksi vähintään kymmenen vuoden ajan eikä minään vuonna ole suoritettu enemmän kuin viidennes siitä vakuutusmaksujen yhteenlasketusta määrästä, joka olisi ollut suoritettava, jos maksut olisi vakuutusta otettaessa tasanaisesti jaettu kymmenelle vuodelle. Maksun korotusta, joka johtuu sovitusta kustannusten kehitystä kuvaavasta indeksin muutoksesta, ei oteta huomioon. Kohta korvaa voimassa olevaan lakiin sisältyvät 1 ja 2 kohdan. Toisin kuin nykyisin,

ulosmittaussuojaa ei siis saisi pelkästään sillä perusteella, että vakuutus on ollut voimassa pitkään, yli kymmenen vuoden ajan. Toisaalta ulosmittaussuojaa ei saisi myöskään silloin, jos vakuutus on ollut voimassa vain lyhyehkön ajan, alle viisi vuotta. Edellytyksenä olisi kaikissa tapauksissa, että vakuutusmaksuja on suoritettu tasaisesti ja pitkään aikaa.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin 3 kohta siirtyy momentin 2 kohdaksi. Sisälöltään tämä kohtaa säilyy ennallaan.

58 §. Alivakuutus. Pykälässä säädetään alivakuutuksesta eli tapauksista, joissa vakuutus sopimukseen merkitty vakuutusmäärä on merkittävästi vakuutetun omaisuuden tai etuuden oikeaa arvoa pienempi. Vakuutusehdoissa voidaan pykälän 2 momentin mukaan määrätä, että vakuutuksenantaja on tällöin vakuutustapahtuman satuessa velvollinen korvaamaan vain niin suuren osan vahingosta kuin vakuutusmäärän ja omaisuuden tai etuuden välinen suhde osoittaa.

Myös muista seikoista kuin vakuutetun omaisuuden tai etuuden arvosta annetut väärät tai puutteelliset tiedot voivat vaikuttaa siihen, että vakuutusmaksu sovitaan liian pieneksi suhteessa riskiin. Vakuutuksenantajan kannalta olisi tällöin kohtuutonta, että se joutuisi korvaamaan vahingon täysimääräisesti. Esimerkiksi tietäntyyppisissä kotivakuutuksissa on käytännössä ollut tapauksia, joissa vakuutuksenottaja on ilmoittanut asunnon pinta-alan todellista pinta-alaa huomattavasti pienemmäksi ja vakuutusmaksu on määräytynyt tämän ilmoitetun pinta-alan perusteella, mutta vakuutuksenantaja on kuitenkin ollut velvollinen korvaamaan vahingon täysimääräisesti.

Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan 1 ja 2 momentin säännöksiä alivakuutuksesta sovelletaan myös silloin, kun vakuutuksenottaja tai vakuutettu on vakuutuksenantajan kysymyksiin vastatessaan antanut omaisuudesta tai etuudesta väärää tai puutteellisia tietoja ja vakuutusmaksu on näiden tietojen perusteella sovittu pienemmäksi kuin jos oikeat ja täydelliset tiedot olisi annettu. On huomattava, että vakuutuksenottajalla tai vakuutetulla ei ole oma-aloitteista velvollisuutta antaa vakuutuksenantajalle tietoja, vaan tiedonantovelvollisuus perustuu ainoastaan vakuutuksenantajan esittämiin kysymyksiin. Säännös koskee myös vain sellaisia tapauksia, joissa vakuutuksenottaja tai vakuutettu on antanut väärää tai puutteellisia tietoja tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä.

Vähäiset poikkeamat omaisuudesta ja etuudesta annetun tiedon ja oikean ja täydellisen tiedon välillä eivät oikeuta vakuutuskorvauksen alentamiseen. Esimerkiksi muutaman neliömetrin suuruinen ero vakuutuksenottajan ilmoittaman pinta-alan ja asunnon todellisen pinta-alan välillä on säännöksessä tarkoitettu vähäinen poikkeama. Edellytyksenä on aina, että vakuutuksenantajan saama maksu on vakuutuksenottajan antamien väärin ja puutteellisten tietojen perusteella jäänyt selvästi alemmaksi kuin mitä oikean ja täydellisen tiedon perusteella määräytynyt vakuutusmaksu olisi ollut.

9 luku. Kolmannen henkilön oikeus vahinkovakuutuksessa

64 §. *Ilmoitus vakuutuksenantajan vastuun päättymisestä tai supistumisesta.* Voimassa olevan pykälän mukaan vakuutuksenantajan on ilmoitettava pantti- tai pidätysoikeuden haltijalle vastuunsa päättymisestä taikka sellaisesta sopimuksesta tai toimenpiteestä, joka supistaa vakuutuksenantajan vastuuta, koska tällä on merkitystä myös pantti- tai pidätysoikeuden haltijalle. Pykälä on osoittautunut käytännössä soveltamisalaltaan liian suppeaksi esimerkiksi osamaksu- ja leasing-rahoituksessa, jossa on tyypillistä, että myyjä turvaa asemansa omistuksenpidätysehdolla. Tällaisissa tapauksissa myös myyjän olisi tarpeen saada ilmoitus vakuutuksenantajalta, jos vakuutuksenantajan vastuu lakkaa tai se supistuu.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia 62 §:ssä mainittuja henkilöitä eli siis omaisuuden omistajaa, sen omistuksenpidätysehdoin ostanutta, pantti- ja pidätysoikeuden haltijaa ja sitä, johon omaisuutta koskeva vaaranvastuu kohdistuu. Edellytyksenä on, kuten nykyisin, että vakuutuksenantajalle on ilmoitettu mainitusta henkilöstä tai että henkilö on muutoin vakuutuksenantajan tiedossa.

Voimassa olevan pykälän mukaan vakuutuksenantajan vastuu päättyy tai se supistuu 14 päivän kuluttua siitä, kun ilmoitus on lähetetty panttioikeuden tai pidätysoikeuden haltijalle. Vastaavasti myös tämä säännös koskee ehdotuksen mukaan kaikkia 62 §:ssä mainittuja henkilöitä.

10 luku. Korvausmenettely

70 §. *Korvauksen suorittaminen.* Pykälän 2 momenttia, joka koskee ilmoitusvelvollisuutta vajaavaltaiselle suoritettavasta vakuutuskorvauksesta, ehdotetaan muutettavaksi. Vakuutuksenantajan ilmoitusvelvollisuus koskisi ehdotetun momentin mukaan vain yli 1000 euron suuruisia korvauksia, kun ilmoitusvelvollisuus voimassa olevan momentin mukaan koskee tätä pienempiäkin korvauksia. Näin vähennettäisiin tehtävien ilmoitusten määrää ilman, että kuitenkaan vaarannettaisiin vajaavaltaiten etujen valvonta. Jos kysymys on erissä suoritettavasta korvauksesta, säännöksen soveltamisen kannalta on ratkaisevaa korvauksen kokonaismäärä. Jos kokonaismäärä ylittää yli 1000 euroa, ilmoitus on tehtävä, vaikka yksittäiset erät olisivat määrältään pienempiä. Erissä suoritettavista korvauksista riittää yhden, korvauserien yhteenlaskettua määrää koskevan ilmoituksen tekeminen.

Lisäksi momenttiin tehdään vajaavaltaisia koskevan lainsäädännön muuttumisesta johtuva terminologinen tarkistus: holhouslautakunta korvataan käsitteellä "holhousviranomainen".

72 §. *Väärät tiedot vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen.* Pykälässä säädetään mahdollisuudesta evätä tai alentaa vakuutuskorvausta, jos korvauksen hakija on vakuutustapahtuman jälkeen vilpillisesti antanut vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutustapahtuman ja vakuutuksenantajan vastuun selvittämisen

kannalta. Käytännössä on ollut epäselvää, edellyttääkö korvauksen epääminen tai alentaminen, että väärällä tai puutteellisella tiedolla on merkitystä molempien seikkojen, sekä vakuutustapahtuman että vakuutuksenantajan vastuun selvittämisen kannalta. Pykälää ehdotetaan sen vuoksi täsmennettäväksi siten, että vakuutuskorvaus voidaan evätä tai alentaa, jos väärillä tai puutteellisilla tiedoilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta.

73 §. Vaatimuksen esittämisajankohta ja vanhentuminen. Pykälän 1 momentin mukaan vahinkoilmoitus tai korvausvaatimus on esitettävä vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää mahdollisuudestaan saada korvausta ja joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa vakuutustapahtuman sattumisesta. Säännöksen perustelujen (HE 114/1993 vp, s. 69) mukaan mahdollisuus saada korvausta merkitsee yleensä tietoa vakuutustapahtuman sattumisesta ja vakuutuksen voimassaolosta. Säännös on käytännössä aiheuttanut tulkintaongelmia eräissä tapauksissa sen vuoksi, että vakuutustapahtumasta, esimerkiksi kolarista, aiheutuneen henkilövahingon seuraukset ovat ilmenneet vasta useita vuosia vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen. Tämän vuoksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuoden määräaika alkaa kulua vasta siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää paitsi vakuutuksen voimassaolosta ja vakuutustapahtumasta myös vakuutustapahtumasta aiheutuneesta, korvattavaksi tulevasta vahinkoseuraamuksesta. Vuoden määräaika alkaa ehdotetun momentin mukaan kulua esimerkiksi tapauksessa, jossa vamma tai vika on ilmennyt kahden vuoden kuluttua kolarin sattumisesta, leikkaus vamman tai vian poistamiseksi on suoritettu puolen vuoden kuluttua ja henkilö saanut laskun leikkauksesta kuukauden kuluttua leikkauksen jälkeen, vasta viimeksi mainitusta seikasta eli laskun saamisesta. Laskun saaminen olisi siten momentissa tarkoitettu vahinkoseuraamus.

Henkilövahingon kärsinyt vakuutettu on eräissä tapauksissa viime vuosina menettänyt oikeutensa korvauksen saamiseen myös sen vuoksi, että hän on ollut oikeutettu saamaan korvausta kahdesta vakuutusjärjestelmästä ja hän on tämän vuoksi tehnyt vahinkoilmoituksen toiseen vakuutukseen vasta sen jälkeen, kun on selvinnyt, että myös siihen on tarpeen turvautua. Kummankaan - ei korvauksen hakijan eikä vakuutuksenantajan - kannalta ole tarkoituksenmukaista, että korvauksen hakija joutuu heti vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen tekemään ilmoituksen kaikille niille vakuutuksenantajille, joiden myöntämistä vakuutuksista hän voi myöhemmin mahdollisesti saada korvausta. Uusi ehdotettu säännös merkitsisi sitä, että vuoden määräaika alkaa kulua vasta siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää tarpeestaan hakea korvausta kyseisestä vakuutuksesta muusta vakuutuksesta tai korvausjärjestelmästä saadun korvauksen lisäksi.

Eräissä tapauksissa vahinkoseuraamus saattaa ilmetä jopa yli 10 vuotta vakuutustapahtuman sattumisesta. Erityisesti henkilövahingot saattavat ilmetä vasta paljon vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen. Tämän vuoksi myös 10 vuoden määräajan alkamisaika ehdotetaan myöhennettäväksi, jos vakuutus on otettu henkilövahingon tai vahingonkorvausvelvollisuuden varalta. Tällaisissa vakuutuksissa korvausvaatimus

olisi esitettävä viimeistään 10 vuoden kuluessa vahinkoseuraamuksen aiheutumisesta.

74 §. Kanneaika ja oikeuspaikka. Voimassa olevan pykälän mukaan kanne vakuutusenantajan korvausta koskevan päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen nojalla nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon vakuutusenantajan päätöksestä ja tästä määräajasta. Ehdotuksen mukaan säännös koskisi myös sellaisia muita vakuutusenantajan päätöksiä, jotka vaikuttavat vakuutuksenottajan tai vakuutetun asemaan. Tällaisia päätöksiä voivat olla esimerkiksi päätös vakuutusehtojen muuttamisesta tai vakuutuksen irtisanomisesta. Myös tällaisten päätösten johdosta kanneaika olisi siis ehdotetun säännöksen mukaan kolme vuotta. On tärkeää huomata, että säännöksellä ei vaikuteta siihen, että laista vakuutuksenottajan taikka muun vakuutetun tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun vahingoksi poikkeavat vakuutusehdot ovat 3 §:n nojalla suoraan mitättömiä, jolloin ehdotetun säännöksen mukaisella kanneajalla ei ole merkitystä.

Pykälään lisätään lisäksi informaationsyistä viittaussäännös 3. lakiehdotuksen 11 §:ään. Mainitussa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vanhentumisen keskeytymisestä muun muassa sen johdosta, että vakuutuskorvausta koskeva vaatimus saatetaan Vakuutuslautakunnan ratkaistavaksi.

75 §. Vakuutusenantajan takautumisoikeus. Pykälässä säädetään vakuutusenantajan takautumisoikeudesta. Kyseessä olevan pykälän ja lain säännösten pakottavuutta koskevan 3 §:n nojalla on ollut epäselvää, ovatko takautumisoikeutta koskevat säännökset pakottavia suhteessa vahingon aiheuttaneeseen henkilöön. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan takautumisoikeutta koskevista 1 ja 2 momentin säännöksistä ei voida poiketa vahingon aiheuttaneen kolmannen henkilön vahingoksi, jos kolmas henkilö on yksityishenkilö taikka työntekijä, virkamies tai näihin vahingonkorvauslain (412/1974) 3 luvun 1 §:n mukaan rinnastettava henkilö. Jos vahingon aiheuttaja on oikeushenkilö, vakuutusehdoissa voidaan sopia takautumisoikeudesta toisin. Säännös vastaa vakuutusenantajien nykyisin noudattamaa käytäntöä.

Ehdotetun muutoksen johdosta ei enää tarvita kuljetusvakuutusta koskevaa erityissäännöstä. Myös näissä vakuutuksissa vakuutusenantajan takautumisoikeuteen sovellettaisiin 1 momentin ja tämän momentin säännöksiä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Pykälän 1 momentissa on säännös lain voimaantuloajasta. Voimaantulolle on varattava riittävästi aikaa, jotta vakuutusenantajat ehtivät valmistella tarvittavat muutokset vakuutusehtoihin, markkinointiaineistoihin ja menettelytapoihin sekä kouluttaa henkilökuntaansa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan uusia säännöksiä sovelletaan vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty lain voimaan tulon jälkeen. Momentin 2 kohdan mu-

kaan uusia säännöksiä sovelletaan 16 §:n 1 momentissa tarkoitettuun jatkuvaan vahinkovakuutukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutuskauden alusta lukien. Uusia säännöksiä sovellettaisiin siis tällaisiin vakuutuksiin myös silloin, kun vakuutussopimus on tehty ennen lain voimaantuloa. Uusien säännösten soveltamista vakuutuskauden vaihtumisesta lukien pidetään perusteltuna, koska tällaisten vakuutusten maksut ja ehdot muuttuvat yleisesti vakuutuskauden vaihtuessa, minkä vuoksi vakuutuksen uudistuminen on rinnastettavissa uuden sopimuksen tekemiseen. Uusia säännöksiä sovellettaisiin myös tapaturmavakuutukseen ja sairausvakuutukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, kalenterivuoden alusta lukien. Myös näissä vakuutuksissa vakuutuksenantaja tyypillisesti varaa itselleen oikeuden muuttaa vakuutusmaksua tai sopimusehtoja uuden vakuutusmaksukauden alusta lukien.

Eräitä lain säännöksiä on tarkoituksenmukaista soveltaa myös muihin kuin 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettuihin vakuutuksiin silloinkin, kun vakuutussopimus on tehty ennen lain voimaantuloa. Tätä koskeva säännös sisältyy pykälän 3 momenttiin. Tällaisia säännöksiä ovat 17 b ja 41 §:n säännökset ryhmätuvakuutuksista, 20 a §:n säännökset henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttamisesta, 24 §:n 3 momentin säännökset tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin seurausten kohtuullistamisesta henkilövakuutuksessa, 27 §:n säännökset vaaran lisääntymisestä henkilövakuutuksessa, 47 ja 49 §:n säännökset edunsaajamääräyksestä, 70 §:n 2 momentin säännökset ilmoitusvelvollisuudesta holhousviranomaiselle, 72 §:n säännökset seurauksista, jos vakuutuksenantajalle annetaan vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen vääriä tietoja, sekä 75 §:n 3 momentin säännökset vakuutuksenantajan takautumisoikeudesta.

Pykälän 4 momentti sisältää erityiset siirtymäsäännökset kahden pykälän osalta. Ehdotetun momentin mukaan vanhentumista koskevaa 73 §:n 1 momenttia sovelletaan silloin, kun vakuutustapahtuma on sattunut lain voimaantulon jälkeen. Kanneaikaa koskevaa 74 §:ää sovelletaan silloin, kun vakuutuksenantajan päätös, joka vaikuttaa vakuutuksenottajan tai vakuutetun asemaan, on tehty lain voimaantulon jälkeen.

1.2. Avioliittolaki

II Osa. Puolisoiden oikeussuhteet

2 luku. Puolisoiden omaisuus

35 §. Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan testamentissa tai lahjakirjassa voidaan määrätä, että testamentinsaajan tai lahjansaajan aviopuolisolla ei ole avio-oikeutta testamentattavaan tai lahjoitettavaan omaisuuteen. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös henkilövakuutuksen edunsaajamääräys, koska on tarkoituksenmukaista, että kun määrätään edunsaaja, voidaan samalla myös määrätä edunsaajan aviopuolison avio-oikeudesta. Määrättäessä edunsaajan aviopuolison avio-oikeudesta edunsaajamääräyksessä noudatetaan vakuutussopimuslain 48 §:n säännöksiä edunsaajamääräyksen muodosta. Avioehtosopimuksen tekemistä ja rekiste-

röimistä maistraattiin koskevia avioliittolain (234/1929) 42 ja 43 §:n säännösten noudattamista ei edellytetä.

1.3. Laki velan vanhentumisesta

11 §. Oikeudelliset katkaisutoimet. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan velan vanhentuminen voidaan katkaista esittämällä velkaa koskeva vaatimus kuluttajavalituslautakunnassa tai laissa säädetyssä muussa elimessä tai menettelyssä, jossa voidaan antaa ratkaisu tai ratkaisusuositus. Kohdassa tarkoitettuja muita elimiä Suomessa ovat potilasvahinkolautakunta, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta ja liikennevahinkolautakunta.

Kohdan soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että vanhentuminen katkeaisi myös, jos vaatimus esitetään sellaisessa kuluttajariitoja ratkaisevassa elimessä, joka on merkitty Euroopan Unionin komission pitämään tietokantaan. Syitä laajennukseen selvitetään yleisperustelujen 2.5. jaksossa.

Tietokantaan voidaan merkitä riitojen ratkaisuelimiä vain jäsenvaltion pyynnöstä, ja siihen ilmoitettavan elimen on noudatettava toiminnassaan komission suosituksessa 98/257/EY (komission suositus tuomioistuinten ulkopuolisiin kuluttajariitoja ratkaiseviin elimiin sovellettavista periaatteista) ja 2001/310/EY (komission suositus kuluttajariitojen sovitteluun osallistuvia tuomioistuinten ulkopuolisia elimiä koskevista periaatteista) mainittuja periaatteita. Tällaisia komission tietokantaan merkittyjä suomalaisia riitojen ratkaisuelimiä ovat kuluttajavalituslautakunnan lisäksi Vakuutuslautakunta ja Arvopaperilautakunta. Näiden lautakuntien toiminta ei perustu lakiin, vaan osapuolten välisiin sopimuksiin. Vakuutuslautakunnan toimintaa perustuu Kuluttajaviraston ja Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton väliseen sopimukseen ja Arvopaperilautakunnan toiminta Arvopaperivälittäjien yhdistyksen, Kuluttajaviraston, Osakesäästäjien Keskusliiton, Rahoitustarkastuksen, Suomen Pankkiyhdistyksen ja Suomen Sijoitusrahastoyhdistyksen väliseen sopimukseen.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Pykälän 1 momentissa on säännös lain voimaantuloajasta.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovelletaan myös sellaiseen velkaan, jonka oikeusperuste on syntynyt ennen lain voimaantuloa. Momentti sisältää säännöksen myös sellaisten tapausten varalta, että velkaa koskeva asia on lain voimaantullessa jo vireillä Vakuutuslautakunnassa, Arvopaperilautakunnassa tai jossain ulkomaisessa, komission tietokantaan merkityssä riitojen ratkaisuelimessä. Näissä tapauksissa vanhentuminen keskeytyisi 11 §:n mukaisesti sinä päivänä, jona laki tulee voimaan.

1.4. Vakuutusyhtiölaki

13 luku. Henkivakuutus

4 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi yleisperustelujen 2.6. jaksossa mainittujen syiden vuoksi.

2. Voimaantulo

Vakuutuksenantajien on vakuutuslainsäädäntöön ehdotettujen muutosten johdosta käytävä läpi vakuutusten markkinointiaineistoa ja vakuutusehtoja. Lisäksi vakuutuksenantajien on käytävä läpi menettelytapojaan muun muassa hylättäessä vakuutushakemus tai irtisanottaessa vakuutus sekä annettaessa vuosittain tietoa vakuutuksenottajalle voimassaolevista vakuutuksista. Myös vakuutuksenantajien henkilökuntaa joudutaan kouluttamaan.

Lakien vahvistamisen ja voimaantulon välille tulisi tämän takia jäädä kohtuullinen, noin kuuden kuukauden siirtymäaika.

3. Säättämisjärjestys

Ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin pääsäännön mukaan vakuutuksiin, joita koskeva sopimus tehdään lain voimaantulon jälkeen. Vakuutuksiin, joiden ehtoja tai maksuja vakuutuksenantaja voi muuttaa vakuutuskausittain, maksukausittain tai kalenterivuositteittain, uusia säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vahinkovakuutuskauden tai henkilövakuutuksessa vakuutusmaksukauden tai kalenterivuoden alusta lukien. Vaikka vakuutuslainsäädäntö ei muodollisesti solmittaisi uudelleen, on vakuutuksen uudistuminen tällaisissa vakuutuksissa rinnastettavissa uuden sopimuksen tekemiseen eikä ehdotetuilla säännöksillä näiltä osin katsota olevan taannehtivaa vaikutusta.

Eräitä uusia säännöksiä sovellettaisiin muuhunkin vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty ennen lain voimaantuloa. Näiltä osin säännöksillä olisi vaikutusta myös olemassa oleviin vakuutuslainsäädäntöihin. Ehdotetulla sääntelyllä ei kuitenkaan pääsääntöisesti puututtaisi taannehtivasti vakuutuslainsäädäntöjen varsinaiseen sisältöön.

1. lakiehdotuksen 20 a §:ssä säädetään henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttamisesta eri tilanteissa. Jos henkivakuutukseen vaikuttavaa lainsäädäntöä muutetaan, vakuutuksenantajalla on ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan oikeus muuttaa henkivakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja vastaamaan lainsäädännön muutosta. Esityksen perustelujen mukaisesti tällainen vaikutus voisi olla esimerkiksi verolainsäädännön ja työeläkelainsäädännön muutoksilla sekä vakuutusyhtiölain perusteella annettavalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, joka koskee vastuuvielkalaskelmissa käytettävää korkokantaa.

Voimassa olevassa laissa vastaava muutosoikeus, joka perustuu muussa lainsäädännössä tapahtuneisiin muutoksiin, koskee vain vapaamuotoisia työeläkevakuutuksia. Voimassa olevan mukaan henkivakuutuksen ehtojen muuttaminen on lisäksi mahdollista, jos muutokseen on erityistä syytä yleisen vahinkokehityksen tai korkotason muutoksen vuoksi eikä vakuutus sopimuksen sisältö olennaisesti muutu alkupe räiseen sopimukseen verrattuna. Nämä viimeksi mainitut muutosperusteet jäisivät lakiehdotuksen mukaan ennalleen.

Lakiehdotuksen 20 a §:n 4 momentin mukaisesti vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa muutoksen johdosta vakuutus. Muutoksen voimaantulo kytkeytyy tähän ilmoitukseen. Ilmoituksella on merkitystä siten myös niissä tilanteissa, joissa muutos perustuu muussa lainsäädännössä tapahtuneisiin muutoksiin.

Lakiehdotuksen voimaantulosäännösten perusteella 20 a §:n mukaista laajennettua muuhun lainsäädäntöön perustuvaa henkivakuutuksen vakuutusmaksun tai muiden sopimusehtojen muutosta sovelletaan myös sellaiseen vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty ennen tämän lain voimaantuloa. Kysymys ei kuitenkaan ole varsinaisesti takautuvasta sääntelystä, koska aikaisemmin solmittuun vakuutus sopimukseen kohdistuva lainsäädännön muutos voi olla ainoastaan tämän lain voimaan tulon jälkeen voimaan tullut muun lainsäädännön muutos.

Lakiehdotuksen 20 a §:n säännöksiä henkivakuutuksen vakuutusmaksun ja sopimusehtojen muuttamisesta muun lainsäädännön muutosten vuoksi on arvioitava suhteessa perustuslain 15 §:ssä tarkoitettuun omaisuudensuojaan ja erityisesti suhteessa sopimussuhteiden pysyvyyteen..

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaisesti omaisuuden perustuslainsuoja turvaa myös sopimussuhteiden pysyvyyttä, joskaan kielto puuttua sopimussuhteiden koskemattomuuteen - taannehtivasti tai muutoin - ei ole perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunut ehdottomaksi (esim. PeVL 28/1994 vp, PeVL 37/1998 vp s. 2/I, PeVL 63/2002 vp s. 2/II). Varallisuus oikeudellisten oikeustoimien pysyvyyden suojan taustalla on ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa (PeVL 48/1998 vp s. 2/II, PeVL 33/2002 vp s. 3/I). Perusteltujen odotusten suojaan on valiokunnan käytännössä katsottu kuuluvan oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa. Perusteltujen odotusten ja luottamuksen suojan merkityksen on katsottu korostuvan, kun kysymyksessä on lailla alun alkaen luotu erityisjärjestely (PeVL 45/2002 vp s. 2-3). Valiokunta on arvioinut tällaistakin omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, kuten sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyden ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden, kannalta.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta on arvioitava erityisesti ehdotetun sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyttä, sääntelyn oikeasuhtaisuutta (suhteellisuusperiaate) sekä sääntelyn täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta.

Arvioitaessa ehdotetun sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyttä huomioon on otettava, että ehdotuksen perustelujen mukaisesti sääntelyn tavoitteena on mukauttaa henkivakuutuksen vakuutussopimusten ehdot sellaisiin muussa lainsäädännössä tapahtuneisiin muutoksiin, jotka sisällöllisesti rinnastuvat pakottavaan lainsäädäntöön ts. vakuutussopimusten ehtojen muuttamiseen ei tosiasiassa jää harkintaa. Perustelujen mukaisesti tarkoituksena on myös mukauttaa henkivakuutusten sopimusehtoja sellaisiin lainsäädäntömuutoksiin, joissa vakuutuksen ehtojen muuttaminen on asiakkaan kannalta tämän edun mukaista esimerkiksi tilanteessa, jossa on kysymys vakuutussopimuksen yhteensopivuudesta verolainsäädännön kanssa. Kumpaaakin mukauttamistarkoitusta voidaan pitää perustusoikeuksien yleisten rajoittamisedellytysten mukaisena.

Sääntelyn oikeasuhtaisuuden osalta on otettava huomioon, että vakuutusenantajan yksipuolinen oikeus muuttaa sopimusehtoja ulottuu ehdotetun 20 a §:n 2 momentin sanamuodon mukaisesti vain siihen, että muutos vastaa kysymykseen tulevan muun lainsäädännön muutosta. Muutoksella ei voida siten asiasisältöisesti poiketa muualla lainsäädännössä tehdystä ratkaisusta vakuutuksenottajan vahingoksi. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden arvioinnissa on otettava lisäksi huomioon se, että vakuutusenantaja on velvollinen ilmoittamaan tällaisista muutoksista vakuutuksenottajalle ja etteivät muutokset edes voi tulla voimaan ilman tällaista ilmoitusta. Vakuutuksenottajalla on lisäksi oikeus irtisanoa muutostilanteessa sopimuksensa.

Sääntelyn katsotaan muutoinkin täyttävän omaisuuden suojan rajoituksena sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että lait voidaan kaikilta osin säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**vakuutusopimuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetun vakuutusopimuslain (543/1994) 25 § ja 49 §:n 3 momentti,

muutetaan 1 §, 2 §:n 3 momentti, 3 §:n 2 ja 3 momentti, 5 §:n 1 ja 4 momentti, 7 §, 11 §:n 1 ja 3 momentti, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 17 §, 19 §:n 2 momentti, 20 §, 24 §:n 3 momentti, 26 ja 27 §, 30 §:n 3 momentti, 34 §, 35 §:n 3 momentti, 38 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 momentti, 41 §, 42 §:n 2 momentti, 47 §:n 1—3 momentti, 51 §:n 1 momentti, 53 §, 54 §:n 1 momentti, 64 §, 70 §:n 2 momentti, 72 §, 73 §:n 1 momentti, 74 § ja 75 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laissa 82/1998 ja 5 §:n 4 momentti laissa 30/2005, sekä

lisätään lakiin uusi 4 a ja 6 a §, 16 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 17 a, 17 b ja 20 a § sekä 58 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 luku

3 §

Yleisiä säännöksiä*Säännösten pakottavuus*

1 §

Sovelletamisala

Tätä lakia sovelletaan muuhun vakuutukseen kuin lakisääteiseen vakuutukseen.

Lakia sovelletaan kuitenkin liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain (81/1998) mukaisiin vakuutuksiin, jollei näissä laeissa toisin säädetä.

Tämä laki ei koske jälleenvakuutusta.

2 §

Määritelmiä

Sellaista ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on osittain tai kokonaan suoritettava vakuutusmaksu (*ryhmäetuvakuutus*), pidetään tätä lakia sovellettaessa yksilöllisenä vakuutuksena.

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä vakuutuksenottajan vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan sekä sellaista muuta luonnollista henkilöä taikka oikeushenkilöä kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske ryhmävakuutusta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske luotto- tai takausvakuutusta, elinkeinonharjoittajan ottamaa meri- tai muuta kuljetusvakuutusta eikä elinkeinonharjoittajan ottamaa vakuutusta, jonka kohteena on ilma-alus.

4 a §

Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset

Sellaiseen sijoitusvakuutukseen, jossa ei

ole vakuutettua (*kapitalisaatiosopimus*), sovelletaan 1—3, 5, 6, 6 a, 7—9, 12, 13, 13 a, 51 ja 52 §:n säännöksiä.

2 luku

Vakuutuksesta annettavat tiedot

5 §

Tiedot ennen sopimuksen päättämistä

Ennen vakuutus sopimuksen päättämistä vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoistaan, vakuutusmaksuistaan ja vakuutusehdoistaan. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin. Samoin tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota vakuutukseen mahdollisesti liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin, ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen laskemis- ja ilmoittamistavasta.

6 a §

Tieto hylkäysperusteesta

Jos vakuutusta ei myönnetä kuluttajalle tai kuluttajaan 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettavalle henkilölle, hylkäysperuste on ilmoitettava vakuutusta hakeneelle, paitsi jos hylkäys perustuu rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (68/1998) 11 §:ään. Vakuutusta hakeneen pyynnöstä peruste on ilmoitettava kirjallisesti. Hylkäysperusteen on oltava lain ja hyvän vakuutustavan mukainen.

7 §

Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle vuosittain tieto vakuutusmää-

rästä ja muista sellaisista vakuutusta koskevista seikoista, joilla on vakuutuksenottajalle ilmeistä merkitystä. Tiedoista, jotka on mainittava vuositetiedotteessa, säädetään lisäksi 26 ja 27 §:ssä. Vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen vakuutuksenantajalla on tiedonantovelvollisuus sitä kohtaan, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

3 luku

Vakuutuksen voimassaolo ja sopimuksen muuttaminen

11 §

Vastuun alkaminen

Vakuutuksenantajan vastuu alkaa, jollei muusta ajankohdasta ole yksilöllisesti sovittu vakuutuksenottajan kanssa, silloin, kun vakuutuksenantaja tai vakuutuksenottaja on antanut tai lähettänyt hyväksyvän vastauksen toisen sopijapuolen tarjoukseen.

Vakuutusehdoissa voidaan määrätä, jos siihen vakuutuksen laadun tai muun erityisen syyn vuoksi on aihetta, että vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytyksenä on vakuutusmaksun suorittaminen. Vakuutuksenantajan on, saadakseen vedota tällaiseen vakuutusehtojen määräykseen, tehtävä siitä merkintä vakuutusmaksua koskevaan laskuun.

15 §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa vahinkovakuutus vakuutuskauden aikana

Vakuutuksenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeuttavasta perusteesta. Irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin tässä momentissa säädetään, vakuutuksenantaja menettää irtisanomisoikeutensa, paitsi jos vakuutuksenottaja on 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa vilpillisesti laiminlyönyt 26 §:n 1 momentissa säädetyn

ilmoitusvelvollisuutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua irtisanomista koskevan ilmoituksen lähettämisestä.

16 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanominen

Vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa jatkuva vahinkovakuutus päättyväksi vakuutuskauden lopussa. Irtisanomiselle on oltava hyvän vakuutustavan mukainen peruste. Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä. Ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste, paitsi jos irtisanominen perustuu rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 11 §:ään. Jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin tässä momentissa säädetään, irtisanominen on mitätön.

Vakuutuksenottajan oikeudesta irtisanoa vakuutus säädetään 12 §:ssä.

17 §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa henkilövakuutus

Vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa henkilövakuutus, jos

1) vakuutuksenottaja tai vakuutettu on ennen vakuutuksen myöntämistä antanut vakuutuksenantajalle vääriä tai puutteellisia tietoja tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä,

2) vakuutuksenottaja tai vakuutettu on täyttäessään tiedonantovelvollisuuttaan menettänyt vilpillisesti, mutta vakuutusopimus kuitenkin sitoo vakuutuksenantajaa 24 §:n 3 momentin nojalla, tai

3) vakuutettuun liittyvässä, vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta merkityksellisessä seikassa on tapahtunut vahingonvaaraa lisäävä muutos ja vakuutuksenantaja oikean asianlaidan tai vakuutettuun liittyvän seikan tuntien ei olisi vakuutusta myöntänyt.

Vakuutuksenantaja saa irtisanoa henkilövakuutuksen myös, jos:

1) vakuutettu on tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman; tai

2) vakuutettu on vakuutustapahtuman jälkeen antanut vakuutuksenantajalle vilpillisesti vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta.

Vakuutuksenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeuttavasta perusteesta. Irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin tässä momentissa säädetään, vakuutuksenantaja menettää irtisanomisoikeutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle ilmoituksen irtisanomisesta.

Vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus vakuutusmaksun viivästymisen takia säädetään 39 §:ssä.

17 a §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa tapaturmavakuutus ja sairausvakuutus vakuutusehtojen nojalla

Sellaisen tapaturmavakuutuksen ja sairausvakuutuksen ehdoissa, jonka vakuutusmaksu on sovittu suoritettavaksi säännöllisin väliajoin (*vakuutusmaksukausi*), voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vakuutusmaksukauden päättyessä. Jos vakuutusmaksukausi on lyhyempi kuin yksi vuosi tai siitä ei ole sovittu, vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vain kalenterivuoden lopussa.

Vakuutusta ei saa irtisanoa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut. Irtisanomisperusteen on muutoinkin oltava hyvän vakuutustavan mukainen.

Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen 1 momentin mukaista vakuutuksen voimassaolon päättymisajankohtaa. Ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin tässä pykälässä säädetään, irtisanominen on mitätön.

17 b §

Ryhmäetuvakuutuksen päättyminen

Jos ryhmäetuvakuutus on joko kokonaan tai vakuutuksenottajan osalta ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi päättynyt, vakuutuksenantajan on ilmoitettava vakuutuksenottajalle kirjallisesti vakuutuksen päättymisperuste ja -ajankohta. Vakuutus saa päättyä aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

19 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen vakuutuskauden vaihtuessa

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutusmaksua koskevan laskun yhteydessä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutuskauden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle tämän momentin mukaisen ilmoituksen sopimusehtojen muuttumisesta.

20 §

Henkilövakuutuksen jatkuminen muutetuin ehdoin

Jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 22 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuutensa ja vakuutuksenantaja olisi oikeat ja täydelliset tiedot saadessaan myöntänyt vakuutuksen ainoastaan korkeampaa maksua vastaan tai muutoin toisilla ehdoilla kuin oli sovittu, vakuutus jatkuu tällaisin maksuin ja ehdoin. Sama koskee, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on täyttäessään tiedonantovelvollisuuttaan menetellyt vilpillisesti ja vakuutus-sopimus tästä huolimatta sitoo vakuutuksenantajaa 24 §:n 3 momentin nojalla.

Vakuutus jatkuu vastaavasti muutetuin ehdoin myös, jos vakuutettuun liittyvässä, vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kanalta merkityksellisessä seikassa on tapahtu-

nut 27 §:ssä tarkoitettu muutos ja vakuutuksenantaja olisi myöntänyt vakuutuksen korkeampaa maksua vastaan tai muutoin toisilla ehdoilla siinä tapauksessa, että vakuutettuun liittyvä seikka olisi ollut muutosta vastaava jo vakuutusta myönnettäessä.

Saatuaan tiedon tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä tai vakuutettuun liittyvän seikan muutoksesta vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle ilman aiheutonta viivytystä ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta lukien vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Jos vakuutuksenantaja ei lähetä ilmoitusta tässä momentissa säädetyllä tavalla, se menettää oikeutensa muuttaa maksua tai ehtoja.

20 a §

Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen

Henkilövakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus muuttaa vakuutusehdoissa yksilöidyllä perusteella vakuutusmaksua ja muita sopimusehtoja. Vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja ei kuitenkaan saa muuttaa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut.

Henkivakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja voidaan kuitenkin muuttaa vain, jos muutokseen on erityistä syytä yleisen vahinkokehityksen tai korkotason muutoksen vuoksi eikä vakuutus-sopimuksen sisältö muutu olennaisesti alkuperäiseen sopimukseen verrattuna. Jos henkivakuutukseen vaikuttavaa lainsäädäntöä muutetaan, vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus muuttaa henkivakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja vastaamaan lainsäädännön muutosta.

Vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus tehdä henkilövakuutuksen vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutus-sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat.

Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, sen kalenterivuoden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle tämän momentin mukaisen ilmoituksen sopimusehtojen muuttumisesta.

4 luku

Eräät vakuutuksenottajan ja vakuutetun velvollisuudet ja vakuutuksenantajan vastuun rajoitukset

24 §

Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti henkilövakuutuksessa

— — — — —
Jos 1 tai 2 momentissa säädetty seuraamukset johtaisivat vakuutuksenottajan tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kannalta ilmeiseen kohtuuttomuuteen, niitä voidaan sovittaa.

26 §

Vaaran lisääntyminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa vakuutuksenantajalle vakuutussopimusta päätettäessä ilmoitetuissa olosuhteissa tai vakuutuskirjaan merkityssä asiassa vakuutuskauden aikana tapahtuneesta olennaisesti vahingonvaaraa lisäävästä muutoksesta, jota vakuutuksenantajan ei voida katsoa ottaneen lukuun sopimusta päätettäessä. Vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tästä velvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitetussa vuositiedotteessa.

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetusta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 2 momentissa säädetyn velvollisuutensa, korvausta voidaan alentaa

tai se evätä.

27 §

Vaaran lisääntyminen henkilövakuutuksessa

Jos jollakin vakuutettuun liittyvällä seikalla, kuten ammatilla, harrastuksilla tai asuinpaikalla, on henkilövakuutuksessa merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta, vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa tällaisessa asiantilassa tapahtuneesta muutoksesta vakuutuksenantajalle. Vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tästä velvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitetussa vuositiedotteessa.

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetusta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 2 momentissa säädetyn velvollisuutensa, on vastaavasti voimassa, mitä 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

30 §

Vakuutustapahtuman aiheuttaminen vahinkovakuutuksessa

— — — — —
Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan lisäksi määrätä, että vakuutetulle tulevaa korvausta voidaan alentaa tai se evätä, jos hänen alkoholin tai huumausaineen käyttönsä on vaikuttanut vakuutustapahtumaan. Moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä alkoholin, huumausaineen tai muun huumausaineen käytön vaikutuksesta vakuutuskorvaukseen siten kuin liikennevakuutuslain 7 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.
— — — — —

34 §

Korvauksen alentaminen tai epääminen vahinkovakuutuksessa

Harkittaessa, onko korvausta vahinkovakuutuksessa tässä luvussa säädetyllä perusteella alennettava tai evättävä, tulee ottaa huomioon, mikä merkitys seikalla, jota vakuutuksenottajan tai vakuutetun antama väärä tai puutteellinen tieto koskee, tai vahingonvaaraa lisänneellä muuttuneella olosuhteella taikka vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitetun henkilön toimenpiteellä tai laiminlyönnillä on ollut vahingon syntymiseen. Lisäksi tulee ottaa huomioon vakuutuksenottajan, vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitetun henkilön tahallisuuden tai huolimattomuuden laatu sekä olosuhteet muutoin. Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin vaikutuksista vakuutuskorvaukseen eräissä tapauksissa säädetään 58 §:ssä.

35 §

Virheellisten tietojen tai vaaran lisääntymisen merkityksettömyys

Henkivakuutuksessa vakuutuksenantaja saa vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin vain, jos kuolema on sattunut ennen kuin viisi vuotta on kulunut vastuun alkamisesta tai jos vakuutuksenantaja on saman ajan kuluessa lähettänyt 17 §:n 3 momentissa tai 20 §:n 3 momentissa tarkoitetun ilmoituksen. Mitä tässä säädetään, ei sovelleta, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on menetellyt vilpillisesti.

5 luku

Vakuutusmaksu

38 §

Vakuutusmaksun suorittaminen

Vakuutusmaksu on suoritettava kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle vakuutus-

maksua koskevan laskun. Ensimmäistä maksua ei kuitenkaan tarvitse suorittaa ennen vakuutuksenantajan vastuun alkamista, ellei maksun suorittaminen ole vakuutusehtojen mukaan vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytys, eikä myöhempiä maksuja ennen sovitun vakuutusmaksukauden tai vakuutuskauden alkamista. Jos vakuutuksenantajan vastuu alkaa joltakin osin myöhemmin, tätä osaa koskevaa vakuutusmaksua ei tarvitse suorittaa ennen vastuun alkamista.

40 §

Vastuun jatkuminen ja vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus jatkuvassa vahinkovakuutuksessa

Jos jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa on määrätty, että vakuutuksenantajan vastuu ei lakkaa ennen vakuutuskauden päättymistä vaikka vakuutuskautta koskevaa maksua ei olisikaan määräaikana suoritettu, vakuutuksenantaja saa periä vakuutusmaksun viivästyskorkoineen ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään edellyttäen, että vakuutuksenantaja on tehnyt tästä merkinnän vakuutusmaksua koskevaan laskuun.

41 §

Ryhmätuvakuutuksen jatkuminen

Jos ryhmätuvakuutus on joko kokonaan tai vakuutuksenottajan osalta ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi päättynyt, vakuutuksen katsotaan kuitenkin olevan voimassa sellaisen vakuutuksenottajan osalta, jota koskevan maksun vakuutuksenantaja on ottanut vastaan.

42 §

Viivästyneen vahinkovakuutusmaksun suorittaminen

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos vakuutuksenantaja 14 päivän kuluessa vakuutusmaksun suorittamisesta lukien ilmoittaa vakuutuksenottajalle, ettei se suostu ottamaan maksua vastaan. Maksua ei saa kieltäytyä vastaanottamasta yksinomaan sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut maksun suorittamisen jälkeen.

6 luku

Edunsaajamääräys henkilövakuutuksessa sekä henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus

47 §

Edunsaaja

Vakuutuksenottajalla on oikeus määrätä henkilö, jolla on vakuutuksenottajan tai vakuutetun sijasta oikeus henkilövakuutuksesta suoritettavaan vakuutuskorvaukseen (*edunsaaja*). Vakuutuksenottaja voi muuttaa tai peruuttaa edunsaajamääräyksen, jos vakuutustapahtumaa, jossa määräys on tarkoitettu sovellettavaksi, ei ole sattunut. Eläkevakuutuksen ehdoissa voidaan rajoittaa vakuutuksenottajan tässä momentissa mainittuja oikeuksia.

Vakuutuksenottaja voi antaa edunsaajalle tai vakuutetulle kirjallisen sitoumuksen määräyksen voimassa pitämisestä (*peruuttamaton edunsaajamääräys*). Edunsaajamääräystä ei tällöin saa muuttaa tai peruuttaa ilman sen suostumusta, jolle sitoumus on annettu.

Jos edunsaajamääräys on voimassa, ei vakuutetun kuoleman johdosta suoritettava vakuutuskorvaus kuulu vakuutetun kuolinpesään. Jos edunsaajamääräystä ei ole, vakuutuskorvaus kuuluu vakuutetun kuolinpesään. Vakuutusehdoissa voidaan kuitenkin määrätä, että korvaus suoritetaan vakuutuksenottajalle.

51 §

Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus

Vakuutuksenottajalla on oikeus luovuttaa ja pantata henkivakuutukseen perustuva oikeus. Eläkevakuutukseen perustuvan oikeuden luovuttamista ja panttaamista voidaan kuitenkin rajoittaa vakuutusehdoissa. Ryhmähenkivakuutukseen perustuvaa oikeutta ei saa pantata. Luovutus tai panttaus ei ole vakuutuksenottajan velkojia sitova, ellei siitä ole kirjallisesti ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuksessa on peruuttamaton edunsaajamääräys, vakuutuksenottaja ei saa luovuttaa tai pantata vakuutusta ilman sen suostumusta, jolle edunsaajamääräystä koskeva sitoumus on annettu.

53 §

Ilmoitukset panttioikeuden haltijalle ja edunsaajamääräystä koskevan sitoumuksen saajalle

Mitä 17, 20, 21 ja 39 §:ssä säädetään vakuutuksenantajan velvollisuudesta ilmoittaa vakuutuksenottajalle vakuutuksen lakkaamisesta tai vakuutuksenantajan vastuun alenemisesta, koskee myös sitä, jolle henkivakuutukseen perustuva oikeus on pantattu tai jolle on annettu sitoumus edunsaajamääräyksen voimassa pitämisestä edellyttäen, että panttauksesta tai edunsaajamääräyksestä on ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuksenantaja laiminlyö ilmoituksen toimittamisen, se ei voi panttioikeuden haltijaa tai edunsaajaa kohtaan vedota siihen, että vakuutus on lakannut tai että vastuu on alentunut.

7 luku

Ulosmittaus sekä takaisinsaanti konkurssipesään

54 §

Ulosmittaus henkivakuutuksessa

Jos henkivakuutuksessa on vakuutettuna vakuutuksenottaja tai hänen puolisonsa, ei

jommallekummalle heistä vakuutus sopimuksen mukaan kuuluvaa oikeutta saa ulosmitata kummankaan velasta, jos:

1) vakuutuksen ottamisesta on ulosmittausta toimitettaessa kulunut vähintään viisi vuotta, vakuutusmaksuja on sovittu suoritettavaksi vähintään kymmenen vuoden ajan eikä minään vuonna ole suoritettu enemmän kuin viidenneksen siitä vakuutusmaksujen yhteenlasketusta määrästä, joka olisi ollut suoritettava, jos maksut olisi vakuutusta otettaessa tasaisesti jaettu kymmenelle vuodelle; maksun korotusta, joka johtuu sovittuun kustannusten kehitystä kuvaavasta indeksin muutoksesta, ei oteta huomioon; taikka

2) vakuutus on voimassa vain kuoleman varalta, eikä minään vuonna ole suoritettu kaksi kertaa vuosittaista vakuutusmaksua suurempaa maksua.

8 luku

Vakuutuskorvaus vahinkovakuutuksessa

58 §

Alivakuutus

Tämän pykälän säännöksiä alivakuutuksesta sovelletaan soveltuvin osin myös, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, antanut omaisuudesta tai etuudesta vääriä tai puutteellisia tietoja ja vakuutusmaksu on näiden tietojen perusteella sovittu pienemmäksi kuin jos oikeat ja täydelliset tiedot olisi annettu. Vähäinen poikkeama omaisuudesta tai etuudesta annetun tiedon ja oikean ja täydellisen tiedon välillä ei kuitenkaan oikeuta vakuutuskorvauksen alentamiseen.

9 luku

Kolmannen henkilön oikeus vahinkovakuutuksessa

64 §

Ilmoitus vakuutuksenantajan vastuun päättymisestä tai supistumisesta

Vakuutuksenantaja on velvollinen ilmoittamaan vastuunsa päättymisestä tai vastuuta supistavasta sopimuksesta tai toimenpiteestä tiedossaan olevalle, 62 §:ssä tarkoitetulle vakuutetulle, jonka oikeutta kyseinen sopimus tai toimenpide merkittävästi supistaa. Vakuutuksenantajan vastuu päättyy tai sopimus tai toimenpide tulee voimaan 62 §:ssä tarkoitettua vakuutettua kohtaan aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ilmoitus on hänelle lähetetty.

10 luku

Korvausmenettely

70 §

Korvauksen suorittaminen

Vakuutuksenantajan on ilmoitettava vajaavaltaiselle suoritettavasta vakuutuskorvauksesta vajaavaltaisen kotipaikan holhousviranomaiselle, jos korvauksen kokonaismäärä on suurempi kuin 1000 euroa ja korvaus käsittää muun suorituksen kuin vakuutustapah-tuman aiheuttamien kustannusten tai varallisuuden menetysten korvaamisen.

72 §

Väärät tiedot vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen

Jos korvauksen hakija on vakuutustapah-tuman jälkeen vilpillisesti antanut vakuutuksenantajalle vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta, voidaan hänen korvaustaan alentaa tai se evätä sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuulista.

73 §

Vaatimuksen esittämisajankohta ja vanhentuminen

Vakuutus sopimukseen perustuva korvausvaatimus on esitettävä vakuutuksenantajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija

on saanut tietää vakuutuksen voimassaolosta, vakuutustapahtumasta ja vakuutustapahtumasta aiheutuneesta, korvattavaksi tulevasta vahinkoseuraamuksesta. Korvausvaatimus on joka tapauksessa esitettävä viimeistään 10 vuoden kuluessa vakuutustapahtumasta tai, jos vakuutus on otettu henkilövahingon tai vahingonkorvausvelvollisuuden varalta, vahinkoseuraamuksen aiheutumisesta. Korvausvaatimuksen esittämiseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen vakuutustapahtumasta.

74 §

Kanneaika ja oikeuspaikka

Kanne vakuutuksenantajan tekemän korvauksista koskevan päätöksen taikka vakuutuksenottajan tai vakuutetun asemaan vaikuttavan muun päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen uhalla nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon vakuutuksenantajan päätöksestä ja tästä määräajasta. Kanne voidaan nostaa myös kantajan kotipaikan tuomioistuimessa. Vanhentumisen keskeytymisestä sen johdosta, että asia saatetaan vireille Vakuutuslautakunnassa tai muussa kuluttajariitoja ratkaisevassa elimessä säädetään velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:ssä.

75 §

Vakuutuksenantajan takautumisoikeus

Vakuutusehdoissa ei saa poiketa 1 tai 2 momentin säännöksistä kolmannen henkilön vahingoksi, jos kolmas henkilö on yksityishenkilö taikka työntekijä, virkamies tai näihin vahingonkorvauslain (412/1974) 3 luvun 1 §:n mukaan rinnastettava muu luonnollinen henkilö. Moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan kuitenkin takautumisoikeudesta määrätä siten kuin liikennevakuutuslain 20 §:ssä säädetään

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan:

1) vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty lain voimaantulon jälkeen;

2) vahinkovakuutukseen, joka 16 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutuskauden alusta lukien; ja

3) tapaturmavakuutukseen ja sairausvakuutukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, kalenterivuoden alusta lukien.

Muuhun kuin 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettuun vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain 17 b §:ää, 20 a §:ää, 24 §:n 3 momenttia, 27 §:ää, 41 §:ää, 47 §:n 1—3 momenttia, 49 §:ää, 70 §:n 2 momenttia, 72 §:ää ja 75 §:n 3 momenttia.

Lain 73 §:n 1 momenttia sovelletaan, jos vakuutustapahtuma on sattunut lain voimaantulon jälkeen. Lain 74 §:ää sovelletaan, jos vakuutuksenantajan päätös on tehty lain voimaantulon jälkeen.

Laki

avioliittolain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 35 §:n 2 momentti seuraavasti:

35 §

Avio-oikeutta ei kuitenkaan ole omaisuuteen, josta avioehtosopimuksin taikka lahjakirjassa, testamentissa tai henkilövakuutuksen edunsaajamääräyksessä on niin määrätty, eikä myöskään siihen, mikä on tullut sellaisen omaisuuden sijaan. Jos sitä paitsi on

määrätty, että avio-oikeutta ei ole myöskään tällaisen omaisuuden tuottoon, noudatetaan tätä määräystä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

3.

Laki

velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velan vanhentumisesta 15 päivänä elokuuta 2003 annetun lain (728/2003) 11 §:n 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

11 §

Oikeudelliset katkaisutoimet

Velan vanhentuminen katkeaa niin kuin 2 momentissa säädetään, jos:

1) velkoja panee vireille saatavaa koskevan kanteen velallista vastaan tai esittää saatavaa koskevan vaatimuksen tuomioistuimessa, kuluttajavalituslautakunnassa tai laissa säädettyssä muussa toimielimessä tai menettelyssä, jossa voidaan antaa ratkaisu tai ratkaisusuositus, taikka toimielimessä, joka on merkitty Euroopan unionin komission pitä-

mään tietokantaan kuluttajariitoja ratkaisevista elimistä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Tätä lakia sovelletaan myös velkaan, jonka oikeusperuste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa. Jos velkaa koskeva asia on lain voimaan tullessa vireillä toimielimessä, joka on merkitty Euroopan unionin komission pitämään tietokantaan kuluttajariitoja ratkaisevista elimistä, velan vanhentuminen keskeytyy 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla, kun laki tulee voimaan.

4.

Laki**vakuutusyhtiölain 13 luvun 4 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/1979) 13 luvun 4 §.

2 §
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä _____ päivänä _____ kuuta 20 ____

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Leena Luhtanen*

1.

Laki

vakuutusopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetun vakuutusopimuslain (543/1994) 25 § ja 49 §:n 3 momentti,
muutetaan 1 §, 2 §:n 3 momentti, 3 §:n 2 ja 3 momentti, 5 §:n 1 ja 4 momentti, 7 §, 11 §:n 1 ja 3 momentti, 15 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 17 §, 19 §:n 2 momentti, 20 §, 24 §:n 3 momentti, 26 ja 27 §, 30 §:n 3 momentti, 34 §, 35 §:n 3 momentti, 38 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 momentti, 41 §, 42 §:n 2 momentti, 47 §:n 1—3 momentti, 51 §:n 1 momentti, 53 §, 54 §:n 1 momentti, 64 §, 70 §:n 2 momentti, 72 §, 73 §:n 1 momentti, 74 § ja 75 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laissa 82/1998 ja 5 §:n 4 momentti laissa 30/2005, sekä *lisätään* lakiin uusi 4 a ja 6 a §, 16 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 17 a, 17 b ja 20 a § sekä 58 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleisiä säännöksiä

Yleisiä säännöksiä

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan henkilövakuutukseen ja vahinkovakuutukseen.

Tämä laki ei koske lakisääteistä vakuutusta eikä jälleenvakuutusta. Lakia sovelletaan kuitenkin liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain (81/1998) mukaisiin vakuutuksiin, jollei näissä laeissa toisin säädetä.

Tätä lakia sovelletaan *muuhun vakuutukseen kuin lakisääteiseen vakuutukseen*.

Lakia sovelletaan kuitenkin liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain (81/1998) mukaisiin vakuutuksiin, jollei näissä laeissa toisin säädetä.

Tämä laki ei koske jälleenvakuutusta.

Voimassa oleva laki

2 §

Määritelmiä

Sellaista ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on osittain tai kokonaan suoritettava vakuutusmaksu, ei tätä lakia sovellettaessa pidetä ryhmävakuutuksena.

3 §

Säännösten pakottavuus

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä vakuutuksenottajan vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan sekä sellaista elinkeinonharjoittajaa kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske ryhmävakuutusta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske luottovakuutusta, elinkeinonharjoittajan ottamaa meri- tai muuta kuljetusvakuutusta eikä elinkeinonharjoittajan ottamaa vakuutusta, jonka kohteena on ilma-alus.

Ehdotus

2 §

Määritelmiä

Sellaista ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on osittain tai kokonaan suoritettava vakuutusmaksu (*ryhmäetuvaakuutus*), *pidetään* tätä lakia sovellettaessa yksilöllisenä vakuutuksena.

3 §

Säännösten pakottavuus

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä vakuutuksenottajan vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan *sekä sellaista muuta luonnollista henkilöä taikka oikeushenkilöä* kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa *tai muun toimintansa* laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske ryhmävakuutusta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske luotto- *tai takausvakuutusta*, elinkeinonharjoittajan ottamaa meri- tai muuta kuljetusvakuutusta eikä elinkeinonharjoittajan ottamaa vakuutusta, jonka kohteena on ilma-alus.

4 a §

Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset

Sellaiseen sijoitusvakuutukseen, jossa ei ole vakuutettua (kapitalisaatiosopimus), sovelletaan 1—3, 5, 6, 6 a, 7—9, 12, 13, 13 a, 51 ja 52 §:n säännöksiä.

2 luku

2 luku

Vakuutuksesta annettavat tiedot

Vakuutuksesta annettavat tiedot

5 §

5 §

*Tiedot ennen sopimuksen päättämistä**Tiedot ennen sopimuksen päättämistä*

Ennen vakuutussopimuksen päättämistä vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoistaan, vakuutusmaksuistaan ja vakuutusehdoistaan. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin.

Ennen vakuutussopimuksen päättämistä vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoistaan, vakuutusmaksuistaan ja vakuutusehdoistaan. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin. *Samoin tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota vakuutukseen mahdollisesti liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin, ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet.*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle ennen sopimuksen päättämistä.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen laskemis- ja ilmoittamistavasta.

6 a §

Tieto hylkäysperusteesta

Jos vakuutusta ei myönnetä kuluttajalle tai kuluttajaan 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettavalle henkilölle, hylkäysperuste on ilmoitettava vakuutusta hakeneelle, paitsi jos hylkäys perustuu rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (68/1998) 11 §:ään. Vakuutusta hakeneen pyynnöstä peruste on ilmoitettava kirjallisesti. Hylkäysperusteen on oltava lain ja hyvän vakuutustavan mukainen.

7 §

7 §

*Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana**Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana*

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle vuosittain tieto vakuu-

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle vuosittain tieto vakuu-

Voimassa oleva laki

tusmäärästä ja muista sellaisista vakuutusta koskevista seikoista, joilla on vakuutuksenottajalle ilmeistä merkitystä. Vakuutus tapahtuman sattumisen jälkeen vakuutuksenantajalla on tiedonantovelvollisuus sitä kohtaan, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

Asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksenottajalle vakuutuksen voimassaoloaikana.

3 luku

Vakuutuksen voimassaolo ja sopimuksen muuttaminen

11 §

Vastuun alkaminen

Vakuutuksenantajan vastuu alkaa, *jollei muusta ajankohdasta ole erityisesti sovittu*, silloin, kun vakuutuksenantaja tai vakuutuksenottaja on antanut tai lähettänyt hyväksyvän vastauksen toisen sopijapuolen tarjoukseen.

Vakuutusehdoissa voidaan määrätä, jos siihen vakuutuksen laadun tai muun erityisen syyn vuoksi on aihetta, että vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytyksenä on vakuutusmaksun suorittaminen. Vakuutuksenantajan on, saadakseen vedota tällaiseen vakuutusehtojen määräykseen, tehtävä siitä merkintä vakuutusmaksua koskevaan kirjalliseen vaatimukseen (*maksulippu*).

15 §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa vahinkovakuutus vakuutuskauden aikana

Vakuutuksenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeut-

Ehdotus

tusmäärästä ja muista sellaisista vakuutusta koskevista seikoista, joilla on vakuutuksenottajalle ilmeistä merkitystä. *Tiedoista, jotka on mainittava vuositetiedotteessa, säädetään lisäksi 26 ja 27 §:ssä.* Vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen vakuutuksenantajalla on tiedonantovelvollisuus sitä kohtaan, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

3 luku

Vakuutuksen voimassaolo ja sopimuksen muuttaminen

11 §

Vastuun alkaminen

Vakuutuksenantajan vastuu alkaa, *jollei muusta ajankohdasta ole yksilöllisesti sovittu vakuutuksenottajan kanssa*, silloin, kun vakuutuksenantaja tai vakuutuksenottaja on antanut tai lähettänyt hyväksyvän vastauksen toisen sopijapuolen tarjoukseen.

Vakuutusehdoissa voidaan määrätä, jos siihen vakuutuksen laadun tai muun erityisen syyn vuoksi on aihetta, että vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytyksenä on vakuutusmaksun suorittaminen. Vakuutuksenantajan on, saadakseen vedota tällaiseen vakuutusehtojen määräykseen, tehtävä siitä merkintä vakuutusmaksua koskevaan laskuun.

15 §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa vahinkovakuutus vakuutuskauden aikana

Vakuutuksenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeut-

tavasta perusteesta. Jos tämä laiminlyödään, vakuutuksenantaja menettää irtisanomisoikeutensa, paitsi jos vakuutuksenottaja on 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa vilpillisesti laiminlyönyt 26 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua irtisanomista koskevan ilmoituksen lähettämisestä.

16 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanominen

Vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa jatkuva vahinkovakuutus päättyväksi vakuutuskauden lopussa. Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä. Vakuutuksenottajan oikeudesta irtisanoa vakuutus säädetään 12 §:ssä.

17 §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa henkilövakuutus

Vakuutuksenantaja ei saa irtisanoa henkilövakuutusta muissa kuin tässä pykälässä ja 25, 27 ja 39 §:ssä säädetyissä tapauksissa.

tavasta perusteesta. *Irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin tässä momentissa säädetään*, vakuutuksenantaja menettää irtisanomisoikeutensa, paitsi jos vakuutuksenottaja on 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa vilpillisesti laiminlyönyt 26 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua irtisanomista koskevan ilmoituksen lähettämisestä.

16 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanominen

Vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa jatkuva vahinkovakuutus päättyväksi vakuutuskauden lopussa. *Irtisanomiselle on oltava hyvän vakuutustavan mukainen peruste.* Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä. *Ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste, paitsi jos irtisanominen perustuu rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 11 §:ään.* Jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin tässä momentissa säädetään, irtisanominen on mitätön.

Vakuutuksenottajan oikeudesta irtisanoa vakuutus säädetään 12 §:ssä.

17 §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa henkilövakuutus

Vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa henkilövakuutus, jos

1) vakuutuksenottaja tai vakuutettu on ennen vakuutuksen myöntämistä antanut vakuutuksenantajalle vääriä tai puutteellisia tietoja tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä,

2) vakuutuksenottaja tai vakuutettu on täyttäessään tiedonantovelvollisuuttaan me-

neteltyt vilpillisesti, mutta vakuutussopimus kuitenkin sitoo vakuutuksenantajaa 24 §:n 3 momentin nojalla, tai

3) vakuutettuun liittyvässä, vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta merkityksellisessä seikassa on tapahtunut vahingonvaaraa lisäävä muutos ja vakuutuksenantaja oikean asianlaidan tai vakuutettuun liittyvän seikan tuntien ei olisi vakuutusta myöntänyt.

Vakuutuksenantaja saa irtisanoa henkilövakuutuksen myös, jos:

1) vakuutettu on tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman; tai

2) vakuutettu on vakuutustapahtuman jälkeen antanut vakuutuksenantajalle vilpillisesti vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta.

Vakuutuksenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheutonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeutavasta perusteesta. Irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin tässä momentissa säädetään, vakuutuksenantaja menettää irtisanomisoikeutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle ilmoituksen irtisanomisesta.

Vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus vakuutusmaksun viivästymisen takia säädetään 39 §:ssä.

17 a §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa tapaturmavakuutus ja sairausvakuutus vakuutusehtojen nojalla

Sellaisen tapaturmavakuutuksen ja sairausvakuutuksen ehdoissa, jonka vakuutusmaksu on sovittu suoritettavaksi säännöllisin väliajoin (vakuutusmaksukausi), voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vakuutusmaksukauden lopussa. Jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, vakuutuksenantajalla on vastaavasti oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi kalenterivuoden lopussa. Vakuutusta ei kuitenkaan saa irtisa-

Sellaisen tapaturmavakuutuksen ja sairausvakuutuksen ehdoissa, jonka vakuutusmaksu on sovittu suoritettavaksi säännöllisin väliajoin (vakuutusmaksukausi), voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vakuutusmaksukauden päättyessä. Jos vakuutusmaksukausi on lyhyempi kuin yksi vuosi tai siitä ei ole sovittu, vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vain kalenterivuoden lopussa.

noa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut.

Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutusmaksukauden päättymistä tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, viimeistään kuukautta ennen kalenterivuoden päättymistä.

19 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen vakuutuskauden vaihtuessa

Vakuutuksenantajan on lähetettävä maksulipun yhteydessä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutuskauden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

Vakuutusta ei saa irtisanoa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut. *Irtisanomisperusteen on muutoinkin oltava hyvän vakuutustavan mukainen.*

Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen 1 momentin mukaista vakuutuksen voimassaolon päättymisajankohtaa. Ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin tässä pykälässä säädetään, irtisanominen on mitätön.

17 b §

Ryhmäetuvakuutuksen päättyminen

Jos ryhmäetuvakuutus on joko kokonaan tai vakuutuksenottajan osalta ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi päättynyt, vakuutuksenantajan on ilmoitettava vakuutuksenottajalle kirjallisesti vakuutuksen päättymisperuste ja -ajankohta. Vakuutus saa päättyä aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

19 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen vakuutuskauden vaihtuessa

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutusmaksua koskevan laskun yhteydessä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutuskauden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle tämän momentin mukaisen ilmoituksen sopimusehtojen muuttumisesta.

20 §

Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen

Vakuutuksenantaja ei saa muuttaa henkilövakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja muissa kuin tässä pykälässä ja 25 ja 27 §:ssä säädettyissä tapauksissa.

20 §

*Henkilövakuutuksen **jatkuminen muutetuin ehdoin***

Jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 22 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuutensa ja vakuutuksenantaja olisi oikeat ja täydelliset tiedot saadessaan myöntänyt vakuutuksen ainoastaan korkeampaa maksua vastaan tai muutoin toisilla ehdoilla kuin oli sovittu, vakuutus jatkuu tällaisin maksuin ja ehdoin. Sama koskee, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on täyttäessään tiedonantovelvollisuuttaan menetellyt vilpillisesti ja vakuutus sopimus tästä huolimatta sitoo vakuutuksenantajaa 24 §:n 3 momentin nojalla.

Vakuutus jatkuu vastaavasti muutetuin ehdoin myös, jos vakuutettuun liittyvässä, vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta merkityksellisessä seikassa on tapahtunut 27 §:ssä tarkoitettu muutos ja vakuutuksenantaja olisi myöntänyt vakuutuksen korkeampaa maksua vastaan tai muutoin toisilla ehdoilla siinä tapauksessa, että vakuutettuun liittyvä seikka olisi ollut muutosta vastaava jo vakuutusta myönnettäessä.

Saatuaan tiedon tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä tai vakuutettuun liittyvän seikan muutoksesta vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle ilman aiheutonta viivytystä ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta lukien vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Jos vakuutuksenantaja ei lähetä ilmoitusta tässä momentissa säädetyllä tavalla, se menettää oikeutensa muuttaa maksua tai ehtoja.

20 a §

Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen

Henkilövakuutuksen vakuutusehdoissa

Henkilövakuutuksen vakuutusehdoissa

voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus muuttaa vakuutusehdoissa yksilöidyllä perusteella vakuutusmaksua ja muita sopimusehtoja. Vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja ei kuitenkaan saa muuttaa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut.

Henkivakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja voidaan muuttaa vain edellyttäen, että muutokseen on erityistä syytä yleisen vahinkokehityksen tai korkotason muutoksen vuoksi ja että vakuutus sopimuksen sisältö ei muutu olennaisesti alkuperäiseen sopimukseen verrattuna.

Vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus tehdä henkilövakuutuksen vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutus sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Jos työeläkettä koskevia säännöksiä on muutettu, vakuutuksenantajalla on sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, oikeus muuttaa vapaamuotoisen työeläkevakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja vastaamaan säännösten muutosta.

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, sen kalenterivuoden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus muuttaa vakuutusehdoissa yksilöidyllä perusteella vakuutusmaksua ja muita sopimusehtoja. Vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja ei kuitenkaan saa muuttaa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut.

Henkivakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja voidaan *kuitenkin* muuttaa vain, *jos* muutokseen on erityistä syytä yleisen vahinkokehityksen tai korkotason muutoksen vuoksi *eikä* vakuutus sopimuksen sisältö muutu olennaisesti alkuperäiseen sopimukseen verrattuna. *Jos henkivakuutukseen vaikuttavaa lainsäädäntöä muutetaan, vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus muuttaa henkivakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja vastaamaan lainsäädännön muutosta.*

Vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus tehdä henkilövakuutuksen vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutus sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, sen kalenterivuoden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua siitä, *kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle tämän momentin mukaisen ilmoituksen sopimusehtojen muuttumisesta.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 luku

4 luku

**Eräät vakuutuksenottajan ja vakuutetun
velvollisuudet ja vakuutuksenantajan vas-
tuun rajoitukset****Eräät vakuutuksenottajan ja vakuutetun
velvollisuudet ja vakuutuksenantajan vas-
tuun rajoitukset**

24 §

24 §

*Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti hen-
kilövakuutuksessa**Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti hen-
kilövakuutuksessa*

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei so-
velleta, jos se johtaisi vakuutuksenottajan
tai muun vakuutuskorvaukseen oikeutetun
kannalta ilmeiseen kohtuuttomuuteen.

*Jos 1 tai 2 momentissa säädetty seura-
mukset johtaisivat vakuutuksenottajan tai
vakuutuskorvaukseen oikeutetun kannalta
ilmeiseen kohtuuttomuuteen, niitä voidaan
sovitella.*

25 §

25 §

*Henkilövakuutuksen irtisanominen väärin
tietojen johdosta sekä vakuutuksen jatkumi-
nen**(kumotaan)*

*Jos vakuutuksenantaja henkilövakuutuk-
sen voimassaoloaikana saa tiedon siitä, että
tiedonantovelvollisuus on laiminlyöty
24 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla ja
vakuutuksenantaja ei olisi lainkaan myön-
tänyt vakuutusta siinä tapauksessa, että
oikeat ja täydelliset tiedot olisi annettu,
vakuutuksenantaja saa irtisanoa vakuutuk-
sen päättyväksi kuukauden kuluttua siitä,
kun irtisanomista koskeva ilmoitus on lähe-
tetty vakuutuksenottajalle. Jos vakuutuk-
senantaja olisi myöntänyt vakuutuksen ai-
noastaan korkeampaa maksua vastaan tai
muutoin toisilla ehdoilla, kuin oli sovittu,
vakuutus jatkuu tällaisin maksuin ja ehdoin.*

*Mitä 1 momentissa säädetään, sovelle-
taan vastaavasti, jos tiedonantovelvollisuus
on laiminlyöty 24 §:n 1 momentissa sääde-
tyllä tavalla ja vakuutus sopimus tästä huo-
limatta sitoo vakuutuksenantajaa mainitun
pykälän 3 momentin nojalla.*

*Vakuutuksenantajan on ilman aiheetonta
viivytystä lähetettävä vakuutuksenottajalle
ilmoitus irtisanomisesta taikka maksun tai
ehtojen muutoksesta saatuaan tiedon va-
kuutuksenottajan tai vakuutetun laimin-
lyönnistä. Jos tämä laiminlyödään, vakuu-
tuksenantaja menettää oikeutensa vedota*

tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin.

26 §

Vaaran lisääntyminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa vakuutuksenantajalle vakuutussopimusta päätettäessä ilmoitetuissa olosuhteissa tai vakuutuskirjaan merkityssä asiantilassa vakuutuskauden aikana tapahtuneesta olennaisesti vahingonvaaraa lisäävästä muutoksesta, jota vakuutuksenottajan ei voida katsoa ottaneen lukuun sopimusta päätettäessä. Vakuutuksenottajan on ilmoitettava tällaisesta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään muutosta seuraavan vakuutusmaksun suorittamisen yhteydessä. Vakuutuksenottajan on maksulipun lähettämisen yhteydessä muistutettava vakuutuksenottajaa tästä velvollisuudesta.

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa, korvausta voidaan alentaa tai se evätä.

27 §

Vaaran lisääntyminen henkilövakuutuksessa

Jos jollakin vakuutettuun liittyvällä seikalla, kuten ammatilla, harrastuksilla tai asuinpaikalla, on henkilövakuutuksessa merkitystä vakuutuksenottajan vastuun arvioimisen kannalta, vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa tällaisessa asiantilassa tapahtuneesta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään muutosta seuraavan vakuutusmaksun suorittamisen yhteydessä. Vakuutuksenottajan on maksulipun lähettämisen yhteydessä muistutettava vakuutuksenottajaa tästä velvollisuudesta.

26 §

Vaaran lisääntyminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa vakuutuksenantajalle vakuutussopimusta päätettäessä ilmoitetuissa olosuhteissa tai vakuutuskirjaan merkityssä asiantilassa vakuutuskauden aikana tapahtuneesta olennaisesti vahingonvaaraa lisäävästä muutoksesta, jota vakuutuksenottajan ei voida katsoa ottaneen lukuun sopimusta päätettäessä. *Vakuutuksenottajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tästä velvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitetussa vuositiedotteessa.*

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetusta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 2 momentissa säädetyn velvollisuutensa, korvausta voidaan alentaa tai se evätä.

27 §

Vaaran lisääntyminen henkilövakuutuksessa

Jos jollakin vakuutettuun liittyvällä seikalla, kuten ammatilla, harrastuksilla tai asuinpaikalla, on henkilövakuutuksessa merkitystä vakuutuksenottajan vastuun arvioimisen kannalta, vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa tällaisessa asiantilassa tapahtuneesta muutoksesta vakuutuksenantajalle. *Vakuutuksenottajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tästä velvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitetussa vuositiedotteessa.*

Voimassa oleva laki

Jo vakuutuksenottaja on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa, on vastaavasti voimassa, mitä 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Jos vakuutuksenantaja on saanut tietää 1 momentissa tarkoitetusta muutoksesta, vakuutuksen irtisanomisen ja jatkumisen osalta on vastaavasti voimassa, mitä 25 §:ssä säädetään.

30 §

Vakuutustapahtuman aiheuttaminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan lisäksi määrätä, että vakuutetulle tulevaa korvausta voidaan alentaa tai se evätä, jos hänen alkoholin tai huumausaineen käyttönsä on vaikuttanut vakuutustapahtumaan.

34 §

Korvauksen alentaminen tai epääminen vahinkovakuutuksessa

Harkittaessa, onko korvausta vahinkovakuutuksessa tässä luvussa säädetyllä perusteella alennettava tai evättävä, tulee ottaa huomioon, mikä merkitys seikalla, jota vakuutuksenottajan tai vakuutetun antama väärä tai puutteellinen tieto koskee, tai vahingonvaaraa lisänneellä muuttuneella olosuhteella taikka vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitetun henkilön toimenpiteellä tai laiminlyönnillä on ollut vahingon syntymiseen. Lisäksi tulee ottaa huomioon vakuutuksenottajan, vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitetun henkilön tahallisuuden tai huolimattomuuden laatu sekä olosuhteet muu-

Ehdotus

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetusta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuosittöiden saamisesta.

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 2 momentissa säädetyn velvollisuutensa, on vastaavasti voimassa, mitä 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

30 §

Vakuutustapahtuman aiheuttaminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan lisäksi määrätä, että vakuutetulle tulevaa korvausta voidaan alentaa tai se evätä, jos hänen alkoholin tai huumausaineen käyttönsä on vaikuttanut vakuutustapahtumaan. *Moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä alkoholin, huumausaineen tai muun huumaavaan aineen käytön vaikutuksesta vakuutuskorvaukseen siten kuin liikennevakuutuslain 7 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.*

34 §

Korvauksen alentaminen tai epääminen vahinkovakuutuksessa

Harkittaessa, onko korvausta vahinkovakuutuksessa tässä luvussa säädetyllä perusteella alennettava tai evättävä, tulee ottaa huomioon, mikä merkitys seikalla, jota vakuutuksenottajan tai vakuutetun antama väärä tai puutteellinen tieto koskee, tai vahingonvaaraa lisänneellä muuttuneella olosuhteella taikka vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitetun henkilön toimenpiteellä tai laiminlyönnillä on ollut vahingon syntymiseen. Lisäksi tulee ottaa huomioon vakuutuksenottajan, vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitetun henkilön tahallisuuden tai huolimattomuuden laatu sekä olosuhteet muu-

toin.

35 §

Virheellisten tietojen tai vaaran lisääntymisen merkityksettömyys

Henkivakuutuksessa vakuutuksenantaja saa vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin vain, jos kuolema on sattunut ennen kuin viisi vuotta on kulunut vastuun alkamisesta tai jos vakuutuksenantaja on saman ajan kuluessa lähettänyt 25 §:n 3 momentissa tarkoitettun ilmoituksen. Mitä tässä säädetään, ei sovelleta, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on menetellyt vilpillisesti.

5 luku

Vakuutusmaksu

38 §

Vakuutusmaksun suorittaminen

Vakuutusmaksu on suoritettava kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle maksulipun. Ensimmäistä maksua ei kuitenkaan tarvitse suorittaa ennen vakuutuksenantajan vastuun alkamista, ellei maksun suorittaminen ole vakuutusehtojen mukaan vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytys, eikä myöhempiä maksuja ennen sovitun vakuutusmaksukauden tai vakuutuskauden alkamista.

toin. *Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin vaikutuksista vakuutuskorvaukseen eräissä tapauksissa säädetään 58 §:ssä.*

35 §

Virheellisten tietojen tai vaaran lisääntymisen merkityksettömyys

Henkivakuutuksessa vakuutuksenantaja saa vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin vain, jos kuolema on sattunut ennen kuin viisi vuotta on kulunut vastuun alkamisesta tai jos vakuutuksenantaja on saman ajan kuluessa lähettänyt 17 §:n 3 momentissa tai 20 §:n 3 momentissa tarkoitettun ilmoituksen. Mitä tässä säädetään, ei sovelleta, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on menetellyt vilpillisesti.

5 luku

Vakuutusmaksu

38 §

Vakuutusmaksun suorittaminen

Vakuutusmaksu on suoritettava kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle *vakuutusmaksua koskevan laskun*. Ensimmäistä maksua ei kuitenkaan tarvitse suorittaa ennen vakuutuksenantajan vastuun alkamista, ellei maksun suorittaminen ole vakuutusehtojen mukaan vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytys, eikä myöhempiä maksuja ennen sovitun vakuutusmaksukauden tai vakuutuskauden alkamista. *Jos vakuutuksenantajan vastuu alkaa joltakin osin myöhemmin, tätä osaa koskevaa vakuutusmaksua ei tarvitse suorittaa ennen vastuun alkamista.*

40 §

Vastuun jatkuminen ja vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus jatkuvassa vahinkovakuutuksessa

Jos jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa on määrätty, että vakuutusenantajan vastuu ei lakkaa ennen vakuutuskauden päättymistä vaikka vakuutuskautta koskevaa maksua ei olisikaan määräaikaan suoritettu, vakuutusenantaja saa periä vakuutusmaksun viivästyskorkoineen ulosottoin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/1961) säädetään edellyttäen, että vakuutusenantaja on tehnyt tästä merkinnän maksulippuun.

41 §

Vakuutuksen jatkuminen eräissä tapauksissa

Jos 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu vakuutus on joko kokonaan tai vakuutetun osalta ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi päättynyt, vakuutuksen katsotaan kuitenkin olevan voimassa sellaisen vakuutetun osalta, jota koskevan maksun vakuutusenantaja on ottanut vastaan.

42 §

Viivästyneen vahinkovakuutusmaksun suorittaminen

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos vakuutusenantaja 14 päivän kuluessa vakuutusmaksun suorittamisesta lukien ilmoittaa vakuutuksenottajalle, ettei se suostu ottamaan maksua vastaan.

40 §

Vastuun jatkuminen ja vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus jatkuvassa vahinkovakuutuksessa

Jos jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa on määrätty, että vakuutusenantajan vastuu ei lakkaa ennen vakuutuskauden päättymistä vaikka vakuutuskautta koskevaa maksua ei olisikaan määräaikaan suoritettu, vakuutusenantaja saa periä vakuutusmaksun viivästyskorkoineen ulosottoin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/1961) säädetään edellyttäen, että vakuutusenantaja on tehnyt tästä merkinnän vakuutusmaksua koskevaan laskuun.

41 §

Ryhmäetuvakuutuksen jatkuminen

Jos ryhmäetuvakuutus on joko kokonaan tai vakuutuksenottajan osalta ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi päättynyt, vakuutuksen katsotaan kuitenkin olevan voimassa sellaisen vakuutuksenottajan osalta, jota koskevan maksun vakuutusenantaja on ottanut vastaan.

42 §

Viivästyneen vahinkovakuutusmaksun suorittaminen

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos vakuutusenantaja 14 päivän kuluessa vakuutusmaksun suorittamisesta lukien ilmoittaa vakuutuksenottajalle, ettei se suostu ottamaan maksua vastaan. *Maksua ei saa kieltäytyä vastaanottamasta yksinomaan sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut maksun suorittamisen jälkeen.*

6 luku

**Edunsaajamääräys henkilövakuutuksessa
sekä henkivakuutukseen perustuvan oi-
keuden luovutus ja panttaus**

47 §

Edunsaaja

Vakuutuksenottajalla on oikeus määrätä henkilö, jolla on vakuutuksenottajan tai vakuutetun sijasta oikeus henkilövakuutuksesta suoritettavaan vakuutuskorvaukseen (edunsaaja). Vakuutuksenottaja voi muuttaa tai peruuttaa edunsaajamääräyksen, jos vakuutustapahtumaa, jossa määräys on tarkoitettu sovellettavaksi, ei ole sattunut.

Vakuutuksenottaja voi antaa edunsaajalle tai vakuutetulle kirjallisen sitoumuksen määräyksen voimassa pitämisestä (peruuttamaton edunsaajamääräys). Edunsaajamääräystä ei tällöin saa muuttaa tai peruuttaa ilman sen suostumusta, jolle sitoumus on annettu. *Jos edunsaajalle vakuutussopimuksen mukaan maksetaan korvausta toistuvina erinä, eikä sopimuksessa ole vakuutusmäärää, voidaan vakuutusehdoissa määrätä, ettei edunsaajamääräystä saa muuttaa ilman vakuutuksenantajan suostumusta.*

Jos edunsaajamääräys on voimassa, ei vakuutetun kuoleman johdosta suoritettava vakuutuskorvaus kuulu vakuutetun kuolinpesään.

49 §

Edunsaajamääräyksen raukeaminen

Edunsaajamääräys, joka ei ole peruuttamaton, raukeaa myös, kun vakuutuksenottaja luovuttaa vakuutussopimukseen perustu-

6 luku

**Edunsaajamääräys henkilövakuutuksessa
sekä henkivakuutukseen perustuvan oi-
keuden luovutus ja panttaus**

47 §

Edunsaaja

Vakuutuksenottajalla on oikeus määrätä henkilö, jolla on vakuutuksenottajan tai vakuutetun sijasta oikeus henkilövakuutuksesta suoritettavaan vakuutuskorvaukseen (edunsaaja). Vakuutuksenottaja voi muuttaa tai peruuttaa edunsaajamääräyksen, jos vakuutustapahtumaa, jossa määräys on tarkoitettu sovellettavaksi, ei ole sattunut. *Eläkevakuutuksen ehdoissa voidaan rajoittaa vakuutuksenottajan tässä momentissa mainittuja oikeuksia.*

Vakuutuksenottaja voi antaa edunsaajalle tai vakuutetulle kirjallisen sitoumuksen määräyksen voimassa pitämisestä (peruuttamaton edunsaajamääräys). Edunsaajamääräystä ei tällöin saa muuttaa tai peruuttaa ilman sen suostumusta, jolle sitoumus on annettu.

Jos edunsaajamääräys on voimassa, ei vakuutetun kuoleman johdosta suoritettava vakuutuskorvaus kuulu vakuutetun kuolinpesään. *Jos edunsaajamääräystä ei ole, vakuutuskorvaus kuuluu vakuutetun kuolinpesään. Vakuutusehdoissa voidaan kuitenkin määrätä, että korvaus suoritetaan vakuutuksenottajalle.*

49 §

Edunsaajamääräyksen raukeaminen

(kumotaan)

van oikeuden, jollei toisin ole sovittu.

51 §

*Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden
luovutus ja panttaus*

Vakuutuksenottajalla on oikeus luovuttaa ja pantata henkivakuutukseen perustuva oikeus. Ryhmähenkivakuutukseen perustuva oikeutta ei kuitenkaan saa pantata. Luovutus tai panttaus ei ole vakuutuksenottajan velkojia sitova, ellei siitä ole kirjallisesti ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuksessa on peruuttamaton edunsaajamääräys, vakuutuksenottaja ei saa luovuttaa tai pantata vakuutusta ilman sen suostumusta, jolle edunsaajamääräystä koskeva sitoumus on annettu.

51 §

*Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden
luovutus ja panttaus*

Vakuutuksenottajalla on oikeus luovuttaa ja pantata henkivakuutukseen perustuva oikeus. *Eläkevakuutukseen perustuvan oikeuden luovuttamista ja panttaamista voidaan kuitenkin rajoittaa vakuutusehdoissa.* Ryhmähenkivakuutukseen perustuvaa oikeutta ei saa pantata. Luovutus tai panttaus ei ole vakuutuksenottajan velkojia sitova, ellei siitä ole kirjallisesti ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuksessa on peruuttamaton edunsaajamääräys, vakuutuksenottaja ei saa luovuttaa tai pantata vakuutusta ilman sen suostumusta, jolle edunsaajamääräystä koskeva sitoumus on annettu.

53 §

*Ilmoitukset panttioikeuden haltijalle ja
edunsaajamääräystä koskevan sitoumuksen
saajalle*

Mitä 21, 25, 27 ja 39 §:ssä säädetään vakuutuksenantajan velvollisuudesta ilmoittaa vakuutuksenottajalle vakuutuksen lakkaamisesta tai vakuutuksenantajan vastuun alenemisesta, koskee myös sitä, jolle henkivakuutukseen perustuva oikeus on pantattu tai jolle on annettu sitoumus edunsaajamääräyksen voimassa pitämisestä edellyttäen, että panttauksesta tai edunsaajamääräyksestä on ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuksenantaja laiminlyö ilmoituksen toimittamisen, se ei voi panttioikeuden haltijaa tai edunsaajaa kohtaan vedota siihen, että vakuutus on lakannut tai että vastuu on alentunut.

53 §

*Ilmoitukset panttioikeuden haltijalle ja
edunsaajamääräystä koskevan sitoumuksen
saajalle*

Mitä 17, 20, 21 ja 39 §:ssä säädetään vakuutuksenantajan velvollisuudesta ilmoittaa vakuutuksenottajalle vakuutuksen lakkaamisesta tai vakuutuksenantajan vastuun alenemisesta, koskee myös sitä, jolle henkivakuutukseen perustuva oikeus on pantattu tai jolle on annettu sitoumus edunsaajamääräyksen voimassa pitämisestä edellyttäen, että panttauksesta tai edunsaajamääräyksestä on ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuksenantaja laiminlyö ilmoituksen toimittamisen, se ei voi panttioikeuden haltijaa tai edunsaajaa kohtaan vedota siihen, että vakuutus on lakannut tai että vastuu on alentunut.

7 luku

7 luku

Ulosmittaus sekä takaisinsaanti konkurssipesään**Ulosmittaus sekä takaisinsaanti konkurssipesään**

54 §

54 §

*Ulosmittaus henkivakuutuksessa**Ulosmittaus henkivakuutuksessa*

Jos henkivakuutuksessa on vakuutettuna vakuutuksenottaja tai hänen puolisonsa, ei jommallekummalle heistä vakuutus sopimuksen mukaan kuuluvaa oikeutta saa ulosmitata kummankaan velasta, jos:

Jos henkivakuutuksessa on vakuutettuna vakuutuksenottaja tai hänen puolisonsa, ei jommallekummalle heistä vakuutus sopimuksen mukaan kuuluvaa oikeutta saa ulosmitata kummankaan velasta, jos:

1) vakuutuksen ottamisesta on ulosmittausta toimitettaessa kulunut vähintään kymmenen vuotta; tai

1) *vakuutuksen ottamisesta on ulosmittausta toimitettaessa kulunut vähintään viisi vuotta, vakuutusmaksuja on sovittu suoritettavaksi vähintään kymmenen vuoden ajan eikä minään vuonna ole suoritettu enemmän kuin viidennes siitä vakuutusmaksujen yhteenlasketusta määrästä, joka olisi ollut suoritettava, jos maksut olisi vakuutusta otettaessa tasaisesti jaettu kymmenelle vuodelle; maksun korotusta, joka johtuu sovittu kustannusten kehitystä kuvaavasta indeksin muutoksesta, ei oteta huomioon; taikka*

2) vakuutusmaksuja on sovittu suoritettavaksi vähintään kymmenen vuoden ajan eikä minään vuonna ole suoritettu enemmän kuin viidennes siitä vakuutusmaksujen yhteenlasketusta määrästä, joka olisi ollut suoritettava, jos maksut olisi vakuutusta otettaessa tasaisesti jaettu kymmenelle vuodelle; maksun korotusta, joka johtuu sovittu kustannusten kehitystä kuvaavasta indeksin muutoksesta, ei oteta huomioon; taikka

2) vakuutus on voimassa vain kuoleman varalta, eikä minään vuonna ole suoritettu kaksi kertaa vuosittaista vakuutusmaksua suurempaa maksua.

—————

—————

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 luku

8 luku

Vakuutuskorvaus vahinkovakuutuksessa**Vakuutuskorvaus vahinkovakuutuksessa**

58 §

58 §

*Alivakuutus**Alivakuutus*

Tämän pykälän säännöksiä alivakuutuksesta sovelletaan soveltuvin osin myös, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, antanut omaisuudesta tai etuudesta vääriä tai puutteellisia tietoja ja vakuutusmaksu on näiden tietojen perusteella sovittu pienemmäksi kuin jos oikeat ja täydelliset tiedot olisi annettu. Vähäinen poikkeama omaisuudesta tai etuudesta annetun tiedon ja oikean ja täydellisen tiedon välillä ei kuitenkaan oikeuta vakuutuskorvauksen alentamiseen.

9 luku

9 luku

Kolmannen henkilön oikeus vahinkovakuutuksessa**Kolmannen henkilön oikeus vahinkovakuutuksessa**

64 §

64 §

*Ilmoitus panttioikeuden ja pidätysoikeuden haltijalle eräissä tapauksissa**Ilmoitus vakuutuksenantajan vastuun päättymisestä tai supistumisesta*

Vakuutuksenantaja on velvollinen ilmoittamaan vastuunsa päättymisestä tai vastuuta supistavasta sopimuksesta tai toimenpiteestä tiedossaan olevalle panttioikeuden tai pidätysoikeuden haltijalle, jonka oikeutta kyseinen sopimus tai toimenpide merkittävästi supistaa. Vakuutuksenantajan vastuu päättyy tai sopimus tai toimenpide tulee voimaan panttioikeuden tai pidätysoikeuden haltijaa kohtaan aikaisintaan 14 päivän kuluessa siitä, kun ilmoitus on hänelle lähetetty.

Vakuutuksenantaja on velvollinen ilmoittamaan vastuunsa päättymisestä tai vastuuta supistavasta sopimuksesta tai toimenpiteestä tiedossaan olevalle, 62 §:ssä tarkoitetulle vakuutetulle, jonka oikeutta kyseinen sopimus tai toimenpide merkittävästi supistaa. Vakuutuksenantajan vastuu päättyy tai sopimus tai toimenpide tulee voimaan 62 §:ssä tarkoitettua vakuutettua kohtaan aikaisintaan 14 päivän kuluessa siitä, kun ilmoitus on hänelle lähetetty.

10 luku

Korvausmenettely

70 §

Korvauksen suorittaminen

Vakuutuksenantajan on ilmoitettava vajaanvaltaiselle suoritetavasta vakuutuskorvauksesta vajaanvaltaisen kotipaikan holhouslautakunnalle, jos korvaus käsittää muun suorituksen kuin vakuutustapahtuman aiheuttamien kustannusten tai varallisuuden menetysten korvaamisen.

72 §

Väärät tiedot vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen

Jos korvauksen hakija on vakuutustapahtuman jälkeen vilpillisesti antanut vakuutuksenantajalle väärää tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutustapahtuman ja vakuutuksenantajan vastuun selvittämisen kannalta, voidaan hänen korvaustaan alentaa tai se evätä sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

73 §

Vaatimuksen esittämisajankohta ja vanhentuminen

Vakuutussopimukseen perustuva korvausvaatimus on esitettävä vakuutuksenantajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää mahdollisuudestaan saada korvausta ja joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa vakuutustapahtuman sattumisesta. Korvausvaatimuksen esittämiseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen vakuutustapahtumasta.

10 luku

Korvausmenettely

70 §

Korvauksen suorittaminen

Vakuutuksenantajan on ilmoitettava vajaanvaltaiselle suoritetavasta vakuutuskorvauksesta vajaanvaltaisen kotipaikan holhousviranomaiselle, jos korvauksen kokonaismäärä on suurempi kuin 1000 euroa ja korvaus käsittää muun suorituksen kuin vakuutustapahtuman aiheuttamien kustannusten tai varallisuuden menetysten korvaamisen.

72 §

Väärät tiedot vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen

Jos korvauksen hakija on vakuutustapahtuman jälkeen vilpillisesti antanut vakuutuksenantajalle väärää tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta, voidaan hänen korvaustaan alentaa tai se evätä sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

73 §

Vaatimuksen esittämisajankohta ja vanhentuminen

Vakuutussopimukseen perustuva korvausvaatimus on esitettävä vakuutuksenantajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää vakuutuksen voimassaolosta, vakuutustapahtumasta ja vakuutustapahtumasta aiheutuneesta, korvattavaksi tulevasta vahinkoseuraamuksesta. Korvausvaatimus on joka tapauksessa esitettävä viimeistään 10 vuoden kuluessa vakuutustapahtumasta tai, jos vakuutus on otettu henkilövahingon tai vahingonkorvausvelvollisuuden varalta, vahinkoseu-

74 §

Kanneaika ja oikeuspaikka

Kanne vakuutuksenantajan tekemän korvausta koskevan päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen uhalla nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon vakuutuksenantajan päätöksestä ja tästä määräajasta. Kanne voidaan nostaa myös kantajan kotipaikan tuomioistuimessa.

75 §

Vakuutuksenantajan takautumisoikeus

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske kuljetusvakuutusta. Autovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan takautumisoikeudesta määrätä siten kuin liikennevakuutuslain 20 §:ssä säädetään.

74 §

Kanneaika ja oikeuspaikka

Kanne vakuutuksenantajan tekemän korvausta koskevan päätöksen taikka vakuutuksenottajan tai vakuutetun asemaan vaikuttavan muun päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen uhalla nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon vakuutuksenantajan päätöksestä ja tästä määräajasta. Kanne voidaan nostaa myös kantajan kotipaikan tuomioistuimessa. Vanhentumisen keskeytymisestä sen johdosta, että asia saatetaan vireille Vakuutuslautakunnassa tai muussa kuluttajariitoja ratkaisevassa elimessä säädetään velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:ssä.

75 §

Vakuutuksenantajan takautumisoikeus

Vakuutusehdoissa ei saa poiketa 1 tai 2 momentin säännöksistä kolmannen henkilön vahingoksi, jos kolmas henkilö on yksityishenkilö taikka työntekijä, virkamies tai näihin vahingonkorvauslain (412/1974) 3 luvun 1 §:n mukaan rinnastettava muu luonnollinen henkilö. Moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan kuitenkin takautumisoikeudesta määrätä siten kuin liikennevakuutuslain 20 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan:

1) vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty lain voimaantulon jälkeen;

2) vahinkovakuutukseen, joka 16 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, lain voimaan-

tuloa lähinnä seuraavan vakuutuskauden alusta lukien; ja

3) tapaturmavakuutukseen ja sairausvakuutukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, kalenterivuoden alusta lukien.

Muuhun kuin 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettuun vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain 17 b §:ää, 20 a §:ää, 24 §:n 3 momenttia, 27 §:ää, 41 §:ää, 47 §:n 1—3 momenttia, 49 §:ää, 70 §:n 2 momenttia, 72 §:ää ja 75 §:n 3 momenttia.

Lain 73 §:n 1 momenttia sovelletaan, jos vakuutustapahtuma on sattunut lain voimaantulon jälkeen. Lain 74 §:ää sovelletaan, jos vakuutuksenantajan päätös on tehty lain voimaantulon jälkeen.

2.

Laki**avioliittolain 35 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 35 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 §

35 §

Avio-oikeutta ei kuitenkaan ole omaisuuteen, josta avioehtosopimuksin taikka lahjakirjassa tai testamentissa on niin määrätty, eikä myöskään siihen, mikä on tullut sellaisen omaisuuden sijaan. Jos sitä paitsi on määrätty, että avio-oikeutta ei ole myöskään tällaisen omaisuuden tuottoon, noudatettakoon tätä määräystä.

Avio-oikeutta ei kuitenkaan ole omaisuuteen, josta avioehtosopimuksin taikka lahjakirjassa, testamentissa *tai henkilövakuutuksen edunsaajamääräyksessä* on niin määrätty, eikä myöskään siihen, mikä on tullut sellaisen omaisuuden sijaan. Jos sitä paitsi on määrätty, että avio-oikeutta ei ole myöskään tällaisen omaisuuden tuottoon, noudatettakoon tätä määräystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki**velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velan vanhentumisesta 15 päivänä elokuuta 2003 annetun lain (728/2003) 11 §:n 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 §

Oikeudelliset katkaisutoimet

Velan vanhentuminen katkeaa niin kuin 2 momentissa säädetään, jos:

1) velkoja panee vireille saatavaa koskevan kanteen velallista vastaan tai esittää saatavaa koskevan vaatimuksen tuomioistuimessa, kuluttajavalituslautakunnassa tai laissa säädettyssä muussa toimielimessä tai menettelyssä, jossa voidaan antaa ratkaisu tai ratkaisusuositus;

Ehdotus

11 §

Oikeudelliset katkaisutoimet

Velan vanhentuminen katkeaa niin kuin 2 momentissa säädetään, jos:

1) velkoja panee vireille saatavaa koskevan kanteen velallista vastaan tai esittää saatavaa koskevan vaatimuksen tuomioistuimessa, kuluttajavalituslautakunnassa tai laissa säädettyssä muussa toimielimessä tai menettelyssä, jossa voidaan antaa ratkaisu tai ratkaisusuositus, *taikka toimielimessä, joka on merkitty Euroopan unionin komission pitämään tieto-kantaan kuluttajariitoja ratkaisevista elimistä;*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Tätä lakia sovelletaan myös velkaan, jonka oikeusperuste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa. Jos velkaa koskeva asia on lain voimaan tullessa vireillä toimielimessä, joka on merkitty Euroopan unionin komission pitämään tietokantaan kuluttajariitoja ratkaisevista elimistä, velan vanhentuminen keskeytyy 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla, kun laki tulee voimaan.